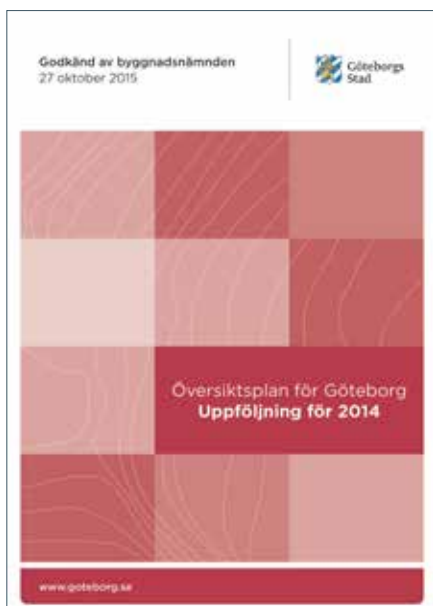

Godkänd av byggnadsnämnden
27 oktober 2015

Göteborgs
Stad

Översiktsplan för Göteborg
Uppföljning för 2014

Ansvarig för sammanställning av Översiktsplan för Göteborg – Uppföljning 2014 är strategiska avdelningen på stadsbyggnadskontoret. Avdelningen har samverkat och samrått med flertalet förvaltningar, myndigheter och organisationer kring innehållet i denna uppföljningsrapport.

Foton och illustrationer: Stadsbyggnadskontoret om inte annat anges.

Rapporten finns att ladda ner i PDF-format på Göteborgs hemsida: www.goteborg.se/byggabo

Tryckt material kan beställas från stadsbyggnadskontoret, tel: 031-365 00 00.

Översiktsplan för Göteborg Antagen 2009-02-26

Utdrag ur beslut om antagande: "Om byggnadsnämnden vid en aktualitetsprövning, på grund av förändrade förutsättningar eller av andra skäl, finner att behov finns av en ny kommuntäckande översiktsplan, redovisas detta till kommunstyrelsen, som därmed kan initiera att en arbetsprocess för framtagande av en ny översiktsplan påbörjas. Med tanke på att ett sådant arbete är en tidskrävande process, finns det inget som hindrar byggnadsnämnden från att initiera en aktualitetsförklaring av gällande översiktsplan och samtidigt signalera om att behov finns av att en ny genomgripande översiktsplan arbetas fram inför nästa mandatperiod."

Läs mer på: www.goteborg.se/oversiktsplan

INNEHÅLL

INLEDNING	4
SAMMANFATTNING OCH SLUTSATSER	8
INRIKTNING FÖR STADENS UTVECKLING	12
Inledning.....	12
Centrala Göteborg - innerstaden.....	16
Centrala Göteborg - förnyelseområden.....	17
Mellanstaden.....	18
Ytterstaden - framtida utvecklingsområden.....	20
Storindustri, hamn och logistik.....	21
Kustnära områden och skärgården.....	22
Naturområden.....	23
BOSTADSBYGGANDET I GÖTEBORG	24
UPPFÖLJNING MOT MILJÖMÅLEN	26
STRATEGISKA FRÅGOR	28
Inledning.....	28
Göteborgs roll i en växande region.....	29
Attraktiv stadsmiljö.....	31
Robust samhälle.....	34
Fler bostäder.....	37
Växande och förändrad handel.....	41
Expansivt näringsliv.....	43
Nordens logistikcentrum.....	45
Förändrat transportbehov.....	47
Mångfald, tryggt och mänskligt.....	50
Rekreation och hälsa för ökad livskvalitet.....	54
Natur- och kulturmiljöer för attraktivitet.....	56
Tillgång till kusten.....	59
Särskilda lokaliseringar.....	62
UPPDATERING AV PLANERINGSUNDERLAG	64
Fördjupningar och tillägg.....	64
Lagar, regler och förordningar.....	64
Riksintressen.....	65
Mellankommunala frågor.....	67
Planeringsunderlag.....	67

INLEDNING

Den gällande översiktsplanen för Göteborg antogs den 26 februari 2009. För att översiktsplanen ska fungera som inriktningsdokument och som stöd för detaljplanering och bygglov, måste den vara aktuell och spegla aktuella politiska ställningstaganden. Nya frågor väcks och förutsättningar förändras, vilket ställer krav på en löpande och kontinuerlig översiktsplanering.

Syftet med denna rapport är att följa upp hur väl pågående stadsbyggnads- och stadsutvecklingsarbete förhåller sig till de mål och strategier som redovisas i översiktsplanen. Tanken är också att denna form av regelbunden uppföljning ska underlätta aktualitetsprövning av översiktsplanen.

Detta är den sjätte uppföljningsrapporten av översiktsplanen för Göteborg.

Uppföljning för en aktuell översiktsplan

Enligt plan- och bygglagen ska översiktsplanens aktualitet prövas varje mandatperiod. I samband med antagandet av översiktsplanen 2009, fick byggnadsnämnden i uppdrag att vid behov initiera en aktualitetsförklaring. Den senaste genomfördes 2014 och godkändes i kommunfullmäktige 27 november 2014. Översiktsplanen bedömdes då vara aktuell i sin inriktning och sina strategier.

Samtidigt konstaterade stadsbyggnadskontoret i den bristanalys som var en del av aktualitetsprövningen, att det finns delar i översiktsplanen som behöver studeras närmare och eventuellt uppdateras. Det handlar bland annat om strategierna för de kustnära områdena och skärgården samt områdena för storindustri, hamn och logistik. Stadsbyggnadskontoret arbetar med att ta hand om resultatet av aktualitetsprövningen.

Stadsrevisionens rapport kring bostadsbyggande

Med anledning av de synpunkter som stadsrevisionen framförde i rapporten *Stadens planering för bostadsbyggande – i enlighet med den politiska viljeinriktningen?* (2014-11-11) har uppföljningsarbetet och denna rapport utvecklats från föregående år. Stadsrevisionens rapport granskade om stadens planering för bostadsbyggande är i enlighet med den politiska viljeinriktningen i översiktsplan och budget. Rapporten utredde också kommunstyrelsens överblick över om de politiska målen faktiskt nås.

Stadsrevisionen gav två rekommendationer: att byggnadsnämnden behöver utveckla uppföljningen av översiktsplanen så att den omfattar samtliga politiska mål och strategier i översiktsplanen och att kommunstyrelsen skaffar sig en överblick av om den politiska viljeinriktningen i översiktsplanen nås.

Upplägg och metodik

Liksom tidigare år fokuserar denna uppföljning framför allt på del 1 av översiktsplanen. Del 1 innehåller översiktsplanens övergripande mål och strategier och uttrycks i dels tretton strategiska frågor och dels en utbyggnadsordning med sju områdesvisa inriktningar.

Indikatorer för de strategiska frågorna i detaljplaner

För att ta fram en metod för 2014 års uppföljning av detaljplaneringen har strategiska avdelningen på stadsbyggnadskontoret gått igenom de indikatorer

som stadsrevisionen har använt sig av i sin bedömning. Även äldre material kring uppföljning och riktninganalys har fungerat som underlag. Därefter har en analys gjorts över vilka av de tretton mål och över 80 strategier (sorterade under de tretton strategiska frågorna), och sju områdesvisa inriktningar med tillhörande 3-10 strategier (olika antal för varje områdesvis inriktning), som varje antagen detaljplan är möjlig att bedömas utifrån.

Av tre huvudsakliga skäl görs bedömningen att det inte är meningsfullt att följa upp varje detaljplan utifrån samtliga mål och strategier i översiktsplanen:

- Alla planer aktualiserar inte frågor eller är inte geografiskt lokaliserade på så sätt att alla mål och strategier har stor relevans för planen.
- Det finns stora utmaningar med att ta fram tillräckligt bra indikatorer för alla mål och strategier som översiktsplanen innehåller. Risken med indikatorer som inte är tillräckligt bra, är att de ställer planen en fråga som egentligen inte ger den information som behövs för att kunna svara på om planen lever upp till strategin. Ytterligare en risk med indikatorer som inte är tillräckligt bra är att det finns en risk att man drar för långt gående slutsatser på otillräckligt underlag.
- En tredje faktor är att även om bra indikatorer kan formuleras som kan ge relevanta svar, kräver vissa av dessa större resurser än vad som funnits tillgängligt för årets uppföljningsarbete.

Stadsbyggnadskontoret har gjort en sortering över vilka strategiska frågor som en detaljplan rimligen kan förväntas hantera, utifrån vilken områdesvis inriktning som planen är lokaliserad inom, se figur på nästa sida.

Som ett exempel kan det ur en detaljplan geografiskt belägen i den områdesvisa inriktningen "Storindustri, hamn, och logistik", utläsas huruvida där planeras för handel (se strategin "Undvika utspridning av handel i industriområden" tillhörande den strategiska frågan "Växande och förändrad handel"). Däremot är det inte fruktbart att ha förväntningar på att planen ska hantera de strategier som tillhör den strategiska frågan "Fler bostäder". Den områdesvisa inriktningen anger redan att planer inom detta geografiska område inte ska innehålla bostäder.

Genom detta förfarande har stadsbyggnadskontoret systematiskt kunnat avgränsa det antal strategier som rimligen är relevanta att analysera varje detaljplan och program utifrån.

Under 2014 antogs 49 detaljplaner och tre program. I uppföljningsarbetet har de 28 planer som antagits med normalt planförfarande studerats, om inget annat sägs. Det här är första gången som stadsbyggnadskontoret följer upp de strategiska frågorna med indikatorer och bedömning kring måluppfyllelse. Uppföljningsprocessen kan utvecklas inför kommande års uppföljningar.

	CENTRUM	CENTRALA FÖRNYELSEOMRÅDEN	MELLANSTADEN	HAMN, STORINDUSTRI OCH LOGISTIK	KUSTNÄRA OMRÅDEN OCH SKÄRGÅRDEN	FRAMTIDA UTVECKLINGSMRÅDEN	NATURMRÅDEN
1	●	●	●	●	●	●	●
2	●	●	●				
3	●	●	●	●	●		
4	●	●	●				
5	●	●	●		●		
6	●	●	●	●			
7				●			
8	●	●	●	●	●		
9	●	●	●		●		
10	●	●	●		●		●
11	●	●	●		●		●
12					●		
13				●			

Tabellen visar en sätt att sortera översiktsplanens tretton strategiska frågor och sju områdesvisa inriktningar. Syftet med sorteringen är att avgränsa vilka strategiska frågor som planeringen ska bedömas efter per områdesvis inriktning.

Uppföljning av detaljplaner, bygglov för bostäder med mera

Liksom tidigare år följs antagna detaljplaner upp, både utifrån lokalisering och utifrån innehåll. Detaljplanerna relateras både till de områdesvisa inriktningarna för stadens utveckling och till de tretton strategiska frågorna.

Sedan några år tillbaka försöker stadsbyggnadskontoret även följa upp hur bygglov förhåller sig till översiktsplanen. Denna uppföljning är mer omfattande, dels för att materialet är mer omfattande (under 2014 beviljades cirka 2 500 bygglov) och dels är kopplingen mellan översiktsplan och beslut i ett bygglov inte lika tydligt. Det finns exempel på beslut som upphävts trots att de grundats på översiktsplanens mål och strategier, vilket väcker frågan om vad en översiktsplan behöver innehålla för att vara ett stöd för bygglovhandläggning.

I årets arbete begränsades urvalet till att kartera och redovisa beviljade bygglov för bostäder utanför planlagt område. Inom planlagt område styr detaljplanerna vad som är tillåtet, men utanför planlagt område behöver bygglov förhållas direkt till översiktsplanen. På ungefär samma sätt har förhandsbesked följts upp.

Dessa aspekter av uppföljningen beskrivs under ”Inriktning för stadens utveckling”.

Uppföljning av arbete kopplat till de strategiska frågorna

Det arbete som görs inom stadens förvaltningar och bolag har i stor utsträckning bäring på många av översiktsplanens tretton strategiska frågor. I år, liksom tidigare år, följs detta arbete upp genom att redovisa korta sammanfattningar av arbetet och på vilket sätt det bidrar till att uppfylla översiktsplanens mål och strategier. Inventeringen och bedömningen görs i kvalitativa texter.

Sammanfattande bedömning och slutsatser

Tidigare års uppföljningsrapporter har i viss mån saknat en något mer omfattande och övergripande sammanfattning och en redovisning av de slutsatser som arbetet lett fram till. I årets rapport finns en sådan med.

Redovisning av uppdaterat underlagsmaterial

Precis som i tidigare års rapporter redovisas det nya underlagsmaterial som tillkommit och som stadens verksamhet utifrån översiktsplanen behöver förhålla sig till, till exempel nya lagar och förordningar, nya rapporter och utredningar, status för riksintressena och annat matnyttigt. Redovisningen gör inga anspråk på att vara fullständig, men den kan fungera som ingång till vidare sökningar.

Inför kommande uppföljningar

Stadsbyggnadskontoret har arbetat efter en metodik som bedöms vara meningsfull att utveckla vidare i kommande uppföljningar. Fler indikatorer kan formuleras och med mer resurser kan underlag för dessa tas fram. Stadsdelsförvaltningarna har föreslagit ett förfarande där stadsbyggnadskontoret följer upp stadsdelsförvaltningarnas remissvar kring sociala aspekter för respektive detaljplan och följer vilket utslag remissvaren har givit i politiska beslut. Det återstår att se hur förslaget kan arbetas in i uppföljningsprocessen och vem som ansvarar för vilka delar.

Under arbetets gång har flera intressanta frågeställningar väckts, som kommande års arbete behöver förhålla sig till, utveckla, förändra och förbättra. Nedanstående lista är en sammanfattning av de utvecklings- och förbättringstankar som fångats upp:

- Från vilken aspekt följs översiktsplanens mål och strategier upp: från stadsbyggnadskontorets horisont eller från ett hela staden-perspektiv? Översiktsplanen gäller för hela staden, så man kan tänka sig att detta i större utsträckning ska spegla uppföljningen.
- Vilka förvaltningar och bolag ska vara delaktiga i framtagande av uppföljningen och hur ska det arbetet organiseras?
- Hur kopplas uppföljningen av översiktsplanen samman med andra uppföljningsprocesser i staden, till exempel stadens budgetuppföljning?
- Hur bör uppföljningen utvecklas för att bli ett så bra underlag som möjligt in i andra processer som till exempel framtagandet av produktionsplanen?

SAMMANFATTNING OCH SLUTSATSER

Översiktsplanens tretton strategiska frågor spänner över en stor bredd av viktiga frågor för Göteborgs utveckling, som många aktörer i staden och regionen arbetar med. Att följa upp översiktsplanens mål och strategier är därför ett komplext arbete och avgränsningarna för vad som ska följas upp är inte självklara. Samhällsplaneringen består av att väga allmänna och enskilda intressen mot varandra och i det avvägningsarbetet uppstår en mängd intressekonflikter. Detta märks också av vid utvärdering av vilken måluppfyllelse planering och bygglov har i förhållande till översiktsplanens mål och strategier. Det är inte meningsfullt att generalisera uppföljningsarbetet i för hög grad och det är svårt att ge ett kort svar på hur god måluppfyllelsen är i sammanhanget.

De strategiska frågor där måluppfyllelsen bedöms vara starkast är de där översiktsplanen har tydliga strategier som det är möjligt att ta fram indikatorer till och därmed följa upp. För dessa indikatorer har det också funnits ett tillgängligt och överskådligt underlag, till exempel antalet bostäder i antagna detaljplaner, lokalisering av planerade bostäder och verksamhetsyta.

Strategier som är svårare att följa upp berör till exempel kvaliteter i byggd miljö, segregation, trygghet och tillgång till natur och rekreation. Vad gäller sociala aspekter i planeringen har staden utvecklat arbetssätt sedan 2011, men än är det för tidigt att följa upp effekter i byggd miljö. För att kunna följa upp strategier som kopplar till dessa frågor, behövs ett fortsatt utvecklingsarbete. Här spelar stadens andra förvaltningar och bolag en stor roll.

Det är viktigt att notera att bedömningarna kring måluppfyllelse i de flesta fall grundar sig på en indikator per strategisk fråga. Bedömningen som görs svarar därför inte mot hela målsättningen för varje strategisk fråga. Bedömningen ger snarare en indikation på i vilken riktning planeringen går gällande en viss faktor för den strategiska frågan.

Utifrån uppföljningen bedömer stadsbyggnadskontoret att stadens arbete med planering och bygglov i regel förhåller sig väl till strategierna för de områdesvisa inriktningarna för den redan byggda staden. För de kustnära områdena och skärgården finns det behov att se över översiktsplanens mål och strategier, i syfte att skapa ett tydligare förhållningssätt till utvecklingen.

Inriktning för stadens utveckling

I den redan byggda staden (innerstaden, förnyelseområden och mellanstaden) sker planeringsarbetet i huvudsak i linje med översiktsplanens mål och strategier. De flesta detaljplaner och program som antogs under 2014 är lokaliserade i den redan byggda staden, närmare bestämt 36 av 52. De detaljplaner som innehåller bostäder når stadsbyggnadskontorets mål och innehåller 3 570 st bostäder. 98 % av bostäderna planeras i den redan byggda staden. För ytor för personal- och besöksintensiva verksamheter är siffran också mycket hög: 99,5 % av dessa verksamhetsytor planeras inom samma avgränsning. Detta bekräftar att planeringen stödjer översiktsplanens mål och strategier. Man kan notera några planeringsaspekter som är viktiga att fortsätta följa upp framöver: kopplingen mellan mobilitetsfrågor och attraktiva stadsmiljöer, avvägningar kring kul-

turmiljöfrågor vid stadsutveckling i kulturhistoriskt värdefulla områden samt avvägningen mellan olika allmänna intressen när grönytor tas i anspråk.

Utanför den redan byggda staden sker mindre arbete när det gäller planering och till viss del bygglovgivning. Dock är bebyggelsestrycket mot kustnära områden stort och översiktsplanens mål och strategier för de kustnära områdena och skärgården syftar till att balansera det bebyggelsestrycket med de stora natur-, kultur-, landskapsbilda- och friluftsvärden som finns och som är tillgångar för både staden och regionen. Det finns anledning att på ett tydligare sätt tillämpa översiktsplanens mål och strategier vid bedömning av ansökningar om planbesked. De detaljplaner som antogs i de kustnära områdena och skärgården under 2014 bedöms i huvudsak gå i linje med mål och strategier i översiktsplanen. För att staden ska utvecklas enligt översiktsplanens intentioner kan det behövas ytterligare underlag som stöd för handläggning av bygglov och förhandsbesked utanför planlagt område. Det kvarstår ett behov av att se över översiktsplanens mål och strategier för de kustnära områdena, i syfte att skapa ett tydligare förhållningssätt till utvecklingen.

I de framtida utvecklingsområdena pågår inte mycket planeringsarbete, vilket är rimligt med tanke på att de ska fungera som utbyggnadsmöjligheter i framtiden och att de kräver stora investeringar i framför allt kollektivtrafik innan de kan tas i anspråk. Bygglov och förhandsbesked för bostäder som beviljas i dessa områden, skulle behöva sättas i ett översiktligt sammanhang för att säkerställa att de inte försvårar framtida stadsutveckling i dessa områden.

Områdena för storindustri, hamn och logistik utvecklas i huvudsak i linje med översiktsplanen. I fortsättningen bör uppföljningen utvecklas kring ev. risker med en ökad kontorisering av områdena. Även risker med att bostadsbyggnation via bygglov och förhandsbesked lokaliseras i närheten är en viktig fråga.

I de stora naturområdena sker väldigt lite planering och byggande, vilket bedöms vara i linje med översiktsplanen. Arbetet som sker är i stor utsträckning inriktad på bevarande och att skydda värdefulla miljöer och detta bör fortsätta.

Strategiska frågor

Göteborg i en växande region

- Planerna i regionkärnan bidrar i regel med blandade funktioner, vilket leder till staden utvecklas i önskad riktning.
- Exakt hur planeringen bidrar till att utveckla en trygg och tillgänglig stad är svårare att få en överblick över. Frågan om för vem staden är tillgänglig är ständigt aktuell.
- Överlag pågår väldigt mycket arbete med att stärka Göteborgs centrum som regionkärna.

Attraktiv stadsmiljö

- Att planeringen ger förutsättningar för blandade funktioner, i till exempel Selma Lagerlöfs torg och Opaltorget, utvecklar stadens attraktivitet.
- Frågan kring samspelet mellan mobilitetsfrågor och attraktiv stadsmiljö är ständigt aktuell, i strategiskt arbete såväl som i detaljplanering.
- Flera strategier syftar på kvalitativa aspekter av den byggda stadsmiljön, här behöver metodik för uppföljning behövas utvecklas.

Robust samhälle

- Mycket arbete pågår med att utveckla strategier för att hantera översvämningensrisk.
- Den planering som sker inom områden med översvämningensrisk hanterar riskerna utifrån beslutade handläggarstöd.
- När tillägget till översiktsplanen för vatten och klimatanpassning är antagen finns det ytterligare underlag för att hantera skydd för översvämning.
- Uppdatering av det befintliga underlaget om skredrisk pågår.

Fler bostäder

- Under 2014 antogs detaljplaner med sammanlagt 3 570 bostäder.
- Både strategiskt arbete och detaljplaneringen har stort fokus på bostadsförsörjningen.
- En ökad takt i planverksamheten de senaste åren bedöms ge en ökad takt i bostadsbyggandet kommande år. Prognosen avseende färdigställda bostäder för 2015 och framåt, visar på drygt 3 000 färdigställda bostäder årligen.
- Jubileumssatsningen initierades 2014, som en ny modell för samverkan mellan staden och privata aktörer, samt för ett snabbare plangenomförande.
- En utveckling av uppföljningen kring blandade bostadstyper och upplåtelseformer i markanvisningar kopplat till planering skulle förbättra underlaget för bedömning av måluppfyllelse.
- Staden har tagit ett stort steg framåt i arbetet med att utveckla former för socialt blandat boende i Älvstaden.

Växande och förändrad handel

- Det planeras inte för handel i industriområden, vilket är i linje med målen. Planeringen bygger vidare på befintlig centrumstruktur.
- Staden har tagit ett steg i att bygga kunskap kring handelns roll i staden.

Expansivt näringsliv

- Antagna detaljplaner möjliggjorde 385 studentbostäder, vilket bidrar till Göteborgs som attraktiv studentstad.
- 99,5% av personal- och besöksintensiv verksamhetsyta i antagna detaljplaner ligger i den redan byggda staden.

Nordens logistikcentrum

- Det pågår mycket planering som stöttar Göteborg som logistikcentrum, exempelvis i detaljplaner, åtgärdsvalstudier och omlokalisering av spår-funktioner.
- Fördjupning av översiktsplan för Västra Arendal och Torsviken för hamnändamål pågår.

Förändrat transportbehov

- Staden arbetar med att samordna trafikplanering och bebyggelse i flera stora projekt, till exempel i de pågående stadsutvecklingsprogrammen.
- Den antagna trafikstrategin stärker stadens fokus på denna fråga.
- Staden planerar den allra största delen av bostäder och personal- och besöksintensiva verksamheter i den redan byggda staden där möjligheterna att välja gång, cykel eller kollektivtrafik är goda.

Mångfald, tryggt och mänskligt

- Det sker en ökande användning av analysverktygen barnkonsekvensanalys (BKA) och social konsekvensanalys (SKA) i detaljplanearbetet. Än kan effekterna i byggd miljö inte följas upp.
- Staden har tagit ett steg framåt gällande samordningen kring medborgardialog i staden. Sju principer har tagits fram och en bred kunskaps-höjande insats har påbörjats.
- I och med utvecklingen av arbetet med produktionsplanen har fokus på sociala aspekter kommit in tidigare i planeringen.
- Fortsatt arbete med att ta fram indikatorer för uppföljning behövs.

Rekreation och hälsa för ökad livskvalitet

- Tillämpning av grönstrategins kommer leda arbetet i rätt riktning. Underlag för uppföljning behöver tas fram.
- Strategiskt arbete pågår med exempelvis friluftsprogram och gröna kilar.
- Kompensationsåtgärder behöver inventeras och följas upp.

Natur- och kulturmiljöer för attraktivitet

- Staden arbetar med att bilda naturreservat och lyfta kulturmiljövärden i planeringen.
- Mycket strategiskt arbete pågår, men idag finns inte mätbara mål och indikatorer, vilket försvårar bedömning av måluppfyllelsen.

Tillgång till kusten

- Det kvarstår ett behov av att se över översiktsplanens mål och strategier för att få ett tydligare förhållningssätt till utvecklingen. Underlag för måluppföljning gällande tillgängligheten till kustområdena kan utvecklas.

Särskilda lokaliseringar

- Staden agerar i flera specialiserade frågor. Arbetet skulle kunna vara mer proaktivt, till exempel genom att inventera kommande behov.
- Frågorna kring särskilda lokaliseringar behöver lyftas regionalt.

INRIKTNING FÖR STADENS UTVECKLING

Inledning

I tidigare års uppföljningsrapporter har stadsbyggnadskontoret bedömt hur väl planering och byggande går i linje med de områdesvisa inriktningarna som finns för de sju områden som definieras i översiktsplanen. Denna analys följer nedan och har i år inriktats på att omfatta antagna detaljplaner, bygglov för bostäder utanför detaljplanelagt område, förhandsbesked utanför detaljplanelagt område samt beslutade planbesked.

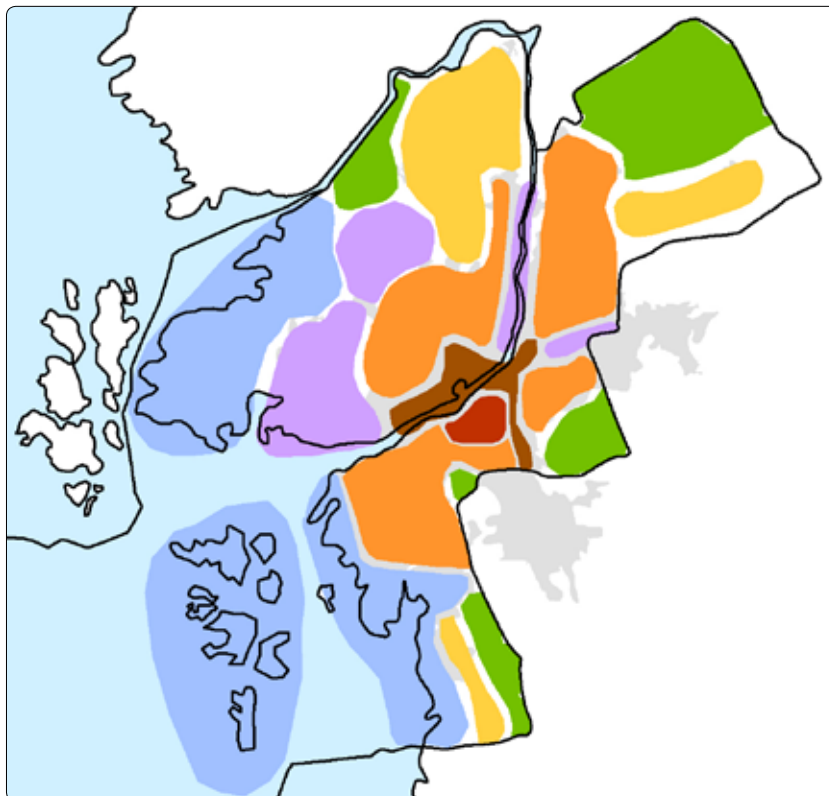
Syftet med urvalet är att det är i dessa typer av beslut som översiktsplanen utgör ett av underlagen för bedömningen samt att lokaliseringen av bostäder har en strukturerande verkan och påverkar många andra planeringsaspekter, till exempel kollektivtrafik, kommunal service och handel.

Stadsbyggnadskontoret har karterat ovanstående och utifrån dessa kartor görs bedömningen om detaljplanering, bygglov för bostäder, förhandsbesked och planbesked går i linje med mål och strategier för de områdesvisa inriktningarna.

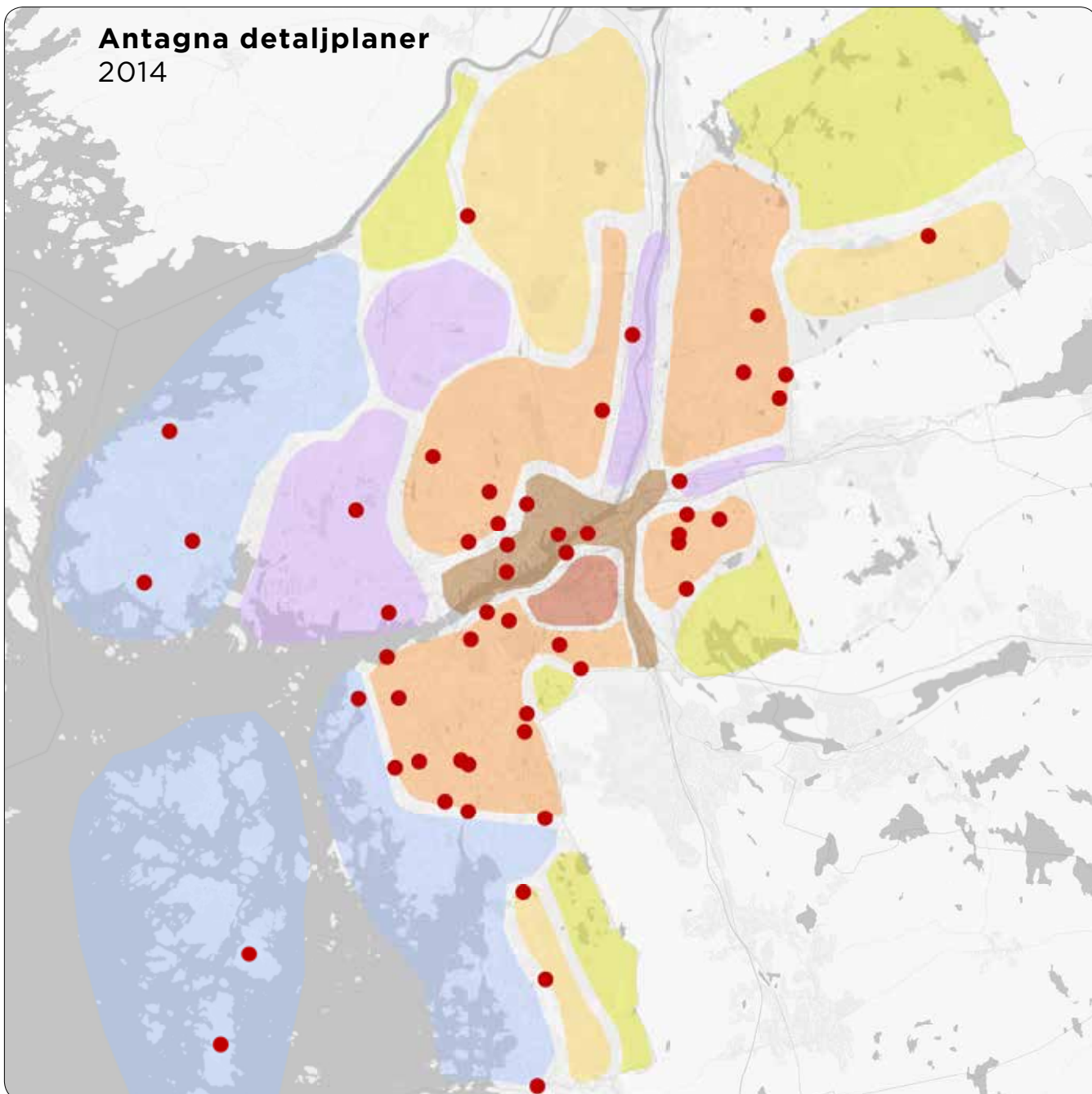
Resultatet av karteringen redovisas utifrån översiktsplanens utbyggnadsordning och de sju områdesvisa inriktningarna. Detaljplanering, bygglov för bostäder, förhandsbesked och planbesked följs upp utifrån de mål och strategier som finns för varje områdesvis inriktning. För varje inriktning görs en bedömning kring måluppfyllelse utifrån det arbete som gjorts på stadsbyggnadskontoret och delvis på andra förvaltningar i staden.

UTBYGGNADSSTRATEGIER

- Innerstaden
- Förnyelseområden
- Mellanstaden
- Storindustri, hamn och logistik
- Kustnära områden och skärgården
- Framtida utvecklingsområden
- Naturområden

Antagna detaljplaner 2014

Antal antagna/godkända detaljplaner och program 2014

Totalt 52 st, varav 49 detaljplaner och 3 program

Enkla planer (enkelt förfarande, enklare planfrågor delvis kopplat till bygglov med mera): 21 st

Resterande planer: 28 st

Geografisk fördelning

Centrum + Naturområden: 0 planer och program

Förnyelseområdena: 4 planer, 1 program

Mellanstaden: 29 planer, 2 program

Kust-skärgård: 7 planer, 0 program

Utvecklingsområdena: 4 planer, 0 program

Storindustri: 5 planer, 0 program

Tematisk fördelning

Bostäder: 20 planer, 1 program

Verksamheter: 12 planer, 0 program

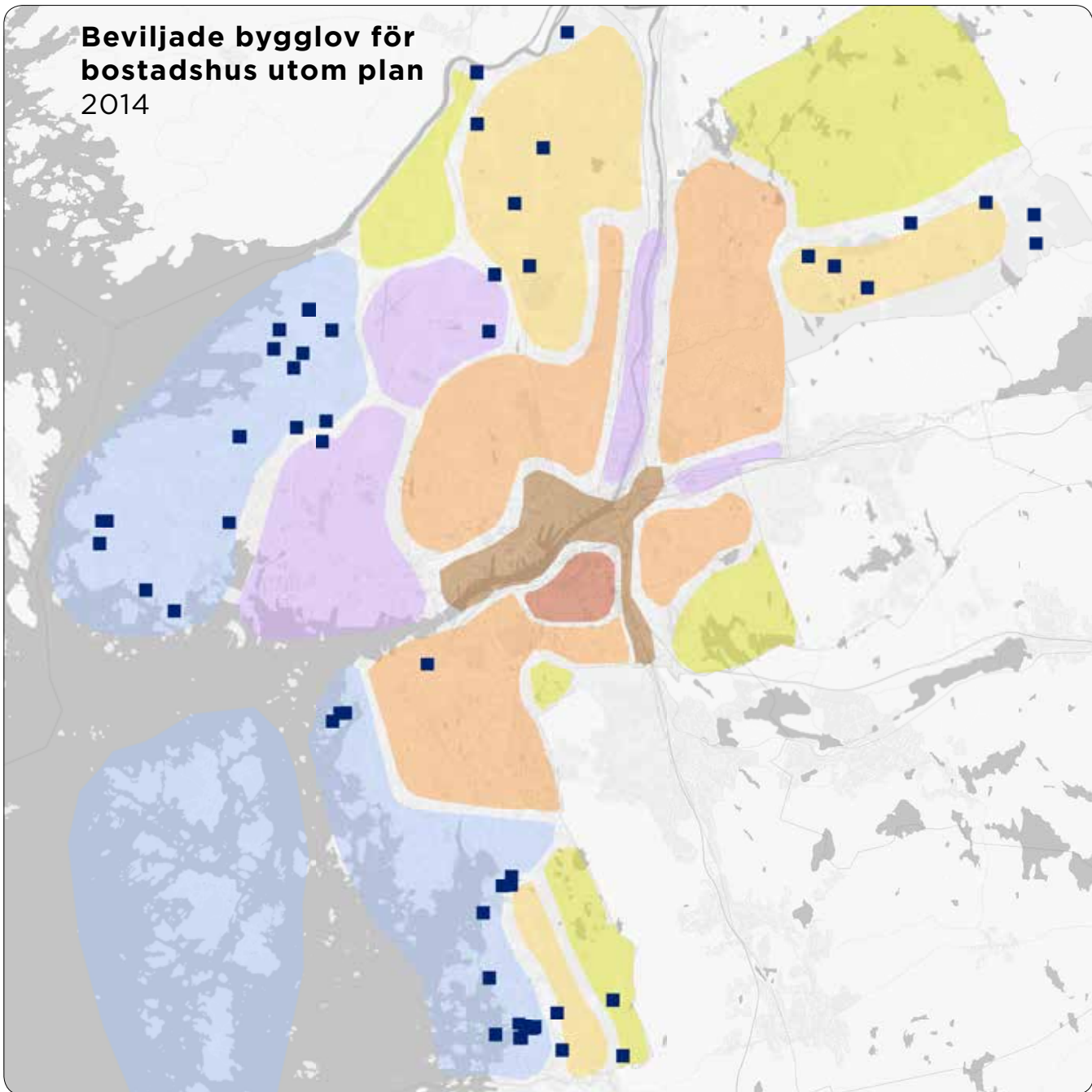
Blandade funktioner: 13 planer, 2 program

Infrastruktur: 1 plan

Skola, förskola: 2 planer

Övrigt: 1 plan

Beviljade bygglov för bostadshus utom plan 2014

Bygglov för bostäder, nybyggnad

En- och tvåbostadshus:

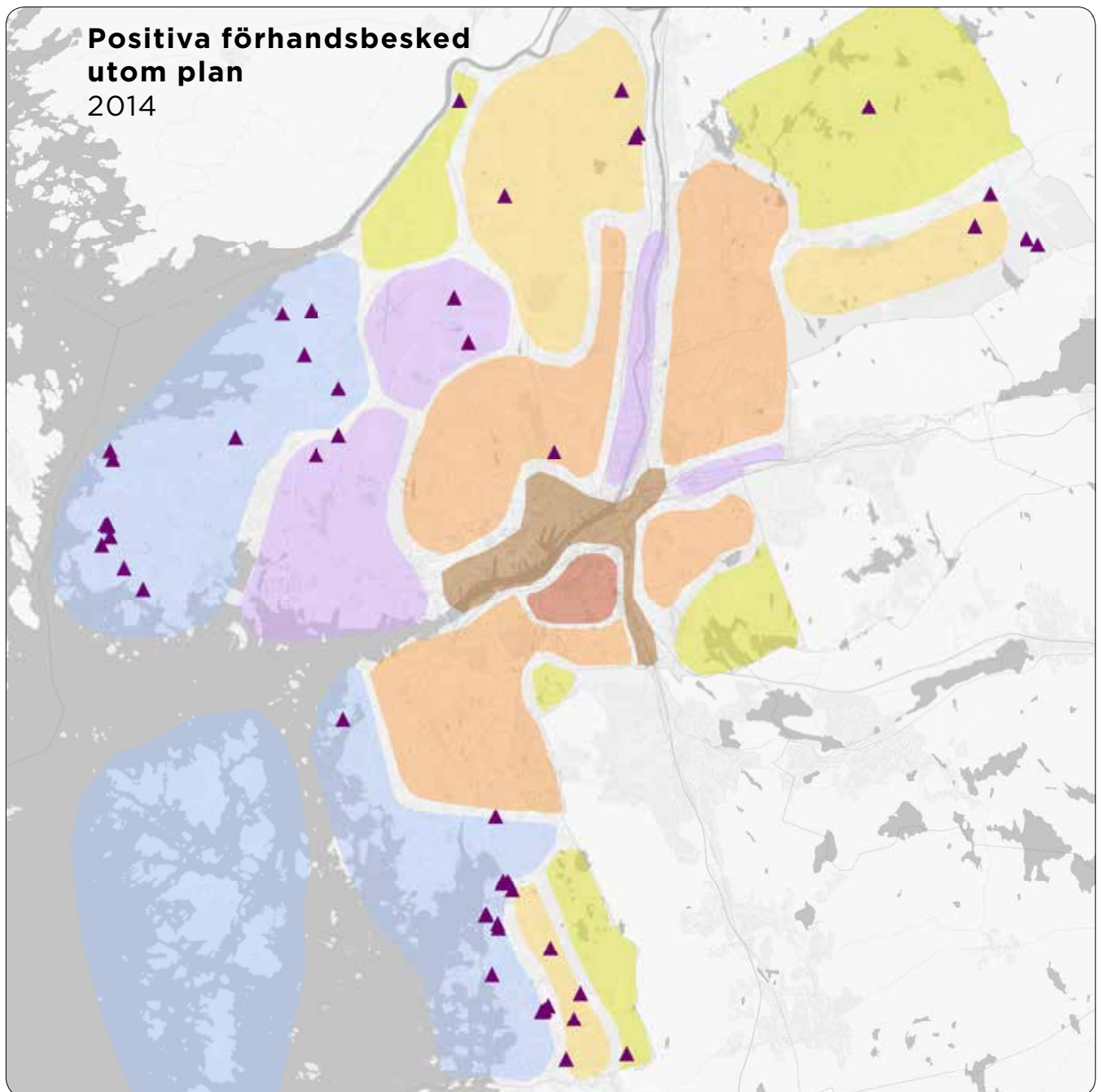
159 bygglov beviljades

54 av dessa låg utanför planlagt område

Flerbostadshus:

43 bygglov beviljades

2 av dessa låg utanför planlagt område

Totalt antal förhandsbesked under 2014: 100 st

Återtagna ärenden: 42 st

Avslag (negativt förhandsbesked): 4 st

Beviljade förhandsbesked: 54 st

Enbostadshus: 48 st

Tvåbostadshus: 1 st

Flerbostadshus: 1 st

Fritidshus: 1 st

Industribyggnad: 1 st

Kontor: 1 st

Av de 54 beviljade förhandsbeskederna låg 3 inom redan planlagt område (1 i Hästevik för enbostadshus, 1 i Tuve för enbostadshus och 1 på Ringön för kontor). Resterande 51 förhandsbesked låg utanför planlagt område.

CENTRALA GÖTEBORG - INNERSTADEN

Mål och strategier

- Innerstaden ska karaktäriseras av en hög täthet och ett blandat innehåll.
- Funktioner såsom till exempel evenemang, utbildning, kultur och bostäder ska rymmas i innerstaden.
- Bostadsinnehållet bör öka.
- Kollektivtrafik, gående och cyklande ska prioriteras.
- De kulturhistoriska värdena ska värnas och hänsyn till dessa ska tas vid nybyggnation.
- Utformningen av ny arkitektur ska avvägas mot karaktären i den traditionella bebyggelsen.
- Parkerna ska värnas och utvecklas för rekreation och en hälsosam stadsmiljö.

Ur Översiktsplan för Göteborg, del 1.

Centrala Göteborg - innerstaden

Planering, bygglov och förhandsbesked

Under 2014 antogs inga detaljplaner inom den områdesvisa inriktningen "Centrala Göteborg - innerstaden".

Bygglov har inte studerats med anledning av att största delen av området är planlagt och att bygglovsbedömningarna därför görs utifrån gällande planer.

Förhandsbesked har inte heller studerats av samma anledning som ovan: det mesta av "Centrala Göteborg - innerstaden" är planlagt och då är förhandsbesked inte vanligt eller tillämpligt.

De planbesked som beslutades under 2014 i "Centrala Göteborg - innerstaden" var förhållandevis små i omfattning och bedöms gå i linje med översiktsplanens mål och strategier.

Arbete med genomförandet av Vision Älvstaden pågår och berör stora delar av "Centrala Göteborg - innerstaden".

Arbetena med stadsutvecklingsprogram för Korsvägen, Haga och Centrale-nområdet, liksom utvecklingsarbetet på Gullbergsvass, syftar bland annat till att stärka Göteborg som lättillgänglig regionkärna med bostäder, arbetsplatser och attraktiva stadsmiljöer.

Bedömning

Det arbete som stadsbyggnadskontoret bedriver och medverkar i inom "Centrala Göteborg - innerstaden" bedöms gå i linje med översiktsplanens områdesvisa inriktning.

I den täta och förtätade staden är sammanvägningen mellan mobilitetsfrågor och attraktiva stadsmiljöer mycket viktig för att bidra till att nå målen.

Behovet av underlag och kompetens för avvägningar kring kulturmiljöfrågor vid stadsutveckling i kulturhistoriskt värdefulla områden är en viktig fråga för att nå god måluppfyllelse.

Centrala Göteborg - förnyelseområden

Planering, bygglov och förhandsbesked

Detaljplaneringen ligger i linje med strategierna den områdesvisa inriktningen "Centrala Göteborg - förnyelseområden". Det pågår aktivt arbete med kontakten med vattnet, klimatanpassningsåtgärder som är en fortsatt stor utmaning, tillgång till stora och små parker, hög täthet samt markanvisningar för en varierad stadsmiljö.

I den redan byggda staden, där stadens utveckling ska koncentreras, finns det begränsat med utrymme. Det uppstår situationer där olika allmänna intressen vägs mot varandra, till exempel grönytor och behovet av offentlig service. Under 2014 antogs ett mindre antal detaljplaner där denna frågeställning är aktuell. Konsekvensen blir att exempelvis en förskola tillkommer, men en grönyta tas i anspråk. Denna avvägning är viktig att lyfta fram.

Göta älvbron är ett viktigt tillskott utifrån strategierna om att minska barriäreffekterna från Göta älv samt att förbättra kopplingar till närliggande stadsdelar i och med lösningarna för hur bron landar i staden. Planen skapar också bättre förutsättningar för kollektivtrafik, cykel och gående.

Genomförandet av Vision Älvstaden pågår. En fördjupning av översiktsplanen för Mölndalsåns dalgång är under framtagande. I programmet för Frihamnen finns intentioner som täcker in de flesta av strategierna. Utmaningen blir att hålla fast vid strategierna genom hela genomförandet.

Bygglov har inte studerats med anledning av att största delen av området är planlagt och att bygglovsbedömningarna därför görs utifrån gällande planer.

Förhandsbesked har inte heller studerats av samma anledning som ovan: det mesta av "Centrala Göteborg - förnyelseområden" är planlagt och då är förhandsbesked inte vanligt eller tillämpligt.

De planbesked som beslutades under 2014 i "Centrala Göteborg - förnyelseområden" bedöms gå i linje med översiktsplanens mål och strategier.

Bedömning

Arbetet i "Centrala Göteborg - förnyelseområden" bedöms i huvudsak gå i linje med de mål och strategier som finns i översiktsplanen.

Stora planeringsinsatser pågår inom förnyelseområdena, till exempel i Frihamnen, Gullbergsvass, kring Backaplan och i Mölndalsåns dalgång. Dessa bedöms bidra till att stärka Göteborg som regionkärna och möjliggöra att centrala staden utvidgas och kopplar ihop staden över älven.

I avvägningen mellan olika allmänna intressen tas grönytor i vissa fall i anspråk för offentlig service (förskolor och bostäder med särskild service). Denna avvägning kommer bli allt svårare i takt med att staden förtätas och kompletteras. I uppföljningen har inte en bedömning av kompensationer för ianspråktagen grönyta gjorts. Uppföljningen av detta kan utvecklas.

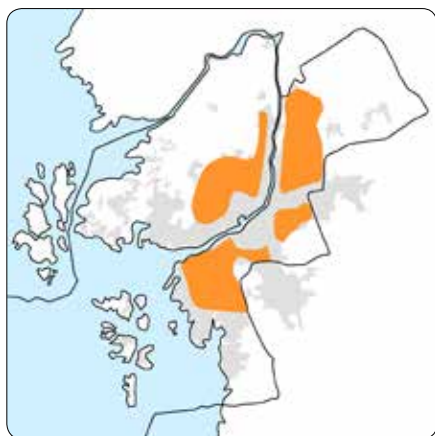

CENTRALA GÖTEBORG - FÖRNYELSEOMRÅDEN

Mål och strategier

- En god regional tillgänglighet ska eftersträvas genom att skapa bra förutsättningar för kollektivtrafiken.
- Resande med kollektivtrafik, cykel och till fots ska prioriteras.
- En hög faktisk täthet ska eftersträvas.
- Behovet av både större och mindre parker för rekreation och hälsosam stadsmiljö ska tillgodoseas.
- Nya bostäder ska ha god tillgång till bostadsnära grönytor med tillfredsställande kvaliteter.
- Vattenkontakten ska utvecklas genom att till exempel skapa stråk längs älven, utveckla nya lägen för småbåtshamnar och andra funktioner som är knutna till vattnet.
- Goda kopplingar till omgivande stadsdelar ska skapas genom att minska trafiksystemens och Göta älvs barriäreffekter.
- Hänsyn ska tas till kulturmiljövärdena - till exempel industrihistoriska.
- Markanvisningar ska formuleras så att områdena får en varierad utveckling.
- Planeringen måste ta hänsyn till framtida höjda vattennivåer.

Ur Översiktsplan för Göteborg, del 1.

MELLANSTADEN

Mål och strategier

- En tät bebyggelse kring knutpunkter, bytespunkter och närmast kollektivtrafikens stråk eftersträvas.
- Mellanstaden ska kompletteras med bostäder, arbetsplatser, service, rekreation och kultur.
- Ej störande arbetsplatser och bostäder ska blandas där det är lämpligt.
- Fungerande småskaliga verksamhetsområden liksom goda boendemiljöer ska värnas.
- Värdefulla grönområden, närlek och gröna stråk ska bibehållas och utvecklas och borttagna naturvärden i tät bebyggelse ska ersättas så att förlusten kompenseras.
- Kommunala verksamheter bör i första hand lokaliseras till de lokala torgen.
- Nya mötesplatser ska utvecklas.
- För att överbygga barriärer och öka tryggheten bör befintliga bebyggelseområden länkas samman genom ny bebyggelse eller nya stråk.
- Möjligheterna att gå och cykla inom mellanstaden och till centrala Göteborg bör förbättras.
- Kulturhistoriska värden som tids- typiska hus eller stadsplaner ska värnas.

Ur Översiktsplan för Göteborg, del 1.

Mellanstaden

Planering, bygglov och förhandsbesked

Så mycket som 98 % av alla bostäder i antagna planer under 2014 ligger i den redan byggda staden ("Mellanstaden", "Centrala Göteborg - innerstaden" och "Centrala Göteborg - förnyelseområden"). I förhållande till de strategiska knutpunkterna planerades det för 310 bostäder inom 1 000 meter från dem varav 140 ligger 400 meter från en strategisk knutpunkt.

Ett flertal planeringsarbeten inom den områdesvisa inriktningen "Mellanstaden" kan kategoriseras som förtättningsplaner. Dessa planlägger för bebyggelse i kollektivtrafiknära lägen och innehåller dessutom andra funktioner som handel, service, verksamheter, idrott med mera, vilket det är rimligt att förvänta sig av dessa planer i och med deras omfattning och lokalisering. Alla dessa planer bedöms ligga i linje med den områdesvisa inriktningen i översiktsplanen. Selma Lagerlöfs torg är utpekad som ett kraftsamlingsområde i utbyggnadsplaneringen och detaljplanen för utveckling kring torget bedöms vara en del av kraftsamlingen. Denna plan liksom den för Opaltorget tar ett större grepp på stadsutvecklingen och ger underlag för ett betydande bostadstillskott som stöttar handel och service i lokalområdet. Planen för Putsegården tar till vara kulturhistoriska värden samtidigt som den innebär ett tillskott på nya bostäder och möjliggör för handel, kontor och hantverkslokaler.

Planer som är mycket avgränsade i sin utbredning och där endast ett mindre tillskott bebyggelse planeras, uppfyller inte strategierna kring blandning i samma grad, vilket ändå får anses rimligt med tanke på deras begränsade omfattning.

Några planer möjliggör vidareutveckling av befintliga verksamheter, till exempel Tånguddens hamn och Töpelsgatan. Programmet för Medicinareberget syftar till att möjliggöra för Sahlgrenskas utveckling och för att bättre koppla samman Medicinareberget med övriga staden.

Tre planer innehåller bostäder med särskild med service, vilket ger ett tillskott av bostäder för särskilda behov.

Liksom i "Centrala Göteborg – förnyelseområden", finns det exempel på detaljplaner där olika allmänna intressen ställs mot varandra, till exempel bevarande av grönyta mot möjliggörande av ökad offentlig service. Detta är en planeringssituation som troligen kommer att bli svårare i framtiden, i och med att staden förtätas och kompletteras.

Arbetet med fortsättningen på strategin för utbyggnadsplanering pågår i mellanstaden, liksom ett programarbete för delar av Frölunda. Arbetet med Dag Hammarskjölds boulevard pågår och ska resultera i en förstudie inför beslut om eventuell fortsättning.

Bygglov har inte studerats med anledning av att största delen av området är planlagt och att bygglovsbedömningarna därför görs utifrån gällande planer.

Förhandsbesked har inte heller studerats av samma anledning som ovan: det mesta av mellanstaden är planlagt och då är förhandsbesked inte vanligt eller tillämpligt.

De planbesked som beslutades under 2014 i mellanstaden bedöms gå i linje med översiktsplanens mål och strategier.

Bedömning

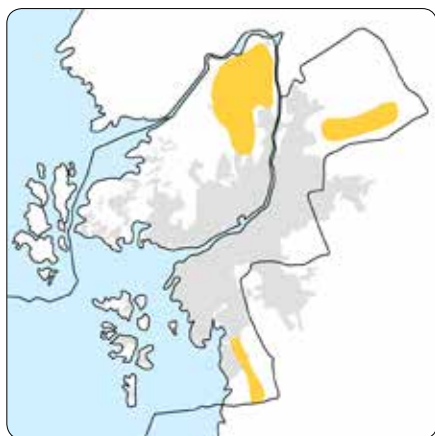
Mellanstaden har enligt översiktsplanen och strategin för utbyggnadsplanering stor potential för stadsutveckling. Mellanstaden är ett stort område med olika förutsättningar. Fortsättningsarbetet med strategin för utbyggnadsplanering syftar till lyfta fram och beskriva de platser och områden där kraftsamling bör ske först.

En stor del av de antagna detaljplanerna är lokaliserade i mellanstaden. Dessa planer är i stor utsträckning i linje med översiktsplanens mål och strategier. Planerna innehåller i de flesta fall blandade funktioner, skapar en högre täthet och är lokaliserade i närhet till kollektivtrafik.

I stort bedöms stadsutvecklingsarbetet gå i linje med översiktsplanens mål och strategier för mellanstaden. Utmaningar framöver består i att hålla fast vid beslutade strategier, till exempel utbyggnadsplanering, trafikstrategi och grönstrategi, och utgå från dessa vid till exempel urval av planer som kan startas framöver.

Avvägningssituationer mellan olika allmänna intressen, till exempel förskola och grönytor, kan ses i enstaka planer. Dock innebär en förtätning av staden att de stora, sammanhängande grönområdena i stadens utkanter som sträcker sig mellan flera kommuner kan bevaras.

En annan planeringsaspekt som man kan utläsa ur de antagna detaljplanerna handlar om resursfrågan: stadsbyggnadskontorets och medverkande förvaltningars arbetsinsatser kontra vad detaljplanen ger för träffbild på översiktsplanens mål och stadens strategier samt vad den tillför i form av antal bostäder. Frågan återkommer även i andra områdesvisa inriktningar och är en fråga som bör beaktas även i framtiden.

YTTERSTADEN - FRAMTIDA UTVECKLINGSOMRÅDEN

Mål och strategier

- En restriktiv hållning till ny bebyggelse som kan hindra framtida exploatering ska gälla.
- Ny bebyggelse kan tillkomma på längre sikt. Bebyggelsen ska utformas med en tillräcklig täthet för att skapa underlag för service och god kollektivtrafik.
- För att utbyggnad ska bli aktuell krävs kraftfulla satsningar på kollektivtrafik och annan infrastruktur.
- Hänsyn ska tas till värdefull natur- och kulturmiljö vid all ny bebyggelse och infrastruktur.

Ur Översiktsplan för Göteborg, del 1.

Ytterstaden – framtida utvecklingsområden

Planering, bygglov och förhandsbesked

Det antogs endast ett fåtal detaljplaner under 2014 inom dessa områden. Deras innehåll är förhållandevis platsspecifikt och det är svårt att se några övergripande mönster som inte går i linje med översiktsplanen.

De planer som antogs hade ett varierat innehåll, från kyrka och församlingshem, via verksamhetslokaler till bostäder.

Stadsbyggnadskontoret har på uppdrag av byggnadsnämnden inlett ett utredningsarbete kring områdenas förutsättningar att stadsutvecklas på längre sikt.

Det beviljades ett mindre antal bygglov för bostadshus (cirka 10 stycken) utanför planlagt område inom de framtida utvecklingsområdena. Cirka 10 positiva förhandsbesked lämnades utom planlagt område inom de framtida utvecklingsområdena. De relativt begränsade antalen kan troligen accepteras, men det skulle behövas en närmare analys för att bedöma om byggloven och förhandsbeskeden är i linje med översiktsplanens mål och strategier. Det kan också finnas behov av att se bygglov och förhandsbesked utifrån den regionala grönstrukturen med stora gröna kilar, för att undvika att dessa påverkas lite i taget.

Under 2014 inkom det ingen ansökan om planbesked inom de framtida utvecklingsområdena.

Bedömning

Det pågår inte mycket planeringsarbete i dessa områden, vilket är rimligt med tanke på deras roll i stadens framtida utveckling. Översiktsplanen anger att dessa områden ska fungera som utbyggnadsmöjligheter i framtiden och att de kräver stora investeringar i framför allt kollektivtrafik innan de kan tas i anspråk.

I strategin för utbyggnadsplanering redovisas en stor potential för bostadsbyggande inom den redan byggda staden, där service, handel, arbetsplatser och kollektivtrafik i stor utsträckning redan finns. Innan de framtida utvecklingsområdena kan stadsutvecklas, behöver deras förutsättningar sinsemellan karteras och utvärderas, vilket stadsbyggnadskontoret har fått i uppdrag att göra.

En svårighet som finns är avvägningen mellan att tillåta viss utveckling samtidigt som man inte ska försvåra framtida, mer omfattande stadsutveckling. Man kan också i några planarbeten se delvis samma situation som i den redan byggda staden: en balansgång mellan stadens planeringsresurser och den måluppfyllelse som respektive arbete får samt hur mycket bostäder som tillförs. Frågan om att planeringen ska bidra till att komplettera med det som saknas i områden (till exempel tillföra flerbostadshus i småhusområden) behöver också appliceras på de planer som antogs i de framtida utvecklingsområdena under 2014. Här finns det utrymme för förbättring.

De bygglov och förhandsbesked för bostäder som beviljades i dessa områden, skulle behöva sättas i sitt sammanhang för att möjliggöra en bättre bedömning kring hur de förhåller sig till översiktsplanens mål och strategier. Risken som behöver studeras är om de försvårar framtida stadsutveckling i dessa områden.

Storindustri, hamn och logistik

Planering, bygglov och förhandsbesked

I Bellevue industriområde avslutades en intressant planeringssituation: den gamla detaljplanen upphävdes och nya områdesbestämmelser upprättades och antogs. De nya bestämmelserna tillåter visserligen verksamheter som inte nödvändigtvis behöver ligga inom storindustri, men området kan antas växa ihop med förnyelseområdena kring Gamlestads torg längre fram. I och med att staden möjliggör för befintliga verksamheter att vara kvar och att skydda skyddsvärda byggnader, kan områdets unika karaktär bevaras och utvecklas.

De antagna detaljplanerna 2014 är annars relativt få inom dessa områden. Planerna är bra lokaliserade och har rätt innehåll i förhållande till den områdesvisa inriktningen. Kommande år kommer det troligen att antas betydligt fler detaljplaner för verksamheter och dylikt inom områdena för "Storindustri, hamn och logistik". Många detaljplaner som precis har antagits eller som pågår, syftar till att säkerställa att hamnen och annan logistikverksamhet kan expandera.

I 2014 års aktualitetsprövning av översiktsplanen redovisades att det finns viss risk för kontorisering av områdena avsedda för "Storindustri, hamn och logistik". Detta kan på sikt innebära utträngning eller ont om plats för verksamheter som verkligen stör och behöver ligga avskilt. Frågan kommer att bevakas och belysas närmare framöver.

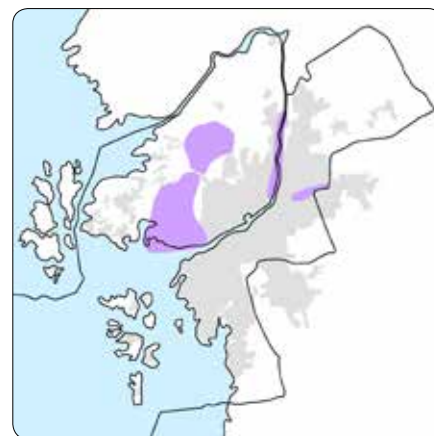
Det pågår ett arbete med en fördjupning av översiktsplanen för Västra Arendal och Torsviken för hamnändamål och bevarande av Torsvikens natur- och friluftsvärden.

Antalet bygglov för bostäder som beviljades inom områden för "Storindustri, hamn och logistik" är av förklarliga skäl få, men det finns exempel. Här ska man vara medveten om att översiktsplanens strategikarta har grova gränser, så här behövs närmare studier för att kunna göra en bättre bedömning. Det som är viktigt att lyfta fram är att om bostäder möjliggörs närmare störande verksamheter än tidigare, så kan det påverka verksamheternas möjligheter att utvecklas. Detta gäller även för förhandsbeskeden.

En ansökan om planbesked beslutades under 2014. Beslutet var positivt och det gällde en bussdepå vid Vädermotet. Detaljplanearbetet har dock inte startat, då platsen bedömdes för kostsam att bebygga med ändamålet, bland annat med hänsyn till grundläggningsförhållandena.

Bedömning

Under 2014 antogs få detaljplaner i områdena för "Storindustri, hamn och logistik" men det pågick många planarbeten med syfte att utveckla dessa delar av staden. Den övergripande bedömningen är att utvecklingen i det stora hela sker i linje med översiktsplanens mål och strategier. De frågor som det ändå finns anledning att lyfta fram är dels eventuella risker med en ökad kontorisering av områdena och dels riskerna med att bostadsbyggnation kan hamna närmare områdena än tidigare.

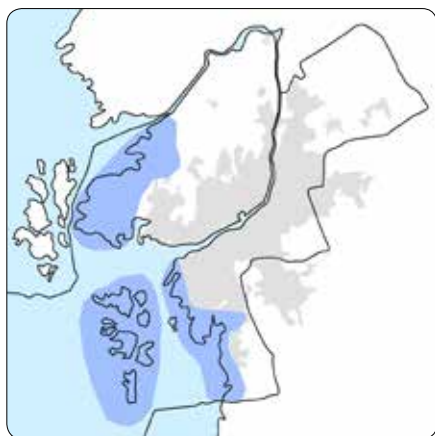

STORINDUSTRI, HAMN OCH LOGISTIK

Mål och strategier

- Områdena bör reserveras i första hand för verksamheter som inte kan kombineras med bostäder.
- Framkomligheten för transporter till och från hamn, logistik-, och storindustri ska bevakas och projekt som medför en bättre framkomlighet prioriteras.
- Ny handel ska koncentreras till redan befintliga större etableringar.

Ur Översiktsplan för Göteborg, del 1.

KUSTNÄRA OMRÅDEN OCH SKÄRGÅRDEN

Mål och strategier

- Kustområdenas attraktivitet i form av natur-, kultur- och landskapsbildsvärden ska värnas och utvecklas.
- Komplettering ska ske restriktivt och på friluftslivets villkor.
- Sammanhängande gångstråk och ökad tillgänglighet ska eftersträvas i alla planeringssituationer.
- Ny bebyggelse ska lokaliseras i anslutning till god kollektivtrafik och särskilt kring bytespunkter.
- Värdefulla rekreationsområden ska bevaras och utvecklas. Nya rekreationsanläggningar ska ha god tillgänglighet med kollektivtrafik.
- Kollektivtrafiken till kusten bör förbättras för att förbättra tillgängligheten till hav och stränder.
- Befintliga småbåtshamnar och gästhamnsfaciliteter ska utvecklas.
- Vid komplettering ska en blandning av bostadsformer eftersträvas.
- Havsmiljön ska värnas.

Ur Översiktsplan för Göteborg, del 1.

Kustnära områden och skärgården

Planering, bygglov och förhandsbesked

I de kustnära områdena och skärgården antogs det relativt få detaljplaner under 2014. På samma sätt som i de framtida utvecklingsområdena är de antagna planerna ganska platsspecifika, med en lokalisering och ett innehåll som bara är aktuellt på just den platsen. Ett exempel är Lilleby camping, där en plan antogs för 80 fritidsstugor och 80 campingstugor. Utifrån översiktsplanen tar utbyggnaden ett värdefullt grönområde i anspråk och skulle kunna innebära begränsning av allmänhetens tillgång till kusten, men verksamheten kan var svår att flytta och bidrar också till att fler kan besöka resten av kusten.

I ett fall upphävdes en detaljplan för en mindre grupp småhus, vilket kan ses som en service i och med att tillåten boyta var begränsad och inte följts. Samtidigt är stora delar av kusten inte planlagd eller har äldre planer där de avvägningar som görs i moderna planer inte är gjorda. Situationen behöver belysas ytterligare och väcker frågan kring vilken utveckling staden vill se vid kusten och vilka planerings- och bygglovsprocesser som är lämpliga för att åstadkomma denna önskade inriktning.

Utanför den redan byggda staden, är det i de kustnära områdena som flest bostäder tillkommer, cirka 100-200 stycken årligen. I uppföljningen har bygglov för bostadshus (en-, två- eller flerbostadshus) utanför planlagt område karterats. Under 2014 beviljades drygt 30 bygglov för bostadshus utanför planlagt område i de kustnära områdena. Antalet kan troligen anses som lågt, men en bostadsutveckling som sker successivt och mindre samordnat, är svårare att konsekvensbedöma. Behov av offentlig service, kollektivtrafik eller utbyggd infrastruktur är också svårare att förutse.

För beviljade förhandsbesked är situationen snarlik den för bygglov: knappt 30 förhandsbesked beviljades utanför planlagt område i de kustnära områdena.

Under 2014 beslutades cirka 15 planbesked inom de kustnära områdena. De flesta fick negativt planbesked, bland annat med stöd i översiktsplanens mål och strategier. Men det finns också exempel på både större och mindre bostadsbyggnationer som fick positivt planbesked. Några av de ansökningar som fick positivt planbesked i det kustnära området bedöms ha innehåll som inte går i linje med översiktsplanen. Det som också saknas i dessa beslut är en beskrivning av översiktsplanens strategier och hur förslaget förhåller sig till dessa samt en tydligare avvägning mellan de allmänna och enskilda intressena.

Bedömning

Översiktsplanens mål och strategier för de kustnära områdena och skärgården syftar till att balansera det bebyggelsestryck som finns med de stora natur-, kultur-, landskapsbilda- och friluftsvärden som finns och som är tillgångar för både staden och regionen. Översiktsplanen redovisar att bebyggelsekomplettering ska ske restriktivt, på friluftslivets villkor och i anslutning till god kollektivtrafik, särskilt kring bytespunkter. De ovan beskrivna värdena ska värnas, utvecklas och tillgängliggöras.

Det finns anledning att på ett tydligare sätt tillämpa översiktsplanens mål och strategier vid bedömning av ansökningar om planbesked. De detaljplaner som antogs under 2014 bedöms i huvudsak gå i linje med mål och strategier i

översiktsplanen. För att staden ska utvecklas enligt översiktsplanens intentioner, kan det behövas ytterligare underlag som stöd för handläggning av bygglov och förhandsbesked utanför planlagt område.

I några planarbeten finns delvis samma situation som i den redan byggda staden: en balansgång mellan stadens planeringsresurser och den måluppfyllelse som respektive arbete får samt hur mycket bostäder som tillförs.

Frågan om att planeringen ska bidra till att komplettera med det som saknas i områden (till exempel tillföra flerbostadshus i småhusområden) behöver också appliceras på de planer som antogs i de kustnära områdena och skärgården under 2014. Här finns det utrymme för förbättring.

I 2014 års aktualitetsprövning av översiktsplanen redovisas ett behov av översyn av översiktsplanens mål och strategier för de kustnära områdena och skärgården, i syfte att skapa ett tydligare förhållningssätt till utvecklingen. Frågan är fortsatt aktuell med tanke på det bebyggelsestryck som finns i kustnära områden. Detta behövs som stöd för planering, planbesked, förhandsbesked och bygglov. Längs kusten finns också plansituationer med äldre avstyckningsplaner som kan behöva ses över, i syfte att kunna göra bättre avvägningar mellan olika allmänna och enskilda intressen. Det finns också infrastrukturfrågor som kan behöva utredas i större sammanhang, till exempel vägar och behov av VA-utbyggnad.

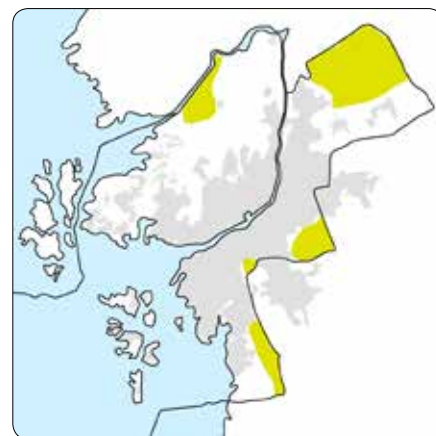
Naturområden

Planering, bygglov och förhandsbesked

Inga detaljplaner antogs i naturområdena under 2014. Det gavs några enstaka förhandsbesked och beviljades några enstaka bygglov för bostadshus. Inga planbesked söktes inom naturområdena.

Bedömning

Utifrån ovanstående görs bedömningen att översiktsplanens mål och strategier för naturområdena följs.

NATUROMRÅDEN

Mål och strategier

- De höga natur- och rekreationskvaliteter som finns i områdena ska bevaras.
- Tysta områden ska värnas.
- Ingen ny bebyggelse ska tillkomma.
- Särskild varsamhet vid bebyggelse i områden som angränsar till naturområden.
- Bättre tillgänglighet till exempel genom väl utformade entrépunkter och ökad kollektivtrafik.
- Kanalisera besöksströmmar från känsliga områden.

Ur *Översiktsplan för Göteborg, del 1*.

Bostadsbyggandet i Göteborg 2014

Färdigställda bostäder

Under 2014 färdigställdes 2 017 bostäder varav 1 793 i nybyggda hus. Nybyggnationen fördelar sig på 237 småhus, 1 470 lägenheter i flerbostadshus (799 bostadsrätter och 671 hyresrätter) och 86 specialbostäder.

Färdigställda bostäder, 2012-2014

	2012	2013	2014
Småhus	216	183	237
Flerbostadshus, totalt	1 492	2 039	1 470
Bostadsrätt	970	1 402	799
Hyresrätt	522	637	671
Specialbostäder, totalt	186	81	86
Gruppbofastäder	12	43	28
Studentbostäder	-	38	58
Äldrebofastäder	174	-	-
Nybyggnad, totalt	1 894	2 303	1 793
Ombyggnad	216	265	224
Totalt	2 110	2 568	2 017

Antalet färdigställda bostäder minskade jämfört med föregående år. Under 2013 färdigställdes över 2 500 bostäder, det största antalet sedan 2008, och 2012 färdigställdes drygt 2100 bostäder.

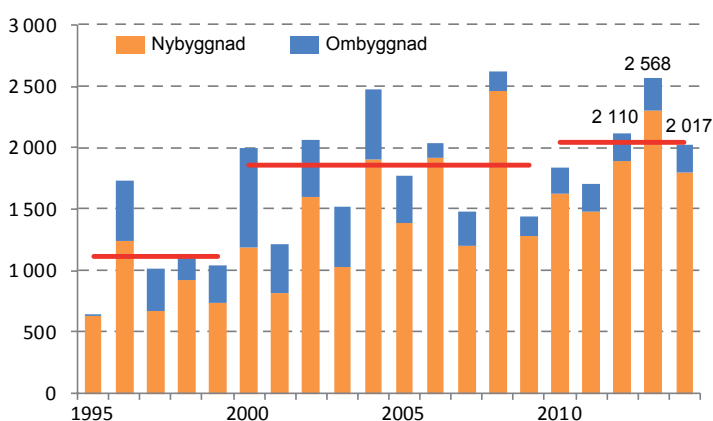
Trots en minskning under 2014 är Lundby fortsatt den stadsdel där flest bostäder färdigställts, först och främst i primärområdena Kvillebacken och Eriksberg. I stadsdelen Östra Göteborg ökade antalet färdigställda bostäder till 319 genom byggande i Kviberg i primärområdet Gamlestaden.

Färdigställda bostäder per stadsdel, 2012-2014

Stadsdel	2012	2013	2014
Lundby	678	1 212	656
Östra Göteborg	171	69	319
Askim-Frölunda-Högsbo	411	417	258
Västra Hisingen	72	99	226
Majorna-Linné	60	82	136
Centrum	347	184	130
Norra Hisingen	91	13	114
Västra Göteborg	113	145	95
Örgryte-Härlanda	137	322	71
Angered	30	25	12
Totalt	2 110	2 568	2 017

I diagrammet visas bostadsbyggandet de senaste 20 åren. Antalet färdigställda bostäder under 2014 ligger på ungefär samma nivå som det genomsnittliga byggandet sedan 2010. Sedan 2010 har i genomsnitt ca 2 050 bostäder per år färdigställts genom ny- eller ombyggnad. Under perioden 2000 till 2009 färdigställdes i genomsnitt ca 1 860 bostäder per år.

Färdigställda bostäder, 1995-2014

Påbörjade bostäder

Under 2014 påbörjades byggande av 2 622 bostäder, varav 2 487 i nybyggda hus. Betydligt fler bostadsrätter än hyresrätter byggstartades (484 hyresrätter och 1 473 bostadsrätter).

Påbörjade bostäder, 2012-2014

	2012	2013	2014
Småhus	169	214	236
Flerbostadshus, totalt	1 790	1 566	1 957
Bostadsrätt	1099	810	1473
Hyresrätt	691	756	484
Specialbostäder, totalt	68	30	294
Gruppbofastäder	30	26	33
Studentbostäder	38	4	261
Äldrebofastäder	-	-	-
Nybyggnad, totalt	2 027	1 810	2 487
Ombyggnad	232	235	135
Totalt	2 259	2 045	2 622

Antalet påbörjade bostäder ökade jämfört med tidigare år och fler bostäder påbörjades 2014 än något år under 2000-talet. Under året påbörjades 261 studentbostäder genom nybyggnad.

Flest bostäder påbörjades under året i stadsdelarna Lundby, Centrum och Askim-Frölunda-Högsbo

Påbörjade bostäder per stadsdel, 2012-2014

Stadsdel	2012	2013	2014
Lundby	1 277	663	1 015
Centrum	207	125	351
Askim-Frölunda-Högsbo	234	322	264
Östra Göteborg	128	307	233
Västra Hisingen	49	292	188
Norra Hisingen	18	84	187
Majorna-Linné	93	102	176
Örgryte-Härlanda	182	30	148
Västra Göteborg	54	101	42
Angered	17	19	18
Totalt	2 259	2 045	2 622

Pågående bostäder

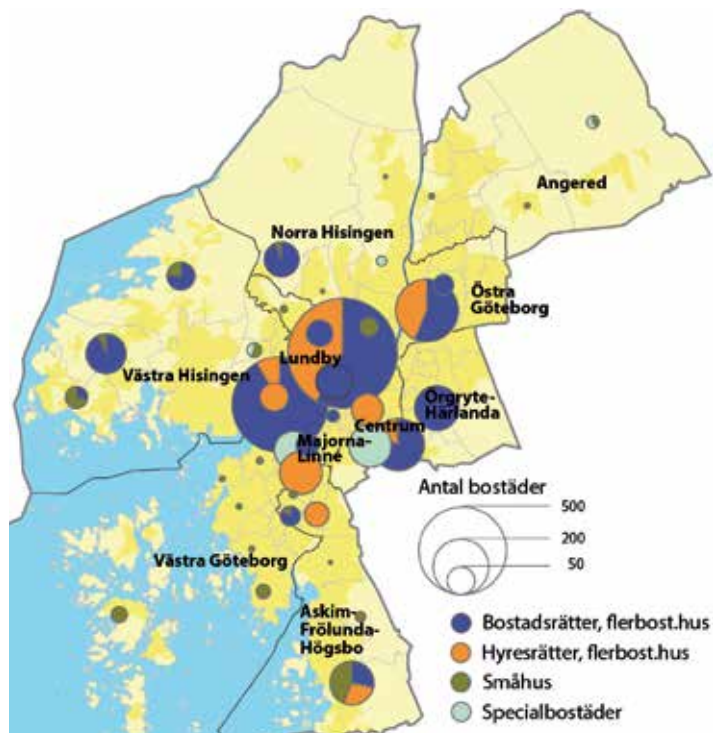
Vid slutet av 2014 pågick nybyggnation av 3 139 bostäder. Det är bostäder som påbörjades under 2014, eller tidigare, men som ännu inte är färdigställda.

Pågående bostäder i nybyggda hus, 31 december 2014

Småhus	199
Flerbostadshus, bostadsrätt	1 884
Flerbostadshus, hyresrätt	824
Specialbostäder	232
Totalt	3 139

Kartan visar den pågående nybyggnationen vid årsskiftet fördelad på Göteborgs primärområden. Byggnation av flest bostäder pågick i stadsdelen Lundbys primärområden Kvillebäcken (majoritet bostadsrätter) och Eriksberg (mestadels bostadsrätter) samt i Gamlestaden (Kviberg), Östra Göteborg (majoritet bostadsrätter).

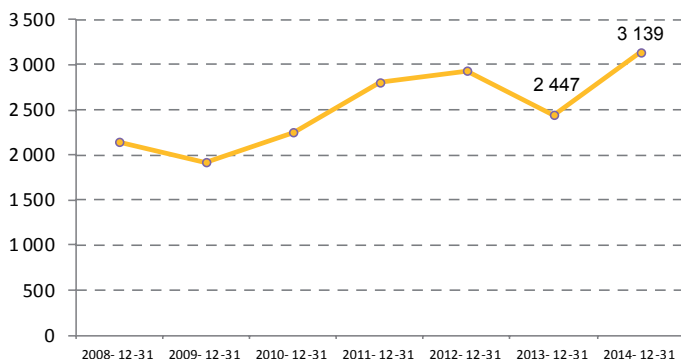
Pågående bostäder i nybyggda hus per primärområde, 31 dec. 2014

Pågående bostäder de senaste åren

Den pågående nybyggnationen av bostäder vid slutet av 2014 jämförs i diagrammet med antalet pågående bostäder vid de senaste årsskiftena. Jämfört med föregående årsskifte, 2013/14, pågick nybyggnation av nästan 700 fler bostäder. Det indikerar att fler bostäder kan komma att färdigställas under 2015 än under 2014.

Pågående bostäder i nybyggda hus, 31 dec. 2008 – 31 dec. 2014

UPPFÖLJNING MOT MILJÖMÅLEN

Göteborgs Stad har beslutat om tolv miljö kvalitetsmål utifrån de nationella miljö kvalitetsmålen. I miljöförvaltningens uppföljning för 2014 konstateras att: ”I uppföljningen av miljöläget för 2014 ser vi inte ut att nå ett enda mål inom utsatt tid, som för de flesta målen är 2020.” Det finns 37 delmål och av dessa bedöms fem kunna nås inom tidsramen. De mål som bedöms vara svårast att nå är Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Giftfri miljö, Hav i balans och God bebyggd miljö.

Stadsbyggnadskontoret ska i detaljplanebeskrivningen redovisa hur miljö målen påverkas av planen. Till hjälp i bedömningen finns ett handläggarstöd som underlättar bedömningen av vilken inverkan respektive plan har på de tolv miljö målen. Av de 49 antagna planerna 2014 är det 12 planer som redogör i planbeskrivningen för hur planen väntas inverka på miljö målen. Två av dessa planer bedömer att inverkan kommer att vara ”marginell” eller ”ingen” på grund av bebyggelsens ringa omfattning. De planer för vilka den bedömningen gjorts, redovisas inte i matrisen.

När planernas inverkan på de lokala miljö målen har bedömts, så har de flesta bedömts inverka positivt på målen. Endast tre planer har konstaterat en negativ inverkan på sammanlagt fem mål: Detaljplan för ny Göta älvbro (negativ inverkan på Giftfri miljö samt Hav i balans samt Levande kust och skärgård); Detaljplan för nya Munkeback (negativ inverkan på Begränsad klimatpåverkan); Detaljplan vid Flintyxegatan (negativ inverkan på Frisk luft). Här görs emellertid också bedömningen att planen även inverkar positivt på samma mål. En plan bedöms ge negativ inverkan på målet Bara naturlig försurning.

För att få en rättvis bild av hur samhällsplaneringen med- eller motverkar till att miljö målen uppfylls, menar miljöförvaltningen att en konsekvensbedömning behöver ingå i samtliga detaljplaner. Det är viktigt att visa på de målkonflikter som kan finnas och att tydligt beskriva vilka avvägningar som gjorts kring detta. Med en samlad bild kring hur planeringen med- eller motverkar till att uppfylla miljö målen kan staden kraftsamla kring åtgärder eller kreativa idéer för hur man kan lösa målkonflikterna som uppstår i stadsutvecklingen.

Flest antal positiva utslag, nio, ges för miljö målet God bebyggd miljö som ställer krav kring attraktiv bebyggelsestruktur, minskad mängd hushållsavfall, energianvändning i bostad och transporter¹, god inomhusmiljö samt god ljudmiljö. Här återfinns ett av de fem mål som miljöförvaltningen bedömer att staden kan nå ett delmål för inom utsatt tid. Delmålet är ”God inomhusmiljö”.

Näst flest positiva utslag, sex stycken, ger målet Begränsad klimatpåverkan. Delmålen handlar om minskade utsläpp av koldioxid; minskad energianvändning; minskade utsläpp av växthusgaser från produktion samt minskade utsläpp av växthusgaser från konsumtion. Enligt handläggarstödet bedöms inverkan vara positiv om en plan ligger inom mellanstaden med god kollektivtrafik, eller om planen leder till minskat transportbehov. Om det i planen planläggs för transportintensiva verksamheter med lastbil så är inverkan negativ. En plan ger både utslaget positiv och negativ inverkan på målet (detaljplan för nya Munkeback). Motiveringarna i planbeskrivningarna handlar generellt om lågt bilberoende i och med planens lokalisering. Många av bedömningarna är över huvud taget kopplade till planens innebörd för minskning eller ökning av biltrafik i området och av bilberoende överlag. I planen för Munkeback görs den enda bedömningen kring negativ inverkan på Bara naturlig försurning.

Att planernas lokalisering är så viktig för inverkan på målet om Begränsad klimatpåverkan, tydliggör att det är de tidiga skedena i planeringen som är avgörande för måluppfyllelsen. En del frågor kan hanteras i detaljplaneprocessen, men huruvida planen ska eller inte ska startas i det aktuella läget, avgörs i tidiga skeden och beslutet stötts upp av stadens mål och strategier. Miljöförvaltningen redovisar dock att alla delmål för frågan är mycket svåra eller inte möjliga att nå inom tidsramen även om ytterligare åtgärder sätts in.

Av planerna som antagits/godkänts under 2014 är det en som bedömts innebära betydande miljöpåverkan och för vilken en MKB har tagits fram: Detaljplan för ny Göta älvbro. Planen bedöms enligt MKB:n främst relatera till sju av de tolv miljö kvalitetsmålen. Planen bedöms ha positiv inverkan på två av målen: Begränsad miljöpåverkan och God bebyggd miljö och neutral inverkan på målen Frisk luft; Levande sjöar och vattendrag samt Ett rikt djur- och växtliv. Planen bedöms ha en både positiv och negativ inverkan på målen Giftfri miljö och Hav i balans samt Levande kust och skärgård.

¹ Delmålet om energianvändning i bostad och transporter ingår numera i det lokala miljö målet Begränsad klimatpåverkan.

	Begränsad klimatpåverkan	Frisk luft	Bara naturlig försurning	Giftfri miljö	Ingen övergödning	Levande sjöar och vattendrag	Grundvattnen av god kvalitet	Hav i balans samt levande kust och skärgård	Ett rikt odlingslandskap och myllrande våtmarker	Levande skogar	God bebyggd miljö	Ett rikt djur- och växtliv
Upphävande och ny detaljplan för Linnarhult-Äspered						+					+	
Detaljplan för bostäder vid Putsegården	+				+						+	
Detaljplan för bostäder vid Sisjövägen					+	+	+			?	+	+
Detaljplan för tillbyggnad Göteborgsoperan	+	+				○					+	
Detaljplan för ny Götaälvbro	+	○		+		○		+			+	○
Detaljplan för Nya Munkeback	+	○	-	+			○				+	
Detaljplan för bostäder vid Plejadgatan	+	+	+	+							+	
Detaljplan för bostäder vid Flintyregatan		+					○				+	○
Detaljplan för förskola vid Melongatan	+										+	
Detaljplan för verksamheter vid Cisterngatan	+	+	+	+	+			+			○	

Matrisen visar hur detaljplanerna bedöms inverka på de lokala miljömålen, så som det är redovisat i planbeskrivningen. Av de planbeskrivningar som hör till de 49 planer som antogs 2014, är det tolv som i text redogör för hur planen inverkar på de lokala miljömålen. Därför är det endast tolv detaljplaner som återfinns i matrisen.

Om det i en planbeskrivning står att planen inverkar positivt på ett mål, så visar matrisen en grön ruta med plustecken för den planen och det målet. Om det i planbeskrivningen står att planen inverkar negativt på ett mål, så visar matrisen en röd ruta med minus-tecken. Om planbeskrivningen redogör för både positiv och negativ inverkan på samma lokala miljömål, så visar matrisen en ruta med både grönt och rött. Frågetecknet betyder osäkert och en blå ruta visar att planen har bedömts inverka neutralt på målet. De miljömål som inte alls kommenteras i planbeskrivningen har fått en tom ruta.

- Positivt
- Neutralt
- Negativt
- Positivt/Negativt
- Osäkert

FAKTA

Översiktsplanens 13 strategiska frågor

1. Göteborgs roll i en växande region
2. Attraktiv stadsmiljö
3. Robust samhälle
4. Fler bostäder
5. Växande och förändrad handel
6. Expansivt näringsliv
7. Nordens logistikcentrum
8. Förändrat transportbehov
9. Mångfald, tryggt och mänskligt
10. Rekreation och hälsa för ökad livskvalitet
11. Natur- och kulturmiljöer för attraktivitet
12. Tillgång till kusten
13. Särskilda lokaliseringar

STRATEGISKA FRÅGOR

Inledning

I det här kapitlet redovisas en analys av på vilket sätt den strategiska planeringen likväl som detalj- och programplanering följer inriktningen i översiktsplanens tretton strategiska frågor. I analysen utvärderas hur väl stadens arbete, med visst fokus på stadsbyggnadskontorets verksamhet, leder till att målsättningarna för den strategiska frågan uppfylls.

Bredvid texterna i respektive kapitel finns en röd och i vissa fall en gul faktaruta. I den röda faktarutan återges den strategiska frågans mål och medföljande strategier. Några av strategierna under de strategiska frågorna är markerade med fet stil. Det betyder att stadsbyggnadskontoret i årets uppföljning har utvecklat en indikator för just den strategin, som ett stöd i att analysera detaljplaner och program som antagits under 2014. I den gula faktarutan återges indikatorn och en tillhörande förklaring.

För varje strategisk fråga redovisas först vilket strategiskt arbete som gjorts under 2014. Sedan följer en analys av de detaljplaner och program som antagits under 2014 och hur de svarar på den indikator som tagits fram. Sist kommer en sammantagen bedömning av hur måluppfyllelsen ser ut för den strategiska frågan.

Göteborgs roll i en växande region

Strategiskt arbete

Denna strategiska fråga påverkas av hur vi arbetar med flertalet av de övriga strategiska frågorna i översiktsplanen. Bedömningen kring måluppfyllelsen bygger därför på bedömningarna av hur planeringen framskridit inom de strategiska frågor som den kopplar an till.

Att ”förtäta och utveckla regionkärnan med bostäder, arbetsplatser, service med mera” återkommer i de strategiska frågorna ”Attraktiva stadsmiljöer”; ”Fler bostäder”; ”Växande och förändrad handel”; ”Expansivt näringsliv” samt ”Förändrat transportbehov”. Att ”skapa förutsättningar för ett mångsidigt näringsliv i nära samarbete med universitet och högskolor” återkommer i ”Expansivt näringsliv” och ”Växande och förändrad handel”. Att ”utveckla en trygg och tillgänglig stad, en storstad där havet, sjöarna, skogen och parkerna är nära även när Göteborg växer” återkommer i ”Attraktiva stadsmiljöer”; ”Mångfald, tryggt och mänskligt”; ”Rekreation och hälsa för ökad livskvalitet”; ”Natur- och kulturmiljöer för attraktivitet” samt ”Tillgång till kusten”. Att ”god tillgänglighet skapas genom utbyggnad av infrastrukturen, främst kollektivtrafiken” återkommer i ”Växande och förändrad handel”; ”Nordens logistikcentrum” samt ”Förändrat transportbehov”.

Planering

Vid en översyn framgår att planerna i regionkärnan, sex till antalet, innehåller en blandning mellan olika funktioner, med inslag av verksamheter, bostäder, infrastruktur, allmän platsmark (park, natur, torg etc.) med mera. Överlag är planerna relativt begränsade i omfattning (mindre planområden). De planområden som är något större uppvisar också en större blandning än de mindre. Beroende på planernas geografiska avgränsning (större eller mindre planområden) kan man ha olika förväntningar på hur pass många olika funktioner de bör innehålla.

Programmet för Frihamnen är ett stort arbete som kommer att innebära en kraftig utveckling av den blandade stads- och regionkärnan. Inriktningen i programmet för Sahlgrenska och Medicinareberget visar på att man tänkt i termer av mer blandning, inslag av bostäder, inte öka trafiken, stadsmässighet, koppla området till Linné. Programmet för Godhemsberget fokuserar på bostäder och uppvisar en viss blandning av bostadstyper.

Bedömning

Den allra största andelen av bostäder planeras inom mellanstaden och staden planerar i regel för att bygga vidare på befintlig centrumstruktur. Det har gjorts arbete med linbaneutredningar och utredning kring stomkollektivtrafiknätet samtidigt som bebyggelsen koncentreras till de delar av staden som anses vara försörjda med god kollektivtrafik, vilket förutsätts leda till mindre koldioxidutsläpp. Det planeras för studentbostäder. Kontorsutredning och handelsutredning ökar kunskapsunderlaget för att planera för ett mångsidigt näringsliv. Av uppföljningen framgår också att staden emellanåt planerar för nya funktioner (förskolor och bostäder med särskild service) på grönytor.

GÖTEBORGS ROLL I EN VÄXANDE REGION

Mål och strategier

Göteborg ska vara en attraktiv stad för människor och företag genom att:

- **Förtäta och utveckla regionkärnan med bostäder, arbetsplatser, service med mera**
- Skapa förutsättningar för ett mångsidigt näringsliv i nära samarbete med universitet och högskolor.
- Utveckla en trygg och tillgänglig stad, en storstad där havet, sjöarna, skogen och parkerna är nära även när Göteborg växer.
- God tillgänglighet skapas genom utbyggnad av infrastrukturen, främst kollektivtrafiken.

Ur Översiktsplan för Göteborg, del 1.

GÖTEBORGS ROLL I EN VÄXANDE REGION

Indikatorfråga

Innehåller planer som ligger i regionkärnan bostäder, arbetsplatser, service med mera?

För uppföljning av den här indikatorn har vi fått börja med att hitta en geografisk avgränsning för ”regionkärnan”. Avgränsningen av regionkärnan som vi har utgått från är det som i översiktsplanen är kategoriserat som ”Centrala Göteborg – innerstaden”, samt ”Centrala Göteborg – förnyelseområden”.

Vi har sett över vilka planer som ligger inom någon av avgränsningarna för regionkärnan och vad de innehåller för bestämmelser kring markanvändning.

Strategin ”Utveckla en trygg och tillgänglig stad, en storstad där havet, sjöarna, skogen och parkerna är nära även när Göteborg växer” är svårare att bedöma måluppfyllelse för. Det är en stor utmaning att skapa nybyggda bostäder som är tillgängliga för stadens alla ekonomiska grupper.

Trycket på stadens mark är hård och många människor upplever att de inte får plats i händelseutvecklingen. Nya modeller för medborgardialog och delaktighet i planeringen har prövats, bland annat i Jubileumsparken i Frihamnen och Positivparken i Frölunda. I staden pågår ett utvecklingsarbete för att höja kompetensen i arbetet med medborgardialog.

Staden arbetar mycket med trygghetsfrågor i planeringen, men alla trygghetsfrågor nås inte genom fysisk planering eller gestaltning av livsmiljöer. Stadsdelsförvaltningar bedriver ett viktigt arbete med att föra fram invånarnas behov i planeringsfrågor.

Stadsbyggbadskontorets bedömning är att de detaljplaner som granskats i regionkärnan bidrar till målet i översiktsplanen. Planeringen möjliggör för olika funktioner i staden. Även om olika funktioner möjliggörs så garanterar inte planeringen att det möjliggörs funktioner som kan nyttjas till priser som alla stadens invånare kan betala. Den ekonomiska aspekten av ”tillgänglig stad” är högst relevant för att Göteborg ska vara en stad som alla dess invånare kan tillgå i största möjliga utsträckning.

Attraktiv stadsmiljö

Strategiskt arbete

Stadsmiljö och mobilitet

Under 2014 pågick det flera arbeten, där mobilitetsfrågor och stadsmiljöaspekter varit nära knutna till varandra.

Arbetet med att konkretisera stadens parkeringspolicy från 2008 syftar till att uppnå många av stadens mål, inte minst mål och strategier för attraktiv stadsmiljö. Riktlinjerna innehåller avvägningar mot andra målområden och en etablerad syn på biltrafik i stadsmiljö. Arbetet pågår även under 2015.

En ny cykelplan är under framtagande och mycket arbete skedde under 2014. Utifrån stadsbyggnadskontorets perspektiv har arbetet behövt kompletteras och förtydligas när det gäller stadsmiljöfrågor i förhållande till andra aspekter, till exempel framkomlighet, genhet och trafiksäkerhet.

I arbetet med att utveckla en målbild för stomkollektivtrafiken har frågan om gestaltning och koppling till stadsmiljön och dess struktur lyfts fram som oerhört viktig. Läs mer kring stomkollektivtrafiken under den strategiska frågan "Förändrat transportbehov".

Större planeringsprojekt med attraktiv stadsmiljö i fokus

I några av de stora stadsutvecklingsprojekten i Älvstaden och kring Västlänkens stationer arbetar kommunen med breddad samverkan mellan förvaltningarna i formen stadsutvecklingsprogram (STUP). Arbetsprocessen är en gemensam bevakning av pågående planering inom ett geografiskt område för att ha samlat fokus på den attraktiva stadsmiljön. Sådana arbeten pågår bland annat för Centralenområdet, Backaplan och Korsvägen.

Arbetet med Dag Hammarskjöldsleden har bäring på flera stadsmiljöaspekter, till exempel att utformning av gator ska bidra till att stärka stadens identitet, att blanda många funktioner, möjligheter till ett rikt stadsliv, att planera stadens rum utifrån människans sätt att röra sig till fots och på cykel, ett mer miljöanpassat byggande samt att ta tillvara olika förutsättningar och värden. Arbetet med förstudien kring Dag Hammarskjöldsleden fortsätter under 2015.

Utveckling av Avenyn

Hösten 2013 var gestaltningsprogrammet för Avenyn ute på bred remiss. Under 2014 samlades remissvaren ihop och arbetet fortsatte med trafikkontoret som projektansvarig. En parkerings- och trafikutredning har tagits fram för Avenyn med omkringliggande gator. Fortsatt och kontinuerlig samverkan med Aveny-föreningen, förvaltningar och fastighetsägare har skett under året med syfte att nå samsyn i både gestaltningsfrågor och genomförandefrågor.

Stadsmiljöpolicy

Under första kvartalet 2014 var "Stadens ljus" och "Stadens färg" på gemensam remiss. "Stadens färg" skickades sedan till byggnadsnämnden, park- och naturnämnden och trafiknämnden, som antog policyn i slutet av året. "Stadens ljus" avvaktar omarbetning. Arbetet med "Stadens träd" har inletts och en projekt-

ATTRAKTIV STADSMILJÖ

Mål och strategier

Göteborgs attraktivitet ska ytterligare utvecklas och betonas i planering genom att:

- Utformningen av gator och platser ska bidra till att stärka stadens identitet och ge möjlighet till möten mellan människor.
- **Möjligheter till ett rikt stadsliv som kännetecknas av komplexitet, med många funktioner som blandas i ett område och en visuell mångfald.**
- Stadens rum planeras framförallt utifrån människans sätt att röra sig till fots och på cykel.
- Stadens stadsbyggande ska, i både helhet och detaljer, genomsyras av en strävan mot ett mer miljöanpassat byggande.
- Vatten och grönt ska tas tillvara och utvecklas som resurser i stadsbyggandet. Stränder, hav, sjöar, älv och åar ska vara tillgängliga för alla.
- Vid planläggning av stora omvandlingsområden skapa planmönster och markanvisningar så att områdena kan få en varierad utveckling.
- Utforma nya byggnader så att de berikar staden med hänsyn till de historiska spåren, den omgivande bebyggelsen och människors behov.
- Olika förutsättningar och värden i staden tas tillvara vid stadsutvecklingen.

Ur Översiktsplan för Göteborg, del 1.

grupp har bildats. Arbetet med ”Stadens små byggnader” har inletts och kommer att bedrivas i bred samverkan med andra förvaltningar och bolag i staden.

Platsbyggnad och temporära åtgärder i stadsmiljön

I Frihamnen pågår arbete med platsskapande aktiviteter. Under 2014 har flera aktiviteter pågått och flera platser skapats som ett led i att aktivera de offentliga rummen i området och att skapa relationer till platsen. Arbetet fungerar samtidigt som en testarena för utveckling av metoder att inkludera och engagera fler i planeringen av området. Arbetet tar avstamp i Vision Älvstaden och inspiration till delprojekt och aktiviteter är hämtade från *1 680 idéer för Göteborg* som gjordes efter en omfattande dialog med göteborgarna inför 2021-jubileumet. Projektet Badkultur har bland annat arbetat med en strand (Playan), en bastu och, under 2015, ett allmänt bad. Flera aktiviteter pågår.

Kulturmiljö

Stadsbyggnadskontoret har arbetat medvetet med kulturmiljöfrågorna i planeringen, framför allt genom att stärka antikvariska resurser på kontoret. Kvaliteten på kulturmiljöunderlagen i detaljplanerna har förbättrats, vilket leder till tydliga och korrekta planbestämmelser kring skydd och varsamhet. Kontoret har också arbetat fram en modell för upphandling av antikvariska tjänster, som ska säkerställa tydliga uppdrag och användbara resultat.

Inför arbetet med en möjlig utveckling av sydöstra centrum (Inom Vallgraven) har en kulturmiljöanalys av området upphandlats. En annan stor arbetsinsats under 2014 inom kulturmiljöfältet är arbetet med en miljökonsekvensbeskrivning för Västlänken med avseende på kulturmiljö. Arbetet har framgångsrikt bedrivits utifrån en utvecklad metodik och systematik som gör stadsbyggnadskontoret och staden bättre rustade inför framtiden.

Arkitekturstrategi

Under 2014 startades arbetet med Göteborgs Stads strategier för kvalitetshöjning av stadens arkitektur och stadsbyggnad. Målet är att höja kompetensen inom arkitektur, stadsbyggnad och gestaltning. En strategirapport tas fram som medarbetare kan använda som en guidebok för att höja kvaliteten på stadsbyggnandet i Göteborg. Många medarbetare från hela staden har deltagit i arbetsprocessen. Arbetet pågår även under 2015.

Planering

Flertalet planer aktualiserar den strategiska frågan. Åtta planer möjliggör för blandade funktioner inom sin avgränsning. Exempel på detta är planerna för Majstångsgatan, Selma Lagerlöfs torg, Putsegården, Opaltorget och ny Göta älvbro.

För sju planer bedöms omfattningen på planområde, planeringsfrågor och innehåll vara så pass avgränsat att det inte är rimligt att ställa krav på en funktionsblandning.

I fyra planer (Fjärdingsplan, tillbyggnad av Operan, Plejadgatan och Töpelsgatan) är innehållet inriktat mot mer specifika användningar (förskola, ridhus, idrott, studentbostäder med mera). På detta sätt skapar de variation i en större skala och bidrar till att staden erbjuder blandade funktioner.

ATTRAKTIV STADSMILJÖ

Indikatorfråga

Innehåller de antagna planerna många funktioner som blandas i ett område?

Stadsbyggnadskontoret har bedömt att indikatorn har koppling till de områdesvisa inriktningarna för mellanstaden, centrala staden – innerstaden och centrala staden – förnyelseområden. Indikatorn har utvärderats genom att de antagna detaljplanerna som ligger inom dessa tre områden har studerats utifrån om de möjliggör flera olika markanvändningar.

De tre programmen som godkändes innehåller blandade funktioner i lite olika skala. I Frihamnen är blandstaden målet och programmet är tydligt i sin inriktning mot detta. Sahlgrenska/Medicinarberget är mer nischad med tanke på områdets befintliga innehåll och viktiga funktion i staden som behöver kunna utvecklas. Detta bedöms vara en rimlig programinriktning och utifrån detta redovisas ändå tankar om en ökad blandning, till exempel med inslag av bostäder. Programmet för Godhemsberget har fokus på bostäder och viss blandning eftersträvas, men med tanke på områdets läge och topografi kan förväntningarna möjligen vara lägre än i ett mer centralt läge.

En brist i denna analys är att vi inte har tittat på respektive plans omgivning (hur är blandningen idag, vilken typ av funktion behöver området kompletteras med?), utan enbart tittat på de tillkommande planernas innehåll. En sådan analys skulle ge ett större värde för att kunna svara på frågan.

Bedömning

Detaljplanerna innehåller blandade funktioner, vilket anses bidra till målet om att utveckla Göteborgs attraktivitet. Frågan kring attraktiv stadsmiljö är väldigt aktuell och högt prioriterad, med tanke på den omfattande utveckling som Göteborg står inför. Stora delar av centrala staden och de förnyelseområden som finns utpekade ska tas i anspråk och stadsutvecklas. Stora resurser läggs på arbetet med de stora stadsutvecklingsprojekten.

En svår och återkommande fråga är hur behovet av trafik kan samspela med attraktiva stadsmiljöer i de stora stadsutvecklingsprojekten. Trafikstrategin är väldigt viktig för möjligheterna att skapa attraktiva stadsmiljöer. Ett väl utbyggt kollektivtrafiksystem är en framgångsfaktor för att kunna minska andelen resor med bil, läs även under "Förändrat transportbehov". Den kommande arkitekturstrategin blir också ett stöd i arbetet med stadsrummens gestaltning.

Inom flera av de aktuella utbyggnadsområdena har man strävat efter tillgänglighet till vatten och kajer när förutsättningarna så tillåter, där Skeppsbron, Frihamnen och idéstudien för Kvilledalen är några exempel.

Sammanfattningsvis ser vi att den strategiska frågan kring "Attraktiv stadsmiljö" är högaktuell i Göteborgs stadsutveckling. Den strategiska frågan innehåller många kvalitativa aspekter, som stadsbyggnadskontoret idag inte har metoder för att följa upp.

Mål och strategier

Göteborg ska vara en ur grundläggande aspekter robust stad genom att:

- Invånarna har förtroende för varandra och till kommunen.
- **Bygga säkert.**
- Säkra dricksvattenförsörjningen.
- Hållbar energiförsörjning.
- Planera för ett robust transport-system.
- Elektronisk kommunikation inklusive internet tål driftstörningar.
- Minska risken för miljöstörningar.
- Öka beredskapen för oförutsedda händelser som olyckor, sabotage och terror.

Ur *Översiktsplan för Göteborg, del 1.*

Robust samhälle

Strategiskt arbete

Skydd mot översvämning

Stadsbyggnadskontoret deltar i ett flertal utvecklingsarbeten och kunskaps-höjande processer som syftar till att göra staden mindre sårbar för översvämningar, en risk som ökar med klimatförändringarna.

Under 2014 blev hydromodellen klar. Den beskriver framtida extrema översvämningshändelser och eventuella skyddsåtgärder och visar fyra modeller och 48 simuleringar. Under 2015 behöver resultaten tillgängliggöras, primärt för detaljplane- och bygglovhandläggare, genom delområdesspecifika och lättolkade PM. En skyfallsmodellering för den byggda delen av staden påbörjades också 2014. I den kan man, för ett större geografiskt område än hydromodellen klarar av att visa, konstatera var staden har problem med extrem korttidsnederbörd. Staden hade under 2014 även en övning med simulering av skyfall för att scanna svagheter i den egna organisationen. Övningen visade att det idag finns brister som bör åtgärdas för att göra staden bättre rustad i akuta skeden.

En strategi för skydd mot högvatten från havet på medellång respektive lång sikt togs också fram under året, liksom en modellering av år som visar olika nivåer på översvämningen beroende på händelse. Förstudier är nu genomförda för älvkantskydd, lokala dämmen och pumpar för vattendrag som mynnar ut i älven samt yttre skalskydd mot högvattenhändelser från havet. Förstudierna visar att det är möjligt att bygga i låga områden om åtgärder genomförs.

Ett särskilt handläggarstöd togs fram efter att detaljplanen om Götaverks-gatan överklagades av Länsstyrelsen. Handläggarstödet fungerar som vägledning för handläggarna i planeringsfrågor kopplade till översvämningssrisk. Det syftar till att säkra att detaljplanerna lever upp till de krav som ställs på byggande anpassat till förutsedda översvämningssrisker. Handläggarstödet kunde börja användas under 2014 och kommer att utvecklas löpande. Att handläggarstödet nu tillämpas leder till att staden i högre grad än tidigare planeras för att motstå översvämningar.

Stadsbyggnadskontorets strategi för låglänta områden är att där man förli-tar sig på tekniska skydd ska en riskanalys göras ur översvämningssynpunkt. Därav har en studie påbörjats som syftar till att utveckla en metod för riskana-lysis av översvämning. Syftet är att planhandläggare själva ska kunna bedöma när en riskanalys ska göras och hur omfattande den bör vara. Metoden kommer på sikt att kunna utvecklas till att omfatta alla typer av översvämningssrisk.

Under 2014 beslutade byggnadsnämnden att ett tematiskt tillägg till översiktsplanen på tema vatten ska tas fram (TÖP Vatten). Där kommer dagvat-tenproblematik samt olika typer av skyddsåtgärder mot dagens och framtida översvämningar att behandlas. När denna är avslutad avser stadsbyggnadskon-toret att föra upp stadens inriktningsbeslut för hur vi ska skydda oss på lång sikt till politiken.

På medellång sikt är vi på väg in i ett genomförande av skyddsåtgärder mot översvämning. Stygruppen för Älvstaden beslutade om ett uppdrag till för-valtningar och bolag att lägga ett förslag till genomförandeorganisation. Detta arbete pågår under 2015.

Kommunikation har skett med media, radio, TV, dagspress samt fackpress och stadens hemsida för att medvetandegöra invånarna om stadens arbete med skydd mot översvämningar. En öppen kommunikation är viktig för att skapa förtroende hos invånarna för stadens arbete kring översvämningsfrågor.

Ras och skred

Efter att behov av en översyn av skredriskövervakningsuppdraget identifierades, startades 2014 en metodstudie med syfte att utreda stadens ansvar och skyldigheter avseende ras och sked. Metodstudien ska färdigställas under 2015 och kommer att ligga till grund för den fortsatta skredriskövervakningen i staden.

Mellan åren 2009 och 2011 utförde stadsbyggnadskontoret en kommuntäckande stabilitetskartering av bebyggda områden inom Göteborgs Stad. Genom stabilitetskarteringen framkom områden inom staden som inte uppfyller gällande krav och rekommendationer avseende säkerhet. Fastighetsnämnden har i uppdrag att utföra fördjupade stabilitetsutredningar/åtgärder inom dessa områden och byggnadsnämnden har i uppdrag att förvalta databasen. Under 2014 har staden påbörjat arbetet med att uppdatera stabilitetskarteringsdatabasen utifrån resultatet från de fördjupade utredningarna. Stabilitetskarteringsdatabasen är ett viktigt redskap för stadsbyggnadskontorets handläggare i plan- och bygglovsprocessen.

Statens geotekniska institut, SGI, har utvecklat ett geokalkylverktyg för att effektivisera och förbättra markbyggandet i Sverige. Stadsbyggnadskontoret har ingått i en referensgrupp för detta arbete. Geokalkylsystemet ska möjliggöra att kostnaderna för det valda läget för eventuell byggnation från geoteknisk synpunkt kan värderas i relation till andra samhällsintressen och ska inkludera de geotekniska förhållandena, inverkan av klimatförändringar och miljöförutsättningar.

Planering

Fem detaljplaner med normalt planförfarande och ett program (Frihamnen) är lokaliserade inom de områden som kan drabbas av översvämning enligt översvämningsriskkartan. Dessa planer har hanterat höjdnivåer enligt befintliga riktlinjer. Översvämningsrisker för Frihamnen hanteras vidare i detaljplaneskedet och följs därför inte upp här.

I uppföljningen ser vi att frågan om framkomlighet vid översvämning kan aktualiseras i planeringen, även om en plan inte ligger inom översvämningsriskområde. Frågan om framkomlighet för evakuering vid översvämning är en av de aspekter som behandlas i det pågående arbetet med TÖP Vatten.

Bedömning

Staden har idag god överblick av vad som bör göras på medellång sikt inom området högvattenhändelser från havet. Det gör att staden kan skapa förutsättningar för att bygga säkert för framtiden. I och med det arbete som genomförts gällande skredriskövervakning och stabilitetskartering är bedömningen sådan att staden har kännedom om mark- och grundläggningsförhållandena för att kunna förebygga förväntade risker.

FAKTA Klimatanpassning

Samhällsviktiga anläggningar måste anpassas/översvämnings-säkras till angiven nivå enligt beslut i kommunfullmäktige 2010.

Nivåerna som gäller för golv/entré är kusten +3,5 meter över havet; centrala staden +3,8 m och norr om Marieholm +4,0. Byggnader och tillgänglighet/vägar/transporter måste anpassas till angiven nivå enligt kommunens Vattenplan som antogs i kommunfullmäktige 2003.

De gällande nivåerna är för kusten +2,5; centrala staden +2,8 och för norr om Marieholm +3,0 meter över havet.

ROBUST SAMHÄLLE

Indikatorfråga

Hur många planer är lokaliserade inom områden med risk för översvämning av högt vatten från havet? Hur hanteras frågan i planarbetet?

Planeringen förhåller sig för närvarande till riktlinjer som gäller för skydd mot högt vatten från havet. Lite förenklat kan sägas att översvämning orsakas av tre olika typer av händelser: högt vatten från havet; höga flöden i vattendrag samt skyfall. Som beskrivs i texten pågår i dagsläget ett arbete med att ta fram riktlinjer för hur planeringen ska förhålla sig även till översvämning som orsakas av skyfall och höga flöden i vattendrag (TÖP Klimatanpassning och Vatten).

I och med att kontrollmekanismerna för att planeringen följer dessa riktlinjer är så pass utvecklade, bland annat genom Länsstyrelsens funktion, så kan vi i det här skedet av uppföljning med största sannolikhet anta att planerna lever upp till befintliga krav. Vi har ändå följt upp enligt nämnda indikator eftersom det ger en samlad bild och ett kunskapsunderlag som kan användas vidare.

Måluppfyllelsen för de detaljplaner som omfattas av översvämningsrisk är god, i och med att alla har följt befintliga riktlinjer. I den meningen planerar och möjliggör staden för säker bebyggelse.

Stadsbyggnadskontoret har och kommer att ha stort fokus på naturrelaterade risker såsom ras, skred och översvämning. För mer information om det arbetet med strategierna "Invånarna har förtroende för varandra och till kommunen" samt "Planera för ett robust transportsystem", se de strategiska frågorna "Mångfald tryggt och mänskligt" respektive "Förändrat transportbehov".

Fler bostäder

Strategiskt arbete

Strategi för utbyggnadsplanering Göteborg 2035 och Riktlinjer för bostadsförsörjning

Strategi för utbyggnadsplanering Göteborg 2035 togs fram i samverkan mellan flera förvaltningar under 2013 och godkändes av byggnadsnämnden i februari 2014. Den innebär en tydligare prioritering av planering i den redan byggda staden. Strategin pekar ut områden i mellanstaden som har särskilt goda förutsättningar för en hållbar stadsutveckling, där fler invånare har nära till mataffären, skolan, busshållplatsen – allt det som gör att vardagen blir lite enklare. Enligt utbyggnadsplaneringens utredning finns det potential för ca 45 000-55 000 nya bostäder i mellanstaden. Ett arbete har startat för att se hur en utbyggnadsordning för strategin för utbyggnadsplaneringen skulle kunna utformas.

Rapporten *Bostadsförsörjning i Göteborg. Nuläge och framtida inriktning* arbetades fram av fastighetskontoret och stadsbyggnadskontoret under 2014. Den innehåller riktlinjer för bostadsförsörjning, i enlighet med lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar. Rapporten är ett brett planerings- och kunskapsunderlag som beskriver det aktuella läget och utvecklingen när det gäller befolkning och bostadsbestånd. Den ger även en samlad bild av bostadsbehov och utmaningar generellt och för olika grupper samt beskriver arbetet i kommunen som pågår för att möta dessa behov.

Jubileumssatsningen

Fastighetskontoret fick 13 juni 2014 i uppdrag av fastighetsnämnden att tillsammans med stadsbyggnadskontoret och trafikkontoret och i samverkan med allmännyttan och det lokala näringslivet, pröva nya former för samverkan med målet att till och med jubileumsåret 2021 ha färdigställt 7 000 nya bostäder. Uppdraget bestod i:

- Att peka ut områden/fastigheter som kan markanvisas enligt ovan
- Att göra en kostnadsbedömning för stadens arbete
- Att föreslå organisation, samverkansavtal och vilka administrativa beslut som krävs

Jubileumssatsningen är en del i att åtgärda bostadsbristen. Staden har på olika nivåer antagit mål om ökad byggtakt, bättre blandning, mer tillgänglighet och billiga bostäder i barnvänlig, tät och grön stad. Jubileumssatsningen är ett gemensamt projekt för att pröva nya former för samverkan och en satsning för att få fram nya bostäder på kort tid. Under hösten 2014 formades en förvaltningsövergripande organisation för uppdraget.

Förutsättningar för socialt blandat boende i Älvstaden

Inom ramen för projekt Älvstaden arbetar staden med strategier för hur Älvstadens delområden ska bli socialt blandade med avseende på vilka som bor och arbetar inom området. I samband med markanvisningen för Frihamnen

FLER BOSTÄDER

Mål och strategier

De som bor och vill bo i Göteborg ska erbjudas goda bostäder och en trygg och stimulerande miljö i en hållbar stadsstruktur genom att:

- **Verka för att ett tillräckligt antal bostäder av varierande slag kan byggas.**
- **Bygga ut bostäder genom komplettering centralt och i den s.k. mellanstaden samt i strategiska knutpunkter för att uppnå en hållbar stadsstruktur.**
- Planera för större blandning av hustyper, upplåtelseformer och prisbilder för att nå ökad valfrihet i boendet och mindre segregation.
- Samordna bostadsutbyggnad med utbyggnad av kollektivtrafik, arbetsplatser och lokaler för skola, vård och omsorg.
- Planera för goda och trygga boendemiljöer med parker, grönområden, kultur och service.
- Verka för att bostäder och boendemiljöer är miljöanpassade och uppfyller kraven på god fysisk tillgänglighet.

Ur *Översiktsplan för Göteborg, del 1*.

har en målbild avseende specifika hyresnivåer för hyresbostäderna legat till grund för upphandlingen. Under 2014 beslutade Älvstranden Utveckling AB om markanvisning till den första etappen av Frihamnen, ca 1 000 bostäder, till fem byggherrar och som förväntas skapa en blandning av bland annat upplåtelseformer och hyresnivåer inom projektet.

Genom att tillskapa lägenheter med olika hyresnivåer i centrala staden vill staden möjliggöra att Frihamnen blir en stadsdel med invånare som har olika ekonomiska förutsättningar. Den modell som nu testas är avsedd att användas för hela Älvstaden och på sikt i staden i stort.

Boende för äldre

I rapporten *Bostadsförsörjning i Göteborg. Nuläge och framtida inriktning* som nämns ovan beskrivs bostadssituationen för olika grupper i Göteborg. Ett exempel på stadsplanering som pågår för att förbättra bostadssituationen för äldre, är det pilotprojekt som initierades 2014 mellan stadsdelsförvaltningen i Västra Göteborg, fastighetskontoret och stadsbyggnadskontoret. Syftet är att ta fram ett gemensamt tematiskt program för att skapa förutsättningar för fler bostäder för äldre inom stadsdelen. Stadsdelsförvaltningen har, i samarbete med fastighetskontoret, genomfört en omfattande kartläggning av sitt behov av bostäder för äldre. De fann att en stor andel av de äldre bor ensamma i småhus, bland annat eftersom det saknas mer ändamålsenliga bostadsrätter eller hyresrätter i närområdet. Om det byggs flerbostadshus med lägenheter som de äldre kan efterfråga skulle det finnas förutsättningar för att skapa flyttkedjor. Under arbetets gång har förvaltningarnas samarbete lett till att ca 5–6 möjliga detaljplaner identifierats. Det nya angreppssättet med fördjupad tematisk samverkan mellan stadsdelsförvaltningarna och fackförvaltningarna kan visa vägen för liknande samarbeten framöver.

Miljöanpassade och tillgängliga bostäder

När det gäller översiktsplanens mål att verka för att bostäder och boendemiljöer är miljöanpassade och uppfyller kraven på god fysisk tillgänglighet ligger ansvaret på fastighetskontoret/fastighetsnämnden.

Vid markanvisningar som gäller bostäder ställer staden krav på att ett hållbart ekologiskt byggande ska främjas och att Göteborgs stads program för miljöanpassat byggande (fastställt av fastighetsnämnden i maj 2009) ska tillämpas. Under 2014 omfattades alla nya markanvisningar för bostäder av programmet.

Arbetet med tillgänglighet, bostadsanpassning och att skapa goda boendelösningar leder till att fler människor har möjlighet att bo kvar i sin bostad och innebär minskade kostnader för särskilda boendelösningar. Utvecklingen de senaste åren går mot att lösa boendet för så många människor som möjligt i det ordinarie bostadsbeståndet och allt fler äldre personer bor hemma i högre utsträckning än tidigare.

Planering

Stadens arbete med detaljplaner och program innehåller sedan flera år tillbaka en ökande andel bostäder, vilket skapar förutsättningar för en ökande mängd byggda bostäder. För mandatperioden 2010–2014 var det politiska målet att bygga 10 000 bostäder. Frågan har hög politisk prioritet. På stadsbyggnadskontoret nåddes det interna målet om 3 500 bostäder i antagna planer både

FLER BOSTÄDER

Indikatorfråga

Hur många bostäder är det i de antagna detaljplanerna?

Byggnadsnämnden hade som målsättning 2014 att anta detaljplaner med minst 3 500 bostäder. Syftet med målet är att det ska finnas förutsättningar för att det ska byggas minst 2 500 bostäder om året, där en marginal på 1 000 bostäder bedöms nödvändig.

Indikatorn följs upp genom att hämta information om antagna detaljplaners bostadsinnehåll från stadsbyggnadskontorets administrativa system.

2013 och 2014. 2014 års antagna detaljplaner innehåller totalt 3 570 bostäder. Förväntat bostadsinnehåll i de program som antogs ingår alltså inte i den redovisade siffran.

I september 2014 pågick totalt arbete med detaljplaner med totalt 19 000 bostäder (*Bostadsförsörjning i Göteborg. Nuläge och framtida inriktning*).

I samband med markanvisningar gör fastighetskontoret en analys av sammansättningen av den befintliga bebyggelsen i området. De nya bostädernas bidrag till en ökad blandning har stor tyngd, men det måste även vägas mot andra aspekter såsom exploateringsekonomi och marknadsförutsättningar. Under 2014 beslutade fastighetsnämnden om nya markanvisningar till 13 olika projekt till sammanlagt 17 byggherrar. Markanvisningarna omfattade cirka 1 300 bostäder, varav 60 procent hyresrätter. Cirka 40 procent av markanvisningarna innebär att det tillförs en upplåtelseform som är underrepresenterad i området, till exempel bostadsrätter i Tynnered, bostadsrätt eller äganderätt i Hammarkullen samt hyresrätter och bostadsrätter i Björlanda. Markanvisningarna avser även byggnation av studentbostäder, seniorbostäder, trygghetsbostäder och olika former av kollektivt boende. Knappt 30 procent av bostäderna återfinns i projekt där det finns en blandning av upplåtelseformer och bostadstyper inom projektet.

Se den strategiska frågan ”Förändrat transportbehov” för bedömning kopplat till att ”bygga ut bostäder genom komplettering centralt och i den så kallade mellanstaden samt i strategiska knutpunkter för att uppnå en hållbar stadsstruktur”.

Bedömning

Många aktörer arbetar med att möjliggöra ett ökat bostadsbyggande. Att ständigt arbeta för bättre samverkan mellan kommunens aktörer och privata aktörer är en prioriterad fråga för staden.

Stadsbyggnadskontorets interna mål för antal bostäder i antagna detaljplaner 2014 uppnåddes med viss marginal och måluppfyllelsen för den indikatorn är således god.

Bostadsbristen är fortsatt stor i Göteborg, särskilt bland unga som har svårt att komma in på bostadsmarknaden. För att bostadsbristen ska minska krävs att det byggs mellan 3 000 och 4 000 nya bostäder per år, uthålligt under lång tid framöver (*Bostadsförsörjning i Göteborg. Nuläge och framtida inriktning*). Fastighetskontorets prognos för byggda bostäder 2015-2024 visar att det finns allt bättre förutsättningar för detta. Jubileumssatsningen syftar till att fler bostäder färdigställs snabbare än de annars skulle ha gjort.

I rapporten om bostadsförsörjning i Göteborg konstateras att möjligheterna att tillgodose bostadsbehoven och efterfrågan på bostäder på kort sikt tillgodoses främst genom omsättning inom det befintliga bostadsbeståndet. En ökad nyproduktion ökar utbudet direkt men bidrar även till en ökad omsättning inom det befintliga beståndet.

Strategi för utbyggnadsplanering Göteborg 2035 förstärker översiktsplanens inriktning att bygga staden inifrån och ut, med utgångspunkten att utnyttja befintliga resurser bättre och att komplettera det som redan är byggt. Befintliga stadsmiljöer kommer att blandas med ny bebyggelse och förutsättningarna för att människor med olika ekonomiska utgångspunkter kan mötas stärks.

MÅNGFALD, TRYGGT OCH
MÄNSKLIGT

Indikatorfråga

Hur väl kompletterar planeringen det omkringliggande området med bostadstyper som saknas?

I texten redovisas de markanvisningar som godkändes av fastighetsnämnden under 2014. Underlaget till indikatorn kopplar alltså inte nödvändigtvis till de planer som antagits under 2014. Detta beror på hur statistiken sammanställs och det betyder att indikatorn inte ger träff på samma planer som uppföljningen fokuserar på i övrigt. Vi ser ändå att det är intressant och meningsfullt att redovisa en analys av det underlag som i dagsläget finns. Ytterligare en sak som är viktig att ha i åtanke är att planerna har olika förutsättningar för blandning. 2014 gjordes till exempel två markanvisningar för studentbostäder med totalt 400 bostäder, dessa ger små möjligheter att blanda inom projektet.

De beslutade markanvisningarna är stadens sätt att i egenskap av markägare bidra till en blandning av upplåtelseform och bebyggelse typ i områden. Att komplettera områden med andra bostadstyper och upplåtelseformer än de som finns, är ett sätt att skapa förutsättningar för ett socialt blandat boende. Även prisbilden påverkar möjligheten för människor att tillgå bostäder. Detta är en ständigt aktuell utmaning för att skapa en sammanhållen stad. I och med stadens arbete med målbild för varierade boendekostnader är provat och utvecklas nya sätt att arbeta med detta.

Växande och förändrad handel

Strategiskt arbete

I aktualitetsprövningen av översiktsplanen 2014 lyftes att mål och strategier för handelsutvecklingen behöver kompletteras och konkretiseras. Tydligare strategier kan underlätta i bedömningen av lämplig markanvändning och bättre signalera stadens viljeriktning till näringslivet.

Som ett första steg har en övergripande handelsutredning för Göteborg initierats. Syftet är att utreda hur efterfrågan på mark och lokaler för handel och andra gatuberikande verksamheter ser ut i takt med att staden växer. Utredningen blir ett aktuellt kunskapsunderlag som ger möjlighet att bygga strategier för handelsutvecklingen så att tillväxtpotentialen tas omhand samtidigt som de bidrar till stadens övergripande mål, exempelvis levande stadsmiljöer och blandstad. Utredningen kan också ligga till grund för beslut om tydligare strategier i översiktsplanen där fler aktörer och förvaltningar kan behöva samverka.

Planering

Stadsbyggnadskontoret har undersökt hur planeringen inverkar på handels- och centrumstrukturer. Utgångspunkten är att planbestämmelserna C (centrum) och H (handel) möjliggör handel. Tio planer har ett innehåll som kopplar till frågan. Av dessa ligger nio i mellanstaden och en i kustzonen.

Här följer några exempel på planer där handel möjliggjorts (och i några fall krävts) i bottenvåningarna. Planernas lokalisering i förhållande till utbyggnadsplaneringens (UP) riktlinjer redovisas också, se vidare faktaruta på nästa sida:

- Opaltorget – ligger inom UP:s prioriterade utbyggnadsområden och är en UP-tyngdpunkt.
- Selma Lagerlöfs torg – ligger inom UP:s prioriterade utbyggnadsområden, är en UP-tyngdpunkt där kraftsamling ger störst effekt.
- Nya Munkeback – ligger inom UP:s prioriterade utbyggnadsområden och är en UP-tyngdpunkt.
- Rambergsvallen – ligger inom UP:s prioriterade utbyggnadsområden och ligger nära en UP-tyngdpunkt där kraftsamling ger störst effekt.

Dessa planer bedöms bidra till att bygga vidare på befintlig centrumstruktur genom att utveckla de större centrumen och knutpunkterna till hög service-nivå. Detaljplanen för ny Göta älvbro innehåller möjligheter till publika verksamheter i bottenvåningarna vilket bedöms stärka innerstaden som överordnat centrum. Det finns också exempel på planer som stödjer strategin att förbättra förutsättningarna för närhandel av god kvalitet: Majstångsgatan, Chapmansgatan och Putsegården.

Detaljplanen för bostäder vid Sisjövägen innehåller möjlighet till handel i vissa bottenvåningar. Området ligger i mellanstaden, men inte inom utbyggnadsplaneringens prioriterade områden. Möjligen ger planens bestämmelser möjligheter till viss närhandel, men annars ligger Sisjöns handels- och verksamhetsområde inom kort avstånd. Detaljplanen för

VÄXANDE OCH FÖRÄNDRAD HANDEL

Mål och strategier

Göteborgs Stad ska skapa goda förutsättningar för en handels- och servicestruktur som ger god tillgänglighet för konsumenterna, konkurrensbefrämjande etableringsmöjligheter för företagen, god miljöhänsyn och förutsättningar för god arkitektur genom att:

- **Bygga vidare på befintlig centrumstruktur:**
 - Utveckla Göteborgs innerstad som överordnat centrum.
 - Utveckla de större centrumen och knutpunkterna till hög servicenivå.
 - Förbättra förutsättningar för närhandel av god kvalitet.
 - Utveckla samlade volymhandelsområden.
- Planera för balans i handelsutbud mellan olika sektorer av staden för att minska resbehovet.
- **Undvika utspridning av handel i industriområden.**
- Utveckla god kollektivtrafikillgänglighet till alla handelscentrum.
- Samråda regionalt vid större nyetableringar och utbyggnader.

Ur Översiktsplan för Göteborg, del 1.

VÄXANDE OCH FÖRÄNDRAD HANDEL

Indikatorfråga

Är planer som möjliggör handel belägna så att de bygger vidare på befintlig centrumstruktur?

Stadsbyggnadskontoret har undersökt var i staden som de planer som möjliggör handel ligger. Utgångspunkten är att planbestämmelserna C (centrum) och H (handel) möjliggör handel.

Indikatorfråga

Innehåller planer i industriområden handel?

Stadsbyggnadskontoret har undersökt om de antagna detaljplanerna som är lokaliserade i verksamhetsområdena innehåller H (handel).

FAKTA

Riktlinjer i Strategi för utbyggnadsplanering

I Strategi för utbyggnadsplanering redovisas tre inriktningar, som syftar till att åstadkomma den tätastaden med kvaliteter som förenklar vardagslivet:

- Dra nytta av det som finns.
- Utveckla tyngdpunkter.
- Kraftsamla där det gör skillnad.

Dra nytta av det som finns innebär framför allt att staden, genom att utveckla Göteborg i de prioriterade utbyggnadsområdena, kan utnyttja redan gjorda investeringar i exempelvis infrastruktur, kollektivtrafik och offentlig service.

Genom att utveckla tyngdpunkter i staden kan vi uppnå ett mer lokalt stadsliv som utgår från möjligheterna att klara vardagen till fots eller med cykel.

Kring några av tyngdpunkterna kan stadens utvecklingsarbete samordnas och kraftsamlas. På så sätt gör insatserna större skillnad än om de sker var för sig.

Läs mer om Strategi för utbyggnadsplanering på Göteborgs hemsida: www.goteborg.se/byggabo

Askims kyrka möjliggör handel i det gamla församlingshemmet, vilket möjligen bidrar till förbättrad närhandel.

Inom den områdesvisa inriktningen ”Storindustri, hamn och logistik” finns tre planer. Inom vad som i översiktsplanens karta 1 klassas som verksamhetsområde, finns en plan. Två av planerna inom dessa två områden innehåller ingen handel. De andra två planerna hanterar båda samma markområde i Bellevue industriområde, där den befintliga detaljplanen har upphävts och nya områdesbestämmelser har införts. I planområdet finns det i dagsläget många föreningslokaler, kontor, industrilokaler och en del handel. Enligt ÖP:s markanvändningskarta ligger planen i ett förändringsområde (bebyggelseområde med grön- och rekreationsytor). De nya områdesbestämmelserna möjliggör den förändring som eftersträvas. Därför bedöms ligga i linje med målet att inte ha handel i verksamhetsområdena.

Bedömning

För att kunna ”Planera för balans i handelsutbud mellan olika sektorer av staden för att minska resbehovet” behöver det befintliga handelsutbudet kartläggas vilket görs i den pågående övergripande handelsutredningen.

De antagna planerna under 2014 som möjliggör handel och/eller centrum ligger till största delen i mellanstaden eller centrala staden. De ligger också i *Strategi för utbyggnadsplanering Göteborg 2035* prioriterade områden och i flera fall i anslutning till tyngdpunkter och/eller kraftsamlingsområden. Genom att bygga ut staden i enlighet med strategierna i *Strategi för utbyggnadsplanering Göteborg 2035* ökar förutsättningarna för handel och service vid centrum och knutpunkter.

De planer som utvärderats angående att bygga vidare på befintlig centrumstruktur, är varierade i sitt innehåll och läge i staden. Majoriteten av dem bedöms bygga vidare på befintlig centrumstruktur på olika sätt. Planerna för Sisjövägen och Askims kyrka innehåller bestämmelser för kontor, handel och centrum och de aktualiserar frågan om balansen mellan strategierna för Växande och förändrad handel. Hur kan staden planera för att stärka befintlig centrumstruktur och samtidigt förbättra förutsättningarna för närhandel? Är det oproblemiskt att planera för båda dessa samtidigt, när riskerar de att konkurrera ut varandra? Med ökad kunskap från den pågående handelsutredningen kan det finnas anledning att uppdatera strategierna.

Detaljplanerna som antagits 2014 och som har bäring på indikatorn om handel i industriområden, bedöms ge en önskvärd effekt på målet att undvika utspridning av handel i industriområden. Staden planerar således i linje med denna del av ÖP:s mål och strategier.

Expansivt näringsliv

Strategiskt arbete

Det finns idag ett stort behov av nya kontorslokaler i centrala Göteborg. Det beror framförallt på en stark sysselsättningstillväxt inom kontorsbranscher och att kontorsproduktionen inte har gått i takt med efterfrågan. Eftersom många företag inom den kunskapsintensiva tjänstesektorn gynnas av en central lokalisering med hög tillgänglighet och närhet till kunder och samarbetspartners, är trycket som störst i centrum. Vakansnivåerna är i de centrala delarna historiskt låga, runt 3 %.

Ett expansivt näringsliv behöver tillgång till mark och lokaler med rätt förutsättningar. Göteborg har ett brett näringsliv där branscherna har olika förutsättningar och lokaliseringpreferenserna varierar.

Med anledning av situationen på Göteborgs kontorsmarknad i kombination med de stora stadsutvecklingsprojekt som pågår startades under året en utredning som svarar på hur behovet av nya kontorsarbetsplatser ser ut i Göteborg, vilka lägen i staden som är A- respektive B-lägen ur ett kontorsmarknadsperspektiv och vilka stadskvaliteter som näringslivet efterfrågar. Utredningen, som togs fram i samverkan mellan stadsbyggnadskontoret Business Region Göteborg, fastighetskontoret och Älvstranden Utveckling AB, är nu ett viktigt gemensamt kunskapsunderlag som ger stöd i den strategiska planeringen av Älvstaden och andra centrala utvecklingsområden. Med kunskapsunderlaget som utgångspunkt byggs strategier för stadsutvecklingen i centrala Göteborg som tar hänsyn till näringslivets tillväxtbehov över tid.

Mycket tyder på att bristen på kontorslokaler kommer att vara fortsatt stor i de centrala delarna av staden några år framöver. Detaljplanerna som pågår i Gårda, Mölndals dalgång och Centralenområdet möjliggör dock ett betydelsefullt tillskott av nya kontor i staden runt år 2020 som kan normalisera vakansgraderna. Älvstaden kommer på ännu längre sikt att erbjuda attraktiva stadsmiljöer som kan ge stora volymer ny kontorsbebyggelse.

Planering

Planer som möjliggör personal- och/eller besöksintensiv verksamhet bör ligga inom mellanstaden för att planeringen ska anses ligga i linje med strategin att placera nya personalintensiva verksamhetsområden så att de enkelt kan försörjas med kollektivtrafik. Ändamålen H (handel), C (centrum) och K (kontor) är de som främst möjliggör personalintensiv verksamhet. Av planurvalet (28 planer och 3 program) var det totalt 15 planer som innehöll sådana bestämmelser. 13 av dessa ligger inom mellanstaden och två utanför. De två utanför är relativt små i omfattning. Totalt innehåller de 15 planerna med H, C och K 128 130 kvm. Av dessa är 99,5% lokaliserade i mellanstaden (127550 kvm).

Av de samlade volymerna planeras 53% (68 200 kvm) inom den centrala staden (regionkärnan) och 44% (56 850 kvm) planeras inom utbyggnadsplaneringens prioriterade områden i mellanstaden. Endast en plan, med 2 500 kvm H, C och/eller K, ligger utanför både regionkärnan och utbyggnadsplaneringens prioriterade områden, men likväl i mellanstaden.

EXPANSIVT NÄRINGS LIV

Mål och strategier

Skapa en stark, hållbar tillväxt, hög sysselsättning och ett mångsidigt näringsliv i regionen genom att:

- I Göteborgs Stad erbjuda goda etableringsförutsättningar för olika företag och verksamheter.
- Verka för en vidgning av den lokala arbetsmarknaden och Göteborgs hemmamarknad.
- Snabbt förbättra och utveckla tillgängligheten till Göteborg.
- Utveckla och stärka befintliga kluster och branschstråk.
- Placera nya industriella verksamhetsområden så de kan försörjas med järnväg.
- **Placera nya personalintensiva verksamhetsområden så att de enkelt kan försörjas med kollektivtrafik.**
- **Stärka Göteborg som attraktiv studentstad.**

Ur Översiktsplan för Göteborg, del 1.

EXPANSIVT NÄRINGS LIV

Indikatorfråga

Lokaliseras personalintensiv verksamhetsyta i anslutning till god kollektivtrafik?

Ett av kriterierna för mellanstaden är att 50 % av arbetsplatserna i Göteborg ska nås inom 45 minuter. Mellanstaden anses i och med det vara försedd med god kollektivtrafik.

I uppföljningen har stadsbyggnadskontoret därför utgått från att planer som möjliggör personal- och/eller besöksintensiv verksamhet bör ligga inom mellanstaden för att planeringen ska uppfylla målet.

Stadsbyggnadskontoret har bedömt att ändamålen H (handel), C (centrum) och K (kontor) är de som främst möjliggör personalintensiv verksamhet.

EXPANSIVT NÄRINGS LIV

Indikatorfråga

Hur många studentbostäder innehåller de antagna planerna?

Det pågående planeringen för universitetens utveckling i staden bidrar till att stärka Göteborg som attraktiv studentstad. I och med att universiteten inte kan antas expandera varje år, ger en indikator baserat på en sådan kartläggning inte tillräcklig kontinuitet.

Studentbostäder är en faktor som har direkt inverkan på studenters möjlighet att etablera sig i staden. Den här indikatorn har vi tagit fram eftersom vi ser att den har betydelse för Göteborg som attraktiv studentstad.

FAKTA

Studentbostäder

Studentbostadsorganisationerna (SGS och Chalmers studentbostäder) tillsammans med Göteborgs Förenade Studentkårer (GFS) har formulerat ett mål om att det skulle byggas 2 000 studentbostäder till 2015 och ytterligare 2 000 fram till och med 2020.

Vid årsskiftet 2013 fanns 9 700 studentbostäder i Göteborg. Utifrån pågående och planerade projekt beräknar fastighetskontoret att drygt 3 700 permanenta studentbostäder kan tillkomma genom ombyggnation och nyproduktion mellan 2014 och 2020.

Av de 127 550 kvm verksamhetsyta som planeras inom mellanstaden, planeras 48,5% (62 200 kvm) inom 1000 meter från en strategisk knutpunkt, dock planeras ingen yta inom 400 meter från en strategisk knutpunkt.

Studentbostäder underlättar för nya invånare att etablera sig som studenter i Göteborg liksom det underlättar för redan befintliga invånare som studerar att hitta bostad. De studerade planerna för 2014 möjliggör 385 studentbostäder.

Bedömning

Den kunskap som stadsbyggnadskontoret i samverkan med andra aktörer bygger upp kring näringslivets behov av mark och lokaler, skapar förutsättningar för att produktionsplanen liksom markanvändningsstrategier och övrigt arbete på stadsbyggnadskontoret bidrar till en stark näringslivsutveckling i Göteborg. Den förbättrade kunskapen om näringslivets efterfrågan på kontorslokaler, och i vilket läge, har koppling till strategin att skapa goda etableringsförutsättningar för företag och för den lokala arbetsmarknaden, men de flesta av målen i den strategiska frågan kan stadsbyggnadskontoret inte påverka direkt.

99,5% av personal- och besöksintensiv verksamhetsyta planeras inom den redan byggda staden, en stor andel inom 1 000 meter från en strategisk knutpunkt. Detta stöder utvecklingen mot mer hållbara transportmönster hos befolkningen och visar att staden planerar i rätt lägen utifrån strategin.

Staden har inte siffror på behovet av tillkomst av exakt antal studentbostäder, men vet att behovet är stort. Många studenter löser sin bostadssituation på andra sätt än genom studentbostäder. Fastighetskontoret hänvisar till den målsättning som Studentbostadsorganisationerna (SGS och Chalmers studentbostäder) och Göteborgs Förenade Studentkårer (GFS) tagit fram. Studentorganisationernas mål för byggda studentbostäder för perioden fram till i år uppnåddes inte, men det ser bättre ut för perioden fram till och med 2020, delvis på grund av de tillfälliga studentbostäder som nu är på gång.

2014 års planer möjliggör 385 studentbostäder. Fastighetskontorets bedömning är att målet i stort sett nås till utgången av år 2020.

Nordens logistikcentrum

Strategiskt arbete

Planering för storindustri, hamn och logistik

Under 2014 pågick det flera planeringsprojekt för området kring Göteborgs hamn, till exempel för verksamheter och kontor i Sörred, ombyggnad av Sörredskorsningen och verksamheter vid Skarvikshamnen. Flertalet av dessa planer är aktiva arbeten som fortsatt under 2015.

Under 2014 startades ett programarbete för Hisingsleden-Norrleden. Syftet med programmet är att undersöka möjligheter till områden för logistik och andra verksamheter i anslutning till Norrleden-Hisingsleden.

Det pågår ett arbete med en fördjupning av översiktsplanen för Västra Arendal och Torsviken. Syftet med arbetet är att säkerställa möjligheten till framtida hamn på Risholmen med tillhörande väg- och järnvägsförbindelse samt att säkerställa Torsvikens natur- och friluftsvärden. Parallellt pågår en tillståndsprövning enligt Miljöbalken för utbyggnad av hamn på Risholmen som Göteborgs Hamn AB har initierat. Samrådet är avslutat och nu pågår arbetet med att sammanställa inkomna synpunkter.

Fastighetskontoret, stadsbyggnadskontoret, Göteborgs Hamn AB m.fl. har deltagit i en utredning kring samlade uppställningsplatser för långtradare med gods till hamnen. Läs mer om detta under den strategiska frågan "Särskilda lokaliseringar".

Förstudie gällande omlokalisering av spårfunktioner i Gullbergsvass

Två spåranläggningar inom Gullbergsvass utgör terminaler för gods på spår. Göteborgs norra godsbangård i Gullbergsvass hanterar drygt 80 % gods som ska direkt till ytterhamnarna. Förstudien utreder omlokalisering av terminalen till ytterhamnarna.

Kombiterminalen i Gullbergsvass ägs av Jernhusen och hanterar gods som till största delen ska till centrum. Ett nytt läge i Sävenäs är det mest trovärdiga alternativet, vilket också finns redovisat i översiktsplanen. Förstudien påbörjades i juni 2014 och pågår till årsskiftet 2015-16. Stadsbyggnadskontoret ansvarar för projektet och deltar gör fastighetskontoret, trafikkontoret, Göteborgs Hamn AB, Älvstranden Utveckling AB, Trafikverket och Jernhusen. En avsiktsförklaring har upprättats och syftet med projektet är dels att finna nya lägen för spårfunktionerna så att de kan avlägsnas från Gullbergsvass, och dels att utreda hur systemet för godshantering och spårburet gods bäst struktureras i ett långsiktigt perspektiv med helhetssyn och hållbar stadsutveckling i fokus.

Samverkan med Trafikverket

Infrastrukturen till och från hamnen är viktig. Staden har deltagit i samråd för Lundbyleden där Trafikverket arbetat med en vägplan för ombyggnad av leden mellan Brantingsmotet och Ringömotet. Lundbyledens roll och utformning i staden är viktig både för framkomligheten till hamnen, men också för möjligheterna att stadsutveckla bland annat Frihamnen, Backaplan och Kvillestaden.

NORDENS LOGISTIKCENTRUM

Mål och strategier

Göteborg och Göteborgs hamn ska stärkas som nordens logistikcentrum genom att:

- **Nya platser för godsterminal och kombiterminal etableras.**
- **Ytor för expansion av hamnen och annan logistikverksamhet tillkommer.**
- En stor del av de tillkommande verksamhetsområdena kan nås med spår.
- Eventuellt omlokalisera de centrala färjeterminalerna.
- Skapa framkomlighet för godstransporter på land och till sjöss.
- Minimera den tunga trafiken genom centrala Göteborg.
- Skapa reservat för järnvägsanknytning till så många verksamhetsområden som möjligt.

Ur Översiktsplan för Göteborg, del 1.

Indikatorfråga

Skapar staden nya platser för kombiterminal och godsterminal?

Indikatorn följs upp genom att inventera pågående och avslutad planering med mera som handlar om verksamheter och mer specifikt planering av platser för kombi- eller godsterminaler.

Indikatorfråga

Planerar staden för tillkommande yta inom område för hamn, storindustri och logistik?

Stadsbyggnadskontoret har tänkt att det som stärker Nordens logistikcentrum är sådant som stärker och utvecklar verksamheter som bör lokaliseras inom områdena för hamn, storindustri och logistik. För indikatorn har alla planer som ligger inom dessa områden gått igenom, inte bara i anslutning till Göteborgs Hamn.

Staden har under 2014 deltagit i två stora åtgärdsvalsstudier (ÅVS) som Trafikverket har initierat: ÅVS Hisingen och ÅVS Östra Storgöteborg. Arbetet med dessa fortsatte in på 2015. Särskilt ÅVS Hisingen fokuserar på gods på landsväg och vilka problemen är när det gäller Norrleden-Hisingsleden och framkomlighet för tunga transporter till hamnen. Arbetet under 2014 fokuserades på att analysera problem och brister. Det återstår att se vad resultatet blir och hur det ska hanteras.

Planering

Stadsbyggnadskontoret, tillsammans med flera förvaltningar, arbetar för att skapa nya platser för kombiterminal (och godsterminal), se ovan.

Mycket detaljplanering pågår som syftar till att skapa tillkommande yta inom storindustri, hamn och logistik. Detaljplan för verksamheter för Cisterngatan som antogs 2014 innehåller 5 000 m² verksamhetsyta för en LNG-anläggning (flytande naturgas). Planeringen för Bellevue industriområde innehåller ingen tillkommande yta, men bidrar till att verksamheterna kan vara kvar.

Bedömning

Arbetet med omlokaliseringen av spårfunktionerna i Gullbergsvass har direkt koppling till den strategiska frågans mål och strategier. Bedömningen i skrivande stund är att arbetet går i rätt riktning och att omlokaliseringen av spårfunktionerna i Gullbergsvass kan vara genomförd till år 2018.

Många detaljplaner som precis har antagits eller som pågår, syftar till att säkerställa att hamnen och annan logistikverksamhet kan expandera. En strategiska fråga som stadsbyggnadskontoret inte arbetar aktivt med just nu är hur det långsiktiga markbehovet ser ut, till exempel bortanför gällande översiktsplan. En fråga som kan lyftas är att det inte finns några krav på effektivisering när det gäller markanvändning för logistik.

Detaljplaneringen bidrar också till att infrastrukturen i och kring hamnen kan byggas ut, till exempel planskilda korsningar längs Hisingsleden, vilket ökar framkomligheten för godstransporter på land. Genom att satsa på utredning av bra lägen och system för godsterminaler för spårburet gods, arbetar staden för att minska den tunga biltrafiken genom centrala Göteborg. Att bygga ut Norrleden-Hisingsleden för tung trafik skulle också ev. minska den tunga trafiken genom centrala Göteborg.

Det finns också en risk att vägförbättringar främjar en ökad godstrafik på väg generellt. Genom att minska den tunga trafiken genom centrala Göteborg är risken att den ökar någon annanstans istället. Utvecklingen inom mobilitetsfrågorna kan innebära att målen och strategierna i översiktsplanen kan behöva ses över på sikt.

Utredningen om industrispår 2011 visade bland annat att även om det finns spår så finns det ofta inte förutsättningar att använda dem. Stadsbyggnadskontoret driver inget aktuellt arbete kring spår till verksamhetsområden.

Förändrat transportbehov

Strategiskt arbete

I februari 2014 antog trafiknämnden stadens trafikstrategi *Trafikstrategi för en nära storstad* som anger hur staden ska förhålla sig till trafikfrågor i planer och andra styrdokument. Många instanser deltog i remissförfarandet kring trafikstrategin och stadsdelsförvaltningarna hade en framträdande roll, inte minst i arbetet med trafikstrategins sociala konsekvensanalys. Styrdokumentet för cykel *Cykelprogram för en nära storstad* bygger på trafikstrategin och arbetades med under 2014 men antogs av trafiknämnden 2015. Läs mer under "Attraktiv stadsmiljö".

Arbetet med målbild för stomkollektivtrafiken som drivs av kollektivtrafikhuvudmannen, Västra Götalandsregionen (VGR), startade under 2014. Stadsbyggnadskontoret och trafikkontoret drev tillsammans delprojektet om stadsbyggnadsaspekter på målbildsarbetet för att tydligare kunna väga in frågor om stadsbyggnad, stadsmiljö, stadsliv med mera. Syftet är att öka samordningen mellan stadsbyggnad och trafikplanering och bättre kunna hantera målkonflikter. I det västsvenska paketet medverkade stadsbyggnadskontoret bland annat i arbetet med att ta fram underlag för att förbättra trängselskatten i Backa.

När stadsbyggnadskontoret följde upp den gröna resplanen för Chalmers och Johanneberg Science Park framgick att det är ett effektivt och framgångsrikt sätt att jobba gemensamt i staden med privata aktörer med frågor om mobilitet, trafik och parkering i riktning mot stadens mål. Tack vare resplanen för Chalmers och Johanneberg Science Park är den planerade förtätningen genomförbar trots bristen på kapacitet i det omkringliggande trafiknätet. Under 2014 jobbade staden även med gröna res- och transportplaner för Masthugget, Medicinarberget, Skeppsbron och Gibraltarvallen. Samsynen i staden kring parkering behöver fortfarande öka och det är viktigt att staden arbetar konsekvent med parkeringen i omkringliggande planer för att de gröna resplanerna ska genomföras framgångsrikt.

Övriga relevanta arbeten som pågått under året är Trafikverkets åtgärdsvalsstudie (ÅVS) Hisingen och ÅVS Östra Storgöteborg som tittar övergripande på det nationella vägnätet för ökad framkomlighet. ÅVS:erna har också bäring på frågan om att leda bort godstrafiken från de centrala delarna av staden. Staden har under året arbetat med att flytta kombiterminalen från Gullbergsvass till Sävenäs, vilket skulle öka framkomligheten för gods.

Linbanor, automatiserat transportsystem, ElectricCity och Drive Me är nyskapande projekt som förändrar synen på transporter. Den spårbundna trafiken i kommunen har blivit behandlad i ÅVS Västra stambanan, Sverigeförhandlingen, fortsatt utredning om fler spårvagnslänkar på Hisingen, bedömning av tågstopp på Säve station och arbete med stadsutvecklingsprogram för områdena runt västlänkstationerna. Detaljplan med "positive footprint housing" för bilfritt boende på Guldheden antogs. Nya vägförbindelser i Torslanda har utretts av trafikkontoret. Arbetet har också pågått med trafik- och parkeringsutredningen för södra skärgården. Projektet ska ge en långsiktig inriktning för att öka tillgängligheten till södra skärgården och minska problematiken kring parkeringen på Saltholmen.

FÖRÄNDRAT TRANSPORTBEHOV

Mål och strategier

Trafik- och bebyggelsestrukturen ska anpassas till ett mer effektivt och uthålligt samhälle med god tillgänglighet och säker trafikmiljö genom att:

- Samordna planering av bebyggelse och trafik.
- Trafiksystemet kompletteras för att knyta ihop stadsdelar och leda trafiken förbi med minsta möjliga trafikstörning.
- **Staden förtätas och de strategiska knutpunkterna utvecklas för att minska behovet av att resa med bil.**
- Prioritera kollektivtrafik och cykeltrafik vid konkurrens om utrymmet.
- Planera för god tillgänglighet med bil på stadens villkor.
- Skapa god framkomlighet för godstransporter. Godstrafiken leds i största möjliga utsträckning bort från de centrala delarna.

Ur *Översiktsplan för Göteborg, del 1*.

Stadsutvecklingsprogrammen för Centralenområdet är betingat av stora infrastrukturprojekt och dess mål är att samordna bebyggelse och trafik. Detaljplan för bangårdsförbindelsen har samma mål. Detaljplan för Olskrokens planskildhet tar olika hänsyn, dels till ett fungerande järnvägsystem, gods och persontransporter samt även till stadens behov av kollektivtrafiksystem in i Gullbergsvass. Stadsutvecklingsprogram för Korsvägen arbetar också för att samordna bebyggelse och trafik. Stadsutvecklingsprogram för Dag Hammar-skjöldsleden handlar bland annat om att knyta ihop stadsdelar och att planera för god tillgänglighet på stadens villkor. Förstudie för omlokalisering av tre spårfunktioner i Gullbergsvass handlar om att leda bort gods från de centrala delarna av staden och att skapa god framkomlighet för godstransporter. Den pågående fördjupningen av översiktsplanen för Mölndalsåns dalgång utreder till stor del hur bebyggelse och trafik kan samordnas.

FÖRÄNDRAT TRANSPORTBEHOV

Indikatorfråga

Lokaliseras personalintensiv verksamhetsyta i anslutning till god kollektivtrafik?

Samma indikator som återfinns i "Expansivt näringsliv".

Stadsbyggnadskontoret ser att indikatorn tillsammans med nedanstående indikator visar på hur staden och de strategiska knutpunkterna förtätas.

FÖRÄNDRAT TRANSPORTBEHOV

Indikatorfråga

Hur stor andel av bostäderna i antagna planer är lokaliserade i anslutning till de strategiska knutpunkterna?

Stadsbyggnadskontoret ser att indikatorn tillsammans med ovanstående indikator visar på hur staden och de strategiska knutpunkterna förtätas.

Planering

99,5% av den besöks- och/eller personalintensiva verksamhetsytan planeras inom mellanstaden, och nästan hälften, 48,5% (62 200 kvm), planeras inom 1000 meter från en strategisk knutpunkt. Se mer information under den strategiska frågan "Expansivt näringsliv".

98 % av bostadsinnehållet (3507 bostäder) finns i planer i den redan byggda staden (mellanstaden och regionkärnan). 8,6% (310 bostäder) är antagna i planer som ligger inom 1000 meter från en strategisk knutpunkt och 3,9% (140 bostäder) inom 400 meter från en strategisk knutpunkt.

BOSTÄDER I PLANER		
INOM MELLANSTADEN	3507	98,0%
Inom stadens centrala delar	520	14,5%
Inom resterande mellanstaden	2987	83,5%
UTANFÖR MELLANSTADEN	63	2,0%
SUMMA	3570	100,0%

Bedömning

Staden har tagit ett steg framåt i samordningen mellan bebyggelse och trafik i delprojektet om stadsbyggnadsaspekter i kollektivtrafikplaneringen, som ingick i arbetet med målbild för stomkollektivtrafiken. Detta syftar till bättre samordning i all framtida kollektivtrafikplanering. Gröna resplaner är också ett viktigt verktyg för att arbeta med frågan, ökad samsyn inom parkeringsfrågan är en framgångsfaktor för det arbetet. Målbilden för stomkollektivtrafiken hjälper till att konkretisera hur vi kan nå målet i trafikstrategin om att knyta ihop stadens tyngdpunkter med kollektivtrafik inom 30 min och på så vis knyta ihop stadsdelarna. Flera andra arbeten pågår som samordnar bebyggelse och trafik.

Utbyggnadsplaneringen som godkändes 2014 är en milstolpe i arbetet med att förtäta staden och utveckla knutpunkterna. Arbetet med produktionsplanen har som en följd blivit mer tydlig i hur det efterföljer utbyggnadsordningen. Trafikstrategin var också en milstolpe i att beskriva hur staden med planering kan minska behovet av att resa med bil och skapa en nära storstad.

Trafikstrategin för en nära storstad har också varit betydelsefull i att prioritera kollektivtrafik och cykeltrafik vid konkurrens om utrymmet i staden.

För att uppnå god tillgänglighet med bil på stadens villkor är trängselskatten ett viktigt verktyg. Den skapar mindre trängsel och omfördelar trafiken mellan transportslagen. Folkomröstningen 2014 föregicks av ett arbete med att se över hur staden kan förbättra situationen i Backa.

Att prioritera kollektivtrafik samt gång- och cykeltrafik samtidigt som staden ska planera för god tillgänglighet med bil på stadens villkor är en stor utmaning. Det finns en konflikt mellan olika synsätt och de rådande systemen. Arbete pågår i stadsutvecklingsprogrammen och med riktlinjer för parkering och omprövning av vägledning av parkeringstal.

ÅVS för Hisingen och Östra Göteborg har bäring på frågan om att leda bort godstrafiken från stadens centrala delar. Ökad framkomlighet för godstrafik på leder kan dock förvärra barriärer för människa och natur. Genom omlokalisering av terminalerna i Gullbergsvass uppfylls målet att leda bort godset från de centrala delarna delvis. Målet går inte att uppfylla helt och hållet så länge Lundbyleden är öppen för godstrafik.

Den allra största andelen av bostäderna och av den personal- och/eller besöksintensiva verksamhetsytan tillkommer inom mellanstaden, och nästan hälften av den personal- och/eller besöksintensiva verksamhetsytan möjliggörs nära strategiska knutpunkter. Denna lokalisering underlättar för människor att använda kollektivtrafiken, samt gång och cykel som färdmedel. De antagna planerna för 2014 bidrar därmed starkt till utvecklingen av goda förutsättningar för att minska bilresandet.

Stadsbyggnadskontoret bedömer att måluppfyllelsen i förhållande till de två indikatorerna är mycket god. Fortsatt arbete med utveckling av kollektivtrafiken är också en framgångsfaktor för att skapa förutsättningar för minskat behov av bilresande. För alla infrastruktursatsningar behöver barriäreffekter analyseras och förebyggas, ökad mobilitet behöver vara en del i arbetet att koppla samman staden.

Mål och strategier

Göteborgs ska vara en trygg stad där alla olika befolkningsgrupper kan känna tillhörighet i offentliga rum och ha möjlighet att mötas. Detta uppnås genom att:

- Verka för en solidarisk och hållbar stad där alla behövs och där alla får goda möjligheter att utveckla sina liv. I den framtida staden ska segregation ha vänts till integration.
- Överbrygga barriärer och skapa kommunikation och rörelse.
- Stadens offentliga rum ska planeras för att vara öppna, trygga och tillgängliga för alla grupper i samhället under alla tider på dygnet.
- Verka för att människors olika behov uppmärksammas, till exempel genom ökad dialog i planeringsprocessen.

Ur *Översiktsplan för Göteborg, del 1*.

FAKTA Fokusområden

Fyra fokusområden för arbetet med att minska skillnader i livsvillkor och hälsa i Göteborg:

1. Ge varje barn en god start i livet
2. Ge barn fortsatt goda förutsättningar genom skolåren
3. Skapa förutsättningar för arbete
4. Skapa hälsofrämjande och hållbara miljöer och samhällen

Ur *Skilnader i livsvillkor och hälsa i Göteborg*.

Mångfald, tryggt och mänskligt

Strategiskt arbete

Under 2014 tog social resursförvaltning fram rapporten *Skilnader i livsvillkor och hälsa i Göteborg*. Rapporten ger en samlad beskrivning av skillnader i livsvillkor och hälsa mellan olika grupper i staden och mellan olika geografiska delar av Göteborg. Rapporten är ett kunskapsunderlag för att staden ska kunna rikta insatser där de bäst behövs. Rapporten innehåller förslag till åtgärder inom fyra fokusområden. Arbetet med åtgärderna är ett gemensamt ansvar inom staden. 2015 blev stadsbyggnadskontoret processägare för fokusområde 4, se faktaruta.

Under 2014 tog stadsbyggnadskontoret i samverkan med fastighetskontoret och trafikkontoret fram en prioriteringsmatris för att underlätta bedömningen av vilka detaljplaner och program som ska in i produktionsplanen. Prioriteringsmatrisen är grundad på översiktsplanen och stadens budgetmål och uppdateras årligen. Ett särskilt arbete har gjorts för att lyfta in kriterier som kopplar an till sociala aspekter i planeringen. Detta ökar möjligheterna för viljestyrd planering.

Stadsdelarnas nya roll och medborgardialog

Stadsledningskontoret har tagit fram rapporten *Fördjupa demokratin genom att öka medborgarnas möjligheter till inflytande, starkare inflytande för stadsdelsnämnderna i stadsplaneringen samt förslag på e-demokratilösningar* (2014) på uppdrag av kommunstyrelsen respektive kommunfullmäktige. I rapporterna finns förslag på hur Göteborgs Stad gemensamt och på stadsdelsnivå kan arbeta med medborgardialog och stadsutveckling samt på vilket sätt e-demokratitjänster kan utvecklas. Kommunfullmäktige och kommunstyrelsen antog förslagen våren 2014 och "Göteborgs principer för medborgardialog", gäller från och med 2014-07-01.

Social resursförvaltning har fått i uppdrag att genomföra kompetenshöjande insatser för medborgardialog i staden. En webbplats för delaktighet, inflytande och e-förslag ska utarbetas. Stadsledningskontoret ska svara för strategiskt stöd samt ha en tydligt samordnande roll i arbetet. Genom kontinuerliga koordineringsmöten mellan stadsdelar och facknämnder ska det bli möjligt att stämma av lokala kunskapsbaser och produktionsplaner.

På stadsdelsförvaltningarna pågår arbete med att ta fram lokala kunskapsbaser (LKB) som ska fungera som strategiska planeringsunderlag för stadsdelsförvaltningarna. LKB utmynnar i Lokala Utvecklingsplaner (LUP) för varje stadsdel. Både LUP och LKB ska kunna användas som ett verktyg i dialogen med de tekniska förvaltningarna. Detta blir ett led för stadsdelsnämnderna att artikulera behov som identifieras utifrån ett socialt hållbarhetsperspektiv och lokalt perspektiv med bäring på hela staden. Detta enligt befolkningsansvaret i stadsdelsnämndernas reglementen. Underlaget utgörs av dialoger med invånare och verksamheter i stadsdelarna samt befintlig statistik och kunskap om hur det är att leva och bo i respektive stadsdel.

Några exempel på hur stadsdelsförvaltningarna arbetar med sociala planeringsfrågor i projekt är till exempel För ett hållbart Norra Hisingen med Backa i fokus som under 2014 har fortsatt att stödja och skapa förutsättningar för det förvaltningsövergripande arbetet i syfte att skapa en trygg, livfull och attrak-

tiv stadsdel (SDF Norra Hisingen). SDF Västra Hisingen har tagit fram en plan för medborgardialoger i stadsdelen som bland annat berör medborgarbudget, inkludering av barn och unga i stadsplaneringen samt trafiksituationen i Torslanda. SDF Västra Göteborg har bland annat arbetat med medborgardialog i samband med stadsnära odling, gångtunnlar under Briljantgatan (Trygg vacker stad), detaljplan för Björkhöjdskolan samt i stadsdelsprogrammet för Frölunda och i utvecklingen av Opalorget. I arbetet med Opalorget involveras medborgare under hela plan- och byggperioden. Norra Hisingens stadsdelsförvaltning var en av flera aktörer i arbetet med att förbättra trängselskatten i Backa. Ett metodstöd för jämställdhetsintegrerad medborgardialog som framtagits i samverkan mellan några av stadens stadsdelsförvaltningar och Sveriges kommuner och landsting, har tillämpats i några olika planprojekt.

Under 2014 genomfördes några större dialogprocesser i staden. Trängselskatt i Backa var en utredning inom det västsvenska paketet som gjordes i bred samverkan och i dialog med berörda. Uppdraget var att leta efter fysiska och administrativa åtgärder på östra Hisingen för att minska trängselskattesystemets negativa effekter för boende och näringsidkare i Backa och Bäckebo. Boende och verksamma i Backaområdet har bidragit med kunskap i en omfattande dialogprocess som sammanställdes i rapporten *Trängselskatten i Backa – Går den att förbättra?* (2014-02-11). Uppdragsgivare var styrgruppen för västsvenska paketet. Staden har föreslagit ett undantag från trängselskatten för boende i ett avgränsat område. Förslaget om undantag från trängselskatten hanterades på nationell nivå under 2014 och 2015. I skrivande stund har inget beslut tagits i frågan.

Sommaren 2014 arbetade tretton ungdomar under tre veckor som unga stadsutvecklare. De kom från samtliga stadsdelar i Göteborg. Syftet var att få med ett ungt perspektiv på några av de stadsutvecklingsprojekten inom ramen för Älvstaden. Deras förslag fokuserades tematiskt kring mötesplatser, aktiviteter, delaktighet och vatten.

Under 2014 har platsskapande aktiviteter fortsatt i Frihamnen. 2014 byggdes till exempel en bastu i en medskapandeprocess där stadsbyggnadskontoret och Älvstranden utveckling AB utlyste en open call. Ett flertal människor från Göteborg och internationellt deltog i bygget av bastun. Bastubygget föregicks av en undersökande process där flertalet människor från Göteborgs föreningsliv har deltagit och bidragit med kunskap.

Social konsekvensanalys och barnkonsekvensanalys

Social konsekvensanalys (SKA) och barnkonsekvensanalys (BKA) är analysmodeller och processtöd för ökad samverkan mellan stadsdelarna och de planerande förvaltningarna. Denna samverkan har utvecklats under 2014 och stadsdelarna har fått en starkare roll i stadsutvecklingen med en större tydlighet i uppdraget att föra in befolkningsperspektivet i planeringen. Modellen används för att identifiera viktiga sociala aspekter, ta fram åtgärder/förslag och konsekvensbeskriva olika förslag till förändring i planarbetet. Under 2014 har ett processtöd (processpil) för hur frågorna kommer in i planprocessen introducerats och roller förtydligats. En förvaltningsövergripande arbetsgrupp har arrangerat seminarier med fokus på erfarenhetsutbyte kring SKA/BKA-processer och medborgardialog i planeringen. Denna typ av seminarier ger handläggare från olika förvaltningar tillfälle att utbyta erfarenheter från genomfört

FAKTA Dialog

Göteborgs principer för medborgardialog:

- Perspektiv om allas lika värde, ett demokratiskt och hållbart samhälle grundar dialogen
- Dialog ska övervägas vid förslag som direkt och i betydande grad rör invånarna
- När beslut är fattat om att ha dialog ska medborgarna minst bli hörda
- Staden ska anstränga sig för att erbjuda goda möjligheter till deltagande
- Barn och ungas rätt att komma till tals ska särskilt beaktas
- Medborgardialogens resultat ska alltid återkopplas
- De förtroendevalda ansvarar för hur resultatet av dialogen påverkar beslutet.

Ur Fördjupa demokratin genom att öka medborgarnas möjligheter till inflytande, starkare inflytande för stadsdelsnämnderna i stadsplaneringen samt förslag på e-demokratilösningar

arbete och ger möjlighet till fortsatt utveckling och lärande. Nätverket Barn och unga i fysisk planering inom Göteborgs Stad har under 2014 arrangerat två seminarier i serien Barn tar plats.

Flera stadsdelsnämnder strukturerar remissvar i stadsbyggnadsärenden utifrån SKA/BKA. Samverkan kring framtagandet av kommande produktionsplan har utvecklats mot att stadsdelsförvaltningarna på ett tidigare stadium än innan deltar för att diskutera relevanta projekt, men mer finns att utveckla inom den processen. Programmet för Frihamnen (antogs 2014) och detaljplanerna för Pilegården och Kobbegården har fungerat som piloter i arbetet med barnkonsekvensanalyser, BKA i syfte att utveckla kunskap och förfina metoder. I programmet för Frihamnen sattes 12 mål för barnperspektivet som arbetas vidare med i detaljplaneskedet.

Forskningsprojekt

Forskningsprojektet Dela[d] Stad pågick under 2014 och handlar om hur urban segregation och social hållbarhet relaterar till den byggda miljön och till stadsbyggnad. Uppdraget initierades av Göteborgs stad. Arkitekturskolan KTH tillsammans med representanter från Boverket, Göteborgs Stad och Mistra Urban Futures prövade metodiker och förhållningssätt i studier i fyra stadsdelar som ingår i det statliga projektet Urban 15.

Projektet Storstäder i samverkan genomfördes under 2014 och syftade till att skapa en arena för att dela kunskap och erfarenheter om hur städerna arbetar med stadsbyggnad i relation till urban segregation. Finansierare var Boverket och medverkande var städerna Göteborg, Stockholm och Malmö tillsammans med KTH.

Stadsbyggnadskontoret är en av flera aktörer i staden som medverkar i projektet Smart Cities: Innovativa eGovernance-system för förvaltning och medborgarinflytande. Projektet syftar till att utveckla modern teknologi för insamling av data och kommunikation som ett verktyg för att inkludera medborgarna, näringslivet och civilsamhället i stadens utveckling. Projektet finansieras av VINNOVA och leds av Sveriges Tekniska Forskningsinstitut (SP). Mistra Urban Futures, Borås stad och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) med flera medverkar.

Planering

Det krävs ett fortsatt arbete för att ta fram indikatorer, och tillhörande underlag, som kan visa huruvida planeringen går i linje med strategierna. Idag finns till exempel inget upparbetat sätt för att göra systematiska uppföljningar av kvaliteten på medborgardialoger som förs i respektive detaljplaneprocess. Uppföljningar har gjorts, men det saknas system för kontinuerlig uppföljning av hur SKA- och BKA-processer genomförts i planeringen.

Se den strategiska frågan ”Fler bostäder” för information om blandning av upplåtelseformer och bostadstyper i markanvisningar, en indikator som belyser hur staden arbetar för att minska segregation.

Bedömning

Arbetet med SKA och BKA ger ett bättre underlag för att ta om hand sociala aspekter genom hela planprocessen. Att sociala aspekter tas om hand i planprocessen är en förutsättning för att nå målet om att ”Göteborgs ska vara bli en

trygg stad där alla olika befolkningsgrupper kan känna tillhörighet i offentliga rum och ha möjlighet att mötas”. Genom att samverka och göra analyser utifrån sociala aspekter skapas bättre förutsättningar för måluppfyllelse, men staden behöver bli bättre på att redovisa konsekvenser och målkonflikter samt avvägningar och ställningstaganden. Arbetet ger också en form för samverkan kring komplexa frågor. Eftersom stadsbyggnadsprocesser är mycket långsiktiga är effekterna av analyserna under planprocessen svåra att se på den byggda miljön i dagsläget. Segregationen har inte minskat på kort sikt. Men arbetsformerna, rutiner och samverkan har utvecklats under året och rollerna har förtydligats.

Arbetet med att systematiskt ha med kriterier kring social hållbarhet som en del av bedömningsunderlaget för vilka planer som ska vara med i produktionsplanen, ger ökade möjligheter att i ett tidigt skede lyfta sociala aspekter. Det förbättrar också möjligheten att det strategiska urvalet av planer in i produktionsmallen görs med sociala aspekter som grund.

Det finns projekt som gäller till exempel infrastruktursatsningar och produktionsplanen där samverkan mellan stadsdelarna och stadsbyggnadskontoret kan förbättras. Strategin om att överbrygga barriärer och att skapa kopplingar och rörelse påverkas av stadsplaneringen i stort och aktualiseras i flera av de strategiska frågorna.

Flertalet stadsbyggnadsdialoger har initierats under året. Staden behöver fortsätta utvecklingsarbetet med att hämta in olika perspektiv och invånarnas synpunkter i alla ärenden. I många av dialogprocesserna provas nya verktyg och metoder för att föra dialog med invånare och erfarenheter tas vidare med in i nya dialogprocesser, inte minst vad gäller stora processer som dialogen om trängselskatt i Backa. I projekt som Platsbyggnad Frihamnen provar staden sätt att arbeta med invånardeltagande i skapandet av platsen. Stadens satsning på utbildning inom medborgardialog utvecklar kompetens hos anställda i staden, och de antagna principerna för medborgardialog samlar staden kring frågan.

Det rådande fokuset på medborgardialog inom stadsbyggnad bör kontinuerligt höja kvaliteten på processerna och bidra till att människors olika behov och perspektiv uppmärksammas än mer framöver.

Mål och strategier

Göteborg ska kunna erbjuda goda rekreativsmöjligheter och vara en hälsosam, mänsklig och trygg stad genom att:

- Tillgången till grönområden och områden för rekreation, lek, idrott, föreningsliv och kultur ökas.
- Borttaget natur-, kultur- och rekreativsvärde kompenseras.
- Kopplingen mellan trafik och hälsa medvetandegörs och beaktas.
- Arbetet med folkhälsa, sociala frågor, trygghetsfrågor, trafiksäkerhet och fysisk tillgänglighet får genomslag i fysisk planering.

Ur *Översiktsplan för Göteborg, del 1*.

Rekreation och hälsa för ökad livskvalitet

De strategiska frågorna "Rekreation och hälsa för ökad livskvalitet", "Natur- och kulturmiljöer för attraktivitet" och "Tillgång till kusten" har flera gemensamma strategier och mycket arbete sker som berör alla dessa tre frågor. För att undvika upprepningar redovisas vissa rubriker utförligt under någon av de strategiska frågorna. Läs gärna texterna kring de här tre strategiska frågorna i ett sammanhang för att inte missa värdefull information!

Strategiskt arbete

Grönstrategi för en tät och grön stad

Grönstrategi för en tät och grön stad visar hur Göteborg kan förbli och ytterligare utvecklas till en stad med stora gröna kvaliteter, ur såväl ett socialt som ekologiskt perspektiv, samtidigt som staden byggs tätare. Den visar vilka kvaliteter som ska finnas i det framtida täta gröna Göteborg och hur vi ska arbeta för att nå dessa. Grönstrategin antogs av park- och naturnämnden i februari 2014 och tillämpas nu i planeringen.

Friluftsprogram

Park- och naturförvaltningen har fått i uppdrag att ta fram ett friluftsprogram för Göteborg. Programmet ska bidra till integration, folkhälsa och ett rikare kulturliv. Syftet är att ta fram strategier för hur vi arbetar med att utveckla våra friluftsområden, men även den bostadsnära naturen och det urbana friluftslivet i staden. Arbetet sker i samarbete med många aktörer bland annat flera förvaltningar, Västkuststiftelsen och föreningsliv. En remiss ska vara klar till årsskiftet 2015-2016.

Idéstudie för Kvilledalen

Stadsbyggnadskontoret har fått i uppdrag av byggnadsnämnden att ta fram en plan för att omvandla Kvilledalen till ett tillgängligt grönstråk från Göta älv till Nordre älv samt park vid Backaplan. Stadsbyggnadskontoret har, tillsammans med bland annat park- och naturförvaltningen, startat en idéstudie som ska visa på hur Kvilledalen kan utvecklas som geografiskt rum och dess roll för staden i utvecklingen mot det hållbara samhället. Idéstudien ska visa på områdets potential för staden som grönt stråk, rekreativsområde och mötesplats, men också identifiera möjliga projekt att genomföra. Arbetet påbörjades 2014 och beräknas pågå in på 2016.

Nytt beslut om utökat strandskydd

Utifrån de strandskyddsbestämmelser som trädde i kraft 2009, beslutade Länsstyrelsen i Västra Götaland den 1 december 2014 att förordna om ett utvidgat strandskydd för Göteborgs kommun.

Beslutet har föregåtts av en arbetsprocess, där bland annat samtliga berörda kommuner fått komma med synpunkter på länsstyrelsens förslag. Göteborgs Stad hade en hel del förslag på förändringar under samrådet, framför allt med hänsyn till pågående och framtida planering, behovet av skydda viktiga stråk och kustavsnitt, natur- och friluftsvärden samt viktiga anläggningar och dess

expansionsmöjligheter, exempelvis Göteborgs hamn. En viktig utgångspunkt för stadens synpunkter var de ställningstaganden som redovisas i översiktsplanen med dess fördjupningar. Göteborgs Stad bedömer att det är viktigt att ha ett strandskydd som är anpassat efter stadens förutsättningar, både när det gäller expansionsmöjligheter för bebyggelse och verksamheter likväl som bevarande av natur- och friluftsvärden. Stadens förändringsförslag innehöll, i likhet med länsstyrelsens förslag, mer strandskyddad areal än tidigare.

Länsstyrelsen tog begränsad hänsyn till de förändringsförslag som staden skickade in, vilket innebär att det nya strandskyddsbeslutet riskerar få stor påverkan på pågående och framtida planering och byggande, bland annat i Göteborgs södra skärgård. Göteborgs stad har överklagat Länsstyrelsens beslut i ärendet till regeringen. Fram tills att frågan är avgjord, gäller det nya strandskyddsbeslutet från 1 december 2014.

Pågående projekt om gröna kilar

I samarbete med grannkommunerna och Göteborgsregionen (GR), arbetar staden med att stärka de gemensamma naturområdena, de gröna kilarna. Kilen Slottsskogen-Änggårdsbergen-Sandsjöbacka ska göras mer tillgänglig och attraktiv genom samverkan och konkreta åtgärder. För Delsjön-Härskogen görs kartläggningar och tas kunskapsunderlag fram gemensamt. En rad konkreta åtgärder ingår också i projektet, vilket kommer ge nya fysiska attraktioner, annorlunda evenemang och åtgärder för att öka friluftslivet.

Satsning på utflyktslekplatser

Park- och naturförvaltningen har under förra mandatperioden (2010-2014) genomfört de fyra utflyktslekplatserna man fick i uppdrag av park- och naturnämnden: Plikta i Slottsskogen, Positivparken i Frölunda, Angeredsparken och Hisingsparkens lekplats (som invigdes i november 2014).

Planering

I dagsläget kan ingen bedömning göras kring hur väl de antagna detaljplanerna uppfyller mål och strategier för den strategiska frågan "Rekreation och hälsa för ökad livskvalitet". Översiktsplanens strategier är svåra att omvandla till indikatorer som både går att följa upp och som ger underlag för bedömning av måluppfyllelse. Grönstrategins bristanalys kring parker och grönområden skulle kunna användas för att bedöma planeringsarbetet.

Det pågår arbete med uppföljning i andra sammanhang, som kommande ÖP-uppföljningar kan kopplas samman med. Behovet av att kunna följa upp denna fråga påtalas också från flera håll, till exempel stadsdelsförvaltningarna.

Bedömning

Det pågår mycket arbete på övergripande och strategisk nivå som syftar till verkar för en god måluppfyllelse. Inför kommande års uppföljningar, är detta en fråga där arbetet behöver utvecklas och förbättras.

Tillämpningen av grönstrategin syftar till att säkra tillgången till grönområden och områden för bland annat rekreation och lek, men idag saknas underlag för att bedöma måluppfyllelsen.

Stadsbyggnadskontoret arbetar i detaljplaner med kompensationsåtgärder för borttagna naturvärden, men omfattningen sammanställs tyvärr inte.

Mål och strategier

Natur- och kulturvärdena ska lyftas fram och bidra till ett attraktivt och hållbart Göteborg genom att:

- **Särskilt värdefulla och oersättliga natur-, kultur- och landskapsbildsvärden aktivt bevaras och levandegöras.**
- Medvetenheten om natur- och kulturmiljöns värden och attraktivitet ökas.
- Den lokala identiteten främjas genom att upprätthålla kontinuiteten och kvaliteten i utvecklingen av vardagsmiljön.
- Planeringen grundas på en sammanhållen och övergripande syn på natur- och kulturvärden med stöd av aktuellt underlagsmaterial, fördjupade undersökningar, analys över brister och prioritering samt konstruktiv dialog och samarbete.
- Stora och sammanhängande grön- och bevarandeområden eftersträvas, bland annat för att skapa förutsättningar för bevarande av biologisk mångfald.
- Borttaget natur-, kultur- och rekreationsvärde kompenseras.
- Jord- och skogsbruksmarkens olika kvaliteter och värden beaktas.

Ur *Översiktsplan för Göteborg, del 1*.

Natur- och kulturmiljöer för attraktivitet

De strategiska frågorna "Rekreation och hälsa för ökad livskvalitet", "Natur- och kulturmiljöer för attraktivitet" och "Tillgång till kusten" har flera gemensamma strategier och mycket arbete sker som berör alla dessa tre frågor. För att undvika upprepningsredovisas vissa rubriker utförligt under någon av de strategiska frågorna. Läs gärna texterna kring de här tre strategiska frågorna i ett sammanhang för att inte missa värdefull information!

Strategiskt arbete

Naturvårdsstrategiskt program

Under 2014 startades arbetet upp med ett naturvårdsstrategiskt program. Miljöförvaltningen är processägare och flera berörda förvaltningar inom staden deltar i arbetet. Syftet är att arbeta fram en övergripande strategi och gemensamma riktlinjer för staden gällande främjandet av den biologiska mångfalden i Göteborg med målet att uppnå de av fullmäktige beslutade miljömålen. Programmet ska hjälpa till att skapa samsyn kring hur naturmiljöer ska hanteras och hur de gröna värdena ska prioriteras för att nå stadens miljömål.

Bildande av naturreservat

Under 2014 blev Välen skyddat som naturreservat, det första som kommunen bildat. Skyddet innebär att området bevaras som ett natur- och rekreationsområde och garanteras en viss skötsel som ska gynna värdena.

Staden arbetar vidare med att bilda naturreservat för Lärjeåns dalgång, Stora Amundön och Billdals skärgård. Syftet med att bilda naturreservat för Lärjeåns dalgång är att säkerställa områdets stora natur-, kultur-, landskapsbilda- och friluftslivsvärden. Delar av området är av riksintresse för naturvården och ingår också i EU:s nätverk för skyddsvärd natur, Natura 2000. Syftet med att bilda naturreservat för Stora Amundön och Billdals skärgård är att säkerställa områdets stora natur-, kultur- och friluftslivsvärden.

Länsstyrelsen arbetar med naturreservatsbildning för bland annat Galterö, Öxnäs, Kallhed och Vinga-Fotöskärgården. Tillsammans med Göteborgs Stad ser man även över gränsen för Änggårdsbergens naturreservat.

Kulturmiljövärden i planeringen

En översyn av riksintresseområden för kulturmiljövärden i Göteborg pågår. Länsstyrelsen är ansvarig för arbetet och Riksantikvarieämbetet är beslutande myndighet. I aktualitetsprövningen av översiktsplanen från 2014 redovisas att innan översynen är genomförd kvarstår bedömningen i översiktsplanen kring de utpekade riksintressena, till exempel att kommunen och staten har olika uppfattning kring omfattningen av vissa riksintressen. Arbetet med att se över och utveckla riksintressebeskrivningarna har stor betydelse för många stadsutvecklingsprojekt framöver.

Arbetet med tillägget till bevarandeprogrammet för den yngre bebyggelse – "Det moderna" – pågår. En remiss går ut under 2015, men det mesta arbetet med projektet utfördes under 2014. Dokumentet kommer troligen att skickas till kommunfullmäktige för antagande (likt de tidigare bevarandeprogram-

men). Materialet ska fungera som planeringsunderlag för ställningstaganden i planerings- och bygglovfrågor.

Göteborgs Stad har utvecklat kulturmiljöfrågorna i planeringen kontinuerligt, se även under den strategiska frågan ”Attraktiv stadsmiljö”.

Värdefulla odlingslandskap

Under 2014 färdigställdes rapporten *Värdefulla odlingslandskap – Natur- och kulturvärden i Göteborgs jordbruksområden*. Arbetet är utfört av Göteborgs Stadsmuseum på uppdrag av stadsbyggnadskontoret. Syftet är att skapa en kommunövergripande sammanställning av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden. Rapporten utgör ett kompletterande underlag till det tematiska tillägget till översiktsplanen för jordbruksområden som stadsbyggnadskontoret arbetar med, men ska också kunna användas vid planering och förvaltning av kommunens jordbruksområden.

Grönare stad och ökad biologisk mångfald

Göteborgs Stad arbetar på flera olika sätt med att göra staden grönare, till exempel genom att ta fram en policy för hur kommunen ska arbeta med sina egna byggnader och skapa gröna oaser.

Olika verktyg som kan användas i planarbetet har tagits fram, exempelvis grönytefaktorer för att säkerställa grönska och kompensationsåtgärder för att inte förlora naturvärden eller ekosystemtjänster. Målet är bland annat att bevara och skapa attraktiva miljöer och naturvärden.

Den biologiska mångfalden gynnas också genom att Göteborgs Stad förvaltar sina natur- och skogsmarker med hänsyn till natur- och rekreationsvärdena. Under 2014 beslutade fastighetsnämnden om en skogspolicy som innebär stor hänsyn till miljö- och rekreationsvärdena vid skogsskötsel. Park- och naturförvaltningen har exempelvis anlagt dammar, satt upp fågelholkar och kört ut döda grova träd till lämpliga naturmiljöer för att bevara och utveckla den biologiska mångfalden. Tillsammans med övriga förvaltningar ökar man också kunskapen om natur- och kulturvärdena genom olika utredningar och inventeringar.

Landsbygdsprogram EU

EU-kommisionen har godkänt ett nytt landsbygdsprogram för Sverige 2014-2020. Programmet består av stöd och ersättningar för att utveckla landsbygden och ska styra mot en attraktiv landsbygd med aktiva bönder som ger oss öppna marker med betande djur.

Planering

Under 2014 skyddades Välen som det första kommunala naturreservatet. Arbetet pågår också med ett antal reservat, bland annat Lärjeåns dalgång och Billdals skärgård. Processen kring upprättande av kommunala naturreservat liknar den för detaljplanering, så reservatsbildning kan bedömas tillsammans med övrig detaljplanering. Reservatsbildningen är ett verktyg för att skydda värdefulla miljöer, så bildandet av Välen naturreservat och det vidare reservatsarbetet går i linje med strategierna.

Utifrån den framtagna indikatorn kan dock ingen mer genomgripande analys göras kring hur antagna detaljplaner bidrar till att mål och strategier för

NATUR- OCH KULTURMILJÖ FÖR ATTRAKTIVTET

Indikatorfråga

Har det upprättats några kommunala naturreservat eller andra former av skydd?

Indikatorn handlar om att inventera det arbetet med att skydda värdefulla miljöer med exempelvis kommunala naturreservat. Indikatorn kan utvecklas med andra former av arbete med skyddsbestämmelser eller liknande.

”Natur- och kulturmiljöer för attraktivitet” nås. Det saknas underlag (det har antagits få detaljplaner) och frågan är också om detaljplanering skulle säga tillräckligt kring hur väl staden arbetar med natur- och kulturmiljöfrågor.

Kommande uppföljningsrapporter kommer att försöka utveckla indikatorer för denna strategiska fråga. Två idéer finns idag: hur förhåller sig detaljplaneringen till de stora sammanhängande grön- och bevarandemråden (grönkilarna) och hur kompenseras borttaget natur-, kultur- och rekreativvärde? Kommande års uppföljningsarbete bör försöka utveckla denna strategiska fråga.

Bedömning

Att skapa en samsyn inom staden hur våra naturmiljöer värderas och hur insatser ska prioriteras bidrar positivt till uppfyllande av målsättningarna för den strategiska frågan i översiktsplanen. Detta görs på flera sätt, till exempel genom framtagande av underlagsmaterial och rapporter, men också genom att arbeta med konkreta åtgärder. Flera naturreservatsbildningar pågår.

Det finns behov av utvecklade underlag och strategier, till exempel riksintressebeskrivningarna för kulturmiljövärden, som ger stöd i avvägningar som rör förtätning av staden där kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsemiljöer berörs. Det befintliga bevarandeprogrammets status och aktualitet kan förtydligas, liksom statusen för det pågående arbetet med en ny del av bevarandeprogrammet kring det moderna Göteborg. Samtidigt har den antikvariska kompetensen på stadsbyggnadskontoret stärkts, vilket ger bättre möjlighet att arbeta med frågorna och bidra till ökad måluppfyllelse.

Det sker relativt mycket arbete inom Göteborgs Stad kring natur- och kulturmiljöfrågor. I förhållande till de mål och strategier som redovisas i översiktsplanen är det dock svårt att få en heltäckande överblick om arbetet som sker i staden är tillräckligt. Detta beror bland annat på att översiktsplanens mål och strategier saknar mätbarhet. Uppföljningen av frågan behöver utvecklas inför kommande års uppföljningsarbete.

Tillgång till kusten

De strategiska frågorna "Rekreation och hälsa för ökad livskvalitet", "Natur- och kulturmiljöer för attraktivitet" och "Tillgång till kusten" har flera gemensamma strategier och mycket arbete sker som berör alla dessa tre frågor. För att undvika upprepningar redovisas vissa rubriker utförligt under någon av de strategiska frågorna. Läs gärna texterna kring de här tre strategiska frågorna i ett sammanhang för att inte missa värdefull information!

Strategiskt arbete

Aktualisering av översiktsplan för Göteborg

I samband med aktualiseringen av översiktsplanen identifierades behovet av se över strategin för kustnära område och hur den skulle kunna utformas. Syftet är att förtydliga översiktsplanens inriktning för de kustnära områdena för att vara ett bättre stöd i tillämpningen av översiktsplanen.

I 2014 års aktualiseringsprövning står det följande: *"I de kustnära områdena råder ett stort bebyggelsetryck, framför allt på bostäder. Samtidigt är området mycket värdefullt ur natur-, kultur- och friluftshänseende. Under perioden 2009-2013 har det skett relativt lite planeringsarbete, vilket i huvudsak är i linje med inriktningen i översiktsplanen som exempelvis anger att kompletteringen ska ske restriktivt, på friluftslivets villkor och i anslutning till bytespunkter och god kollektivtrafik."*

Samtidigt omfattas delar av kustområdena av äldre planer, till exempel avstyckningsplaner, som inte innehåller de avvägningar mellan olika intressen och planeringsaspekter som krävs av nya planer. De bygglov som beviljas med stöd av dessa gällande planer kan därför innebära en utveckling som inte är i linje med översiktsplanens inriktningar. Det finns också ett tryck på trafikinfrastrukturen och en efterfrågan på utbyggnad av vägnätet. Det finns således behov av att studera kustområdena särskilt, utifrån översiktsplanen.

Nytt strandskyddsbeslut

Nytt strandskydd togs av länsstyrelsen under 2014. Läs mer om strandskyddet under den strategiska frågan "Rekreation och hälsa för ökad livskvalitet".

Ökad tillgänglighet till kusten på västra Hisingen

Stadsdelsförvaltningen Västra Hisingen har arbetat med projektet "Kusten som resurs" i samarbete med park- och naturförvaltningen, Göteborgs hamn, föreningar med flera med syfte att ge invånarna bättre tillgång till västra Hisingens kust. Den första etappen, gångväg runt Torsviken, gjordes klar under 2014-2015 och invigdes den 2 juni 2015. Arbetet kommer att fortsätta längs kusten.

Park- och naturförvaltningens arbete

Park- och naturförvaltningen har under 2014 återinvigt det ombyggda Askimbadet samt handikappanpassat Lillebybadet. De arbetar vidare med årlig strandstädning samt utökning av stigsystemet på Hisingen, varav en del berör det kustnära området.

TILLGÅNG TILL KUSTEN

Mål och strategier

God tillgänglighet till kustområden, sjöar och stränder med ett varierat rekreativt utbud med hänsyn till natur- och kulturvärden ska främjas genom att:

- Förbättra tillgängligheten genom att länka samman kusten med stigar, gång- och cykelvägar och skapa friluftsstråk med bra kopplingar till staden.
- Stödja ett varierat utbud av aktiviteter, upplevelser och service längs hela kusten och ute i skärgården.
- Tillämpa en samordnad syn på utvecklingen av kustzonen i samverkan med andra aktörer.

Ur Översiktsplan för Göteborg, del 1.

Park- och naturförvaltningen driver också ett pågående arbete med att ta fram ett friluftsprogram, där förbättrad tillgänglighet till kusten är en del. Läs mer om detta under den strategiska frågan ”Rekreation och hälsa för ökad livskvalitet”.

Havsplanering

Sverige har sedan 2014 en ny lagstiftning som innebär att staten upprättar ett system för planering av havet. Havsplanering används för att visa hur havet ska användas effektivt och hållbart nu och i framtiden. En havsplan består av kartor och ställningstaganden om hur havet ska nyttjas, skyddas och förvaltas samt vilka samhällsintressen som ska uppmärksammas.

I Sverige ska tre havsplaner utarbetas. Områdena är Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet. Planerna ska tas fram av Havs- och vattenmyndigheten med stöd av kustlänsstyrelserna och med medverkan av kustkommuner och regionala organ. Havsplanerna beslutas av regeringen. De ska bland annat tillämpas i den kommunala planeringen och vid beslut om tillstånd för olika verksamheter i havet. Havsplanerna kommer att omfatta hela den ekonomiska zonen och större delen av territorialhavet, men inte området närmast land. Under 2015 kommer en dialogprocess att påbörjas.

Mellankommunal kustzonsplanering

Under 2014 startade ett långsiktigt arbete inom Göteborgsregionen (GR), Orust och Uddevalla med att ta tillvara på och utveckla kvaliteterna i kustzonen. GR har genomfört en förstudie kring hur ett arbete om mellankommunal kustplanering skulle kunna bedrivas samt ställt frågan om staden vill medverka i det fortsatta arbetet. Målet med förstudien har varit att formulera förslag på hur ett framtida fördjupat samarbete kring mellankommunal kustplanering kan utvecklas, med avseende på prioriterade temaområden, organisering, finansiering, kopplingar till liknande processer på andra nivåer samt samspelet med den maritima näringslivsutvecklingen. Målet med det kommande mellankommunala arbetet är att arbeta fram en gemensam strukturbild för kustzonen, som exempelvis skulle kunna fungera som ett planeringsunderlag för kommunernas översiktsplanering.

Planering

I årets uppföljning har ingen indikator karterats utifrån frågans mål och strategier. En tänkbar framtida indikator kan vara hur mycket bebyggelse tillkommer längs kusten på mark som tidigare varit allmänt tillgänglig. En kartering utifrån denna indikator kan svara upp mot målet att förbättra tillgängligheten till kusten. En annan tanke kan vara att inventera gällande detaljplaner utifrån hur de förhåller sig till översiktsplanen.

Bedömning

Som framgår av beskrivningen ovan finns det exempel på arbete som syftar till att behålla, utveckla och öka tillgången till Göteborgs kustområden, men bedömningen är ändå att det inte arbetas intensivt med frågan.

Aktualitetsprövningen redovisar att staden bör öka fokus på de kustnära områdena, bland annat utifrån behovet av avvägningar mellan bebyggelsetryck, värdefulla miljöer för rekreation och friluftsliv, den statliga havspla-

neringen och de mellankommunala kustfrågorna. Stadsbyggnadskontoret ser ett behov av att arbeta mer med de kustnära områdena, skärgården och tillgången till kusten. Risken med att inte arbeta mer med de kustnära områdena är utvecklingen sker mer eller mindre okontrollerat, vilket kan innebära att allmänhetens tillgång till kusten begränsas successivt. För att öka måluppfyllelsen finns det behov av att stadsbyggnadskontoret arbetar med målet kring att tillämpa en samordnad syn på utvecklingen av kustzonen i samverkan med andra aktörer.

Mål och strategier

Tillgodose verksamheters behov av utveckling samtidigt som störningar mot omgivningen minimeras genom att:

- **Finna lämpliga lägen för de beskrivna anläggningarna.**
- Verka för en bättre fördelning i regionen mellan Göteborg och kranskommunerna för särskilda lokaliseringar.

Ur *Översiktsplan för Göteborg, del 1*.

Särskilda lokaliseringar

Strategiskt arbete

Omlokalisering av skjutbaneverksamheten

Kommunstyrelsen har formulerat ett uppdrag kring att utreda möjligheten till samordning av den skjutbaneverksamheten som finns inom kommunens gränser. Stadsbyggnadskontoret har fått ansvaret för uppdraget och driver det i nära samarbete med fastighetskontoret.

En viktig del i arbetet är omlokaliseringen av Högsbo skjutbana, vars placering inte är förenlig med den stadsutveckling som pågår kring Högsbo. En förutsättning är att man, utöver flytt av skjutbanan, även behöver dra om nuvarande gräns för Änggårdens naturreservat. Dialog med länsstyrelsen pågår kring detta.

Ny lokalisering för en samlad skjutbaneanläggning föreslås väster om Delsjöarna, i anslutning till väg 40. Med en ny modern anläggning i detta läge kan flera äldre anläggningar i Göteborg ersättas, vilket begränsar bullerpåverkan från skjutbaneverksamheten. Den nya anläggningen kommer dessutom bättre att kunna nås med kollektivtrafik. Exakt läge för den nya anläggningen bedöms kunna fastslås under 2015.

En förutsättning för en samlokalisering i en ny samlad skjutbaneanläggning enligt ovanstående är en förbättring och utveckling av befintlig skjutbana vid Säve Depå på Hisingen.

Lokalisering av nya bussdepåer

Västrafik, fastighetskontoret, trafikkontoret och stadsbyggnadskontoret har även under 2014 arbetat med nya lokaliseringar av bussdepåer. Flera stora depåer är idag lokaliserade i stadens förnyelseområden (till exempel Frihamnen, Backaplan och Gullbergsvass) och behöver omlokaliseras när dessa platser nu planeras för stadsutveckling. I några fall är avtal om marktillgång uppsagda, vilket gör att frågan är mycket angelägen att lösa. Syftet med arbetet är att hitta lämpliga platser som kan prövas i detaljplan. Vädermotet var en plats där planbesked söktes, men där detaljplanarbetet avbröts på grund av en för hög kostnadsbild för en bussdepå, bland annat ur grundläggningsperspektiv.

Masshantering i samband med byggande av Västlänken

Med anledning av de framtida stora infrastrukturprojekten i staden (till exempel Västlänken och Marieholmstunneln) pågår ett arbete kring att finna temporära och permanenta lösningar på hur överskottsmassor ska hanteras. Fokus ligger på att se överskottet som en resurs för staden och samtidigt minimera transportarbetet. Inom ramen för arbetet utreds bland annat möjligheten att täcka gamla deponier med lermassor från infrastrukturprojekten. Ett annat spår i arbetet är undersöka möjligheterna att använda överskottsmassor för hamnutbyggnad vid Risholmen. För detta pågår tillståndsansökan för vattenverksamhet. En avsiktsförklaring med detta syfte har tecknats mellan Göteborgs Hamn AB och Trafikverket.

Samlade uppställningsplatser för långtradare

Stadsbyggnadskontoret har deltagit i utredning av samlade uppställningsplatser för långtradare med gods till hamnen. Det är ont om sådana uppställningsplatser och det leder till olägenheter, brottslighet och trafikproblem. En plats vid Halvorsäng har identifierats som tänkbar. Syftet med arbetet är bland annat att möjliggöra säkrare uppställningsmöjligheter på platser som är bra ur logistiksynpunkt och på så sätt samla långtradare på en ordnad plats. Detaljplanläggning kan behövas, men det är inte fastställt i dagsläget. Arbetet går vidare under 2015.

Förstudie gällande omlokalisering av spårfunktioner i Gullbergsvass.

Under 2014 har stadsbyggnadskontoret drivit arbetet kring omlokalisering av spårfunktioner i Gullbergsvass framåt. Läs mer under den strategiska frågan ”Nordens logistikcentrum”.

Planering

Under 2014 antogs en detaljplan för en LNG-anläggning (flytande naturgas), vilket är en typ av verksamhet som behöver en särskild lokalisering. Det är svårt att dra några långtgående slutsatser kring ett litet detaljplaneunderlag, men det är positivt att kontoret genomfört detta planarbete som bedöms gå helt i linje med översiktsplanen.

Bedömning

Utifrån de mål och strategier som finns för frågan i översiktsplanen är bedömningen att staden arbetar aktivt med att finna platser för de särskilda lokaliseringar som är aktuella. Ny plats för kombiterminal, omlokalisering av skjutbaneverksamheten och platser för bussdepåer är exempel utredningar som pågår aktivt och som har stor betydelse för att annan planering och andra projekt ska kunna bedrivas. Att finna lämpliga lägen för de särskilda lokaliseringarna är målet för alla dessa arbeten.

Under 2014 antogs en detaljplan för en LNG-anläggning. Lokalisering och innehåll i detaljplanen går i linje med översiktsplanen.

Samtidigt är särskilda lokaliseringar ofta komplexa frågor. Behov av att omlokalisera små eller stora verksamheter uppstår kontinuerligt, ibland med god framförhållning och ibland med kortare tidsramar. Det finns behov av större helhetssyn på och ett mer samordnat arbets- och synsätt kring de särskilda lokaliseringar som behövs för att samhället ska fungera.

Det finns också ett behov av ett större regionalt samarbete kring särskilda lokaliseringar, framför allt den typen av större verksamheter som betjänar hela eller större delar av regionen. Här behöver staden väcka frågorna hos de regionala aktörerna, till exempel Göteborgsregionens kommunalförbund (GR) och Västra Götalandsregionen (VGR) och i detta avseende nås inte målsättningarna fullt ut.

SÄRSKILDA LOKALISERINGAR

Indikatorfråga

Har det gjorts plan för någon särskild typ av anläggning av de som redovisas i översiktsplanen?

Utifrån de antagna detaljplanerna kollar man om någon plan innehåller någon typ av anläggning eller verksamhet som beskrivs i översiktsplanen. Det bör också kunna vara närliggande typer av verksamheter, eller sådana som har specifika krav på lokalisering.

FAKTA Gällande fördjupningar av översiktsplanen

Samtliga fördjupningar är antagna av kommunfullmäktige.

- Fässbergsdalen
Antagen 2012-10-11
- Södra Askim
Antagen 2011-12-08
- Bagaregården-Gamlestaden
Antagen 2006-09-14
- Brännö
Antagen 2006-09-14
- Ytterhamnen
Antagen 2006-04-20
- Kviberg
Antagen 2005-02-24
- Styrso
Antagen 2003-12-11
- Donsö
Antagen 2003-12-11

FAKTA Gällande tematiska tillägg till översiktsplanen

Samtliga tillägg är antagna av kommunfullmäktige

- Förorenade områden
Antagen 2006-02-23
- Vatten såklart
Antagen 2003-09-18
- Farligt gods
Antagen 1999-03-25

UPPDATERING AV PLANERINGSUNDERLAG

Här följer en sammanställning av nytt planeringsunderlag som tillkom under 2014. Tanken är att du som läsare här ska hitta nytt material som kan användas som underlag vid planering, bygglovgivning, utredningar med mera. Redovisningen kan dock inte göra anspråk på att vara heltäckande. Genomgången av status kring riksintressena har länsstyrelsen bidragit med, liksom mycket av det regionala och nationella underlagsmaterialet.

Fördjupningar och tillägg

Följande arbeten med fördjupningar av översiktsplanen pågår:

- Fördjupning för Torsviken och västra Arendal, Torslanda. Uppdrag i byggnadsnämnden 1 april 2009.
- Översiktsplan för Göteborg och Mölndal – fördjupning för Mölndalsåns dalgång. Ursprungligt uppdrag i byggnadsnämnden 3 februari 1997, arbetet återupptogs 19 augusti 2008, samråd genomfördes 2013.
- Tematiskt tillägg för jordbruksmark. Uppdrag i byggnadsnämnden 6 april 2010, utställningsbeslut 3 maj 2012, utställning genomförd hösten 2013.
- Tematiskt tillägg för vatten och klimatanpassning. Uppdrag i byggnadsnämnden 2014-09-02.

Lagar, regler och förordningar

Ändring i plan- och bygglagen

Ändringar i plan- och bygglagen (2014:900 och 2014:902) trädde i kraft 1 respektive 2 januari 2015. Ändringarna bygger på proposition 2013/14:126 samt proposition 2013/14:128. Läs mer på www.notisum.se.

Havsplanering

Sedan 1 september 2014 finns en lagparagraf i miljöbalkens fjärde kapitel (4 kap 10 §) som säger att det ska finnas tre havsplaner. En för Västerhavet, en för Östersjön och en för Bottniska viken. För närvarande (maj 2015) bereds tillhörande förordning i regeringskansliet där bland annat roll- och ansvarsfördelning kommer att tydliggöras.

Strandskydd

En översyn av utvidgat strandskydd har genomförts i länet under 2014, där bland annat länets kommuner har delgetts förslaget på remiss. Det beslut som Länsstyrelsen fattade om nya strandskyddsgränser 2014-12-01 har dock överklagats till regeringen och handläggning av överklagan pågår. Fram till att beslut tas i det överklagade ärendet gäller de gränser som Länsstyrelsen beslutade om 2014-12-01.

Ny kulturmiljölag

Den 1 januari 2014 trädde kulturmiljölagen (1988:950) i sin nya lydelse i kraft. I den vardagliga hanteringen av lagen kommer förändringarna av bestämmelserna rörande fornlämningar att märkas mest. Läs mer på www.raa.se.

Riksintressen

Riksintresse för kommunikation

Trafikverkets aktuella beslut om anspråk på områden av riksintresse för kommunikationer är daterat 2013-02-20. Se även Länsstyrelsens digitala kartunderlag med regionalt underlagsmaterial eller på www.trafikverket.se.

Detta gäller för riksintressena allmänt samt för väg, järnväg och sjöfart, farled.

Riksintresse för kommunikation: luftfart, bullerpåverkat område

Trafikverkets arbete med preciseringen av riksintresset för Säve flygplats pågår för närvarande. I nuläget är flygplatsen nedlagd, men riksintresset finns fortfarande kvar än så länge. Fortsatt dialog får ske mellan Trafikverket och Göteborgs Stad.

Riksintresse för kommunikation: sjöfart, hamn

Inget nytt underlag utöver den riksintresseprecisering för Göteborgs hamn som togs fram 2009. I övrigt se ovan.

Riksintresse för kommunikation: sjöfart, djupt och skyddat läge

Inget nytt underlag.

Riksintresse för industriell produktion

Tillväxtverket har under 2009 tagit fram ett förslag till riksintresse industriell produktion. Detta har under 2013 kompletterats med ett förslag till kriterier för utpekande av riksintressanta områden samt förslag till prioriteringsordning vid en kommande precisering av de områden som uppfyller kriterierna. Läs mer på www.tillvaxtverket.se.

Riksintresse för yrkesfisket: fiskhamnar och yrkesfisket: havsområde

Inget nytt underlag.

Riksintresse för energidistribution: naturgasledning

Inget nytt underlag.

Riksintresse för dricksvattenförsörjning

Länsstyrelsen har tagit fram förslag till riksintresse för dricksvattenförsörjning, som havs- och vattenmyndigheten ska besluta om. Mer information finns på www.havochvatten.se.

Riksintresse för kulturmiljövården

En ny lag har trätt i kraft, kulturmiljölagen (se ovan). En viktig ändring i denna (KML kap 2) är att det kan komma att innebära att några lämningskategorier exempelvis by/gårds tomt eller röjningsröseområde kan övergå från en tidigare bedömning som "övrig kulturhistorisk lämning" till att bli klassad som forn-lämning.

En översyn och revidering av riksintresseområden för kulturmiljövården pågår. Riksantikvarieämbetet har fått i uppdrag att se över landskapskonventionen, riksintresse avgränsningar samt att värdebeskrivningar ska ses över och förtydligas.

Riksintresse för naturvården och Natura 2000

Inget nytt underlag.

Riksintresse för friluftslivet

När det gäller riksintressen för friluftslivet (3 kap 6 § miljöbalken) pågår för närvarande en riksomfattande översyn. I det sammanhanget ser man systematiskt över bland annat de geografiska avgränsningarna. Länsstyrelsen lämnade i december 2013 in sina, och kommunernas, förslag till ändringar till Naturvårdsverket.

Riksintresse för avfallshantering

Inget nytt underlag.

Riksintresse för totalförsvaret: bullerpåverkat område

Totalförsvaret kom under 2010 ut med en uppdatering av listan över intressen och riksintressen för totalförsvarets militära del. Under 2012 var listan med precisering av kunskapsunderlaget ute på remiss. Försvarsmakten har den 16 september 2013 tagit beslut om komplettering till beslut om redovisning av Försvarsmaktens intressen och riksintressen för Totalförsvarets militära del enligt 3 kap 9 § miljöbalken; Försvarsmaktens högkvarter, 2010-02-14, inklusive revidering 2013 av lista över riksintressen. Ytterligare en revidering har gjorts i mars 2015. I 2015 års redovisning av riksintressen samt områden av betydelse för totalförsvaret har inga nya, öppet redovisade, riksintressen tillkommit, men vissa förändringar har skett i formuleringar om riksintressets värden.

Riksintresse för vindbruk

Energimyndigheten beslutade 2013 om nya riksintresseområden för vindbruk, på land och till havs. Läs mer på www.energimyndigheten.se.

Mellankommunala frågor

Aktuella regionala frågor

Beträffande mellankommunala/regionala frågor, hänvisas till Göteborgsregionens kommunalförbund (GR). Läs mer på www.grkom.se.

Miljö kvalitetsnorm (MKN) för luft

Länsstyrelsen fastställde 2006 ett åtgärdsprogram för att klara miljö kvalitetsnormen för kvävedioxid (NO₂) i Göteborgsregionen. Trots att en rad åtgärder och förbättringar nu har gjorts för att minska utsläppen av kväveoxider minskar inte halterna av kvävedioxid i tillräcklig omfattning, bland annat överskrids årsmedelvärdet frekvent i Gårda. Överskridanden av de svenska miljö kvalitetsnormerna (MKN) för kvävedioxid är utbrett över ett större geografiskt område i Göteborgsregionen. Enligt Miljöbalken ska åtgärdsprogram omprövas vid behov, dock senast vart sjätte år. Programmet för Göteborgsregionen löpte således formellt ut under 2012 och det är således nödvändigt att ompröva och revidera Göteborgsregionens åtgärdsprogram för kvävedioxid. Länsstyrelsen har bjudit in till möte den 10 juni 2015 för att diskutera revideringen av Göteborgsregionens åtgärdsprogram för kvävedioxid i luft.

Bostadsförsörjning

Bostadsmarknadsanalys Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, rapport 2014:47.

Planeringsunderlag

Lokalt/kommunalt

- Strategi för utbyggnadsplanering – Göteborg 2035, Byggnadsnämnden, februari 2014.
- Trafikstrategi för en nära storstad, Trafiknämnden, februari 2014.
- Grönstrategi för en tät och grön stad, Park- och naturnämnden, februari 2014.
- Riktlinjer för bostadsförsörjning – nuläge och framtida inriktning, Fastighetskontoret, november 2014, antagen av kommunfullmäktige 16 april 2015.
- Naturreservat Välen, beslut i byggnadsnämnden december 2013, laga kraft-vunnet februari 2014.
- Värdefulla odlingslandskap – natur- och kulturvärden i Göteborgs jordbruksområden, Kulturförvaltningen och park- och naturförvaltningen på uppdrag av stadsbyggnadskontoret, 2014.
- Stadsmiljöpolicy – Stadens färg, Byggnadsnämnden, trafiknämnden och park- och naturnämnden, november 2014.

Regionalt

Arbete pågår med att utarbeta en länsstyrelsegemensam struktur för planeringsunderlag, som beräknas vara klar i slutet av 2015. Fram tills detta arbete är färdigt vill Länsstyrelsen hänvisa till publikationerna på webbsidan:

- Regional plan för transportinfrastrukturen i Västra Götaland 2014-2025, Västra Götalandsregionen, juni 2014
- Regional handlingsplan för klimatanpassning, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, rapport 2014:40.
- Handlingsprogram för hållbara transporter 2013-2015, Västra Götalandsregionen.
- Regionalt trafikförsörjningsprogram för Västra Götaland, Västra Götalandsregionen, september 2012.
- Miljökvalitetsmålen i den fysiska planeringen, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, rapport 2013:05.

Nationellt

- Vision för Sverige 2025, Boverket. Läs mer på sverige2025.boverket.se.
- Väsentligt samhällsintresse? – Jordbruksmarken i kommunernas fysiska planering, Jordbruksverket, rapport 2013:35.

Stadsbyggnadskontoret
Köpmansgatan 20
403 17 Göteborg
Telefon: 031-365 00 00

**Göteborgs
Stad**

